

SUOMEN AKATEMIAN TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2015

1. TOIMINTAKERTOMUS	2
1.1 Johdon katsaus	2
1.2 Vaikuttavuus	4
1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus	4
1.2.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	4
1.3 Toiminnallinen tehokkuus	21
1.3.1 Toiminnan tuottavuus	24
1.3.2. Toiminnan taloudellisuus	25
1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	25
1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	25
1.4 Tuotokset ja laadunhallinta	26
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	26
1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	28
1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	37
1.5.1 Henkilöstö	37
1.5.2 Työhyvinvointi	39
1.5.3 Koulutus ja kehittäminen	40
1.5.4 Sairauspoissaolot	41
1.5.5 Vaihtuvuus	42
1.5.6 Työaika ja työvoimakustannukset	42
1.5.7. Inhimillisen pääoman suunnitelman toteutuminen	43
1.6 Tilinpäätösanalyysi	43
1.6.1 Rahoituksen rakenne	43
1.6.2 Talousarvion toteutuminen	45
1.6.3 Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä	46
1.6.4 Tuotto- ja kululaskelma	46
1.6.5 Tase	48
1.6.6 Valtiosopimuksiin perustuvat rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille	49
1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	49
1.8 Arviointien tulokset	50
1.9 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	50
2. TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA	51
2.1 Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä	52
3. TUOTTO- JA KULULASKELMA	53
4. TASE	54
5. LIITETIEDOT	55
6. ALLEKIRJOITUKSET	58
LIITTEET	59

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Johdon katsaus

Suomen Akatemian vuoden 2015 toiminnassa korostuivat vakiintunut tutkimusrahoitustoiminta, uusien rahoitusmuotojen käyttöönotto sekä tiedepoliittinen toiminta.

Suomen Akatemian toiminnassa keskeisin osa on kilpaillun tutkimusrahoituksen hakemusten kansainvälinen arviointi ja arviointipaneelien raportteihin perustuvien rahoituspäätösten tekeminen. Suurimmissa rahoitusmuodoissa käsiteltiin hakemuksia seuraavasti: akatemiahankkeet 1 334, akatemiaturkijat 590 ja tutkijatohtorit 1 065. Kaikkiaan käsiteltiin 4 268 hakemusta.

Akatemiahankehakemusten lukumäärästä laskettu myöntöprosentti jäi 16:een, akatemiaturkijahakemuksissa 11:een ja tutkijatohtoreissa 10:een. Tutkimusrahoituksen kysynnän ja tarjonnan välinen epäsuhde voimistuu edelleen. Erinomaisia hakemuksia ja tutkijoita on enemmän kuin rahoitusmahdollisuuksia. Tämä on epätoivottava tilanne rahoituksen hakijoille, niiden arvioijille ja päätöksentekijöille. Kasvavista hakemuskäytännöistä huolimatta Akatemia on kyennyt säilyttämään korkean tason hakemusten arvioinnissa.

Suomen Akatemia toteutti tammikuussa 2015 ensimmäisen haun uuteen rahoitusmuotoon ”yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella”. Rahoitusmuodon tarkoituksena on tukea ja nopeuttaa yliopistojen strategioiden mukaista profiloitumista tutkimuksen laatua parantavien edellytysten kehittämiseksi. Hakuun osallistui 13 yliopistoa. Yliopistot esittivät hakemuksissaan strategiaansa perustuvia profiloitumistoimia yhdelle tai useammalle tutkimusalueelle, joista valtaosa on monitieteisiä. Hakemukset arvioi kansainvälinen rehtori/tutkimusvararehtori-tasoinen asiantuntijapaneeli. Suomen Akatemia päätti toukokuussa 2015 rahoittaa kymmentä yliopistoa yhteensä 50 miljoonalla eurolla. Nelivuotiset myönnöt vaihtelevat 350 000 eurosta 13,6 miljoonaan euroon. Rahoitusmuodon marraskuussa 2015 toteutettuun toiseen hakuun osallistui 14 yliopistoa. Rahoituspäätökset tehdään maaliskuussa 2016.

Syksyllä 2014 nimitetty tutkimusinfrastruktuurikomitea (TIK) jatkoi toimintaansa. TIK laati suositukset ministeriöille useiden kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien jäsenyydestä sekä järjesti kolme määrärahaa. Hauista yksi oli suunnattu Suomen kansallisen tietokartan infrastruktuureille, toinen uusille avauksille sekä tietokartan ulkopuolisille infrastruktuureille ja kolmas valtiojäsenyyden infrastruktuureille.

Vuonna 2015 oli ensi kertaa käytössä strategisen tutkimuksen rahoitusmuoto. Tämän uuden rahoitusmuodon tarkoituksena on tukea pitkäjänteistä, ongelmakeskeistä ja tieteellisesti korkeatasoista yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä palvelevaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin. Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) teki avoimen haun pohjalta lokakuussa 2015 päätökset rahoittaa 16 konsortiota. Neuvosto antoi aloitteen valtioneuvostolle vuoden 2016 keskeisistä teema-alueista ja painopisteistä kesäkuussa ja valtioneuvoston tekemän päätöksen pohjalta avattiin vuoden 2016 ohjelman aiehdotus marraskuussa 2015. Teemaprosessi vuosien 2017 ja 2018 teemojen tunnistamiseksi käynnistettiin avaamalla joulukuussa 2015 avoin verkkokysely.

Akatemiaa koskevan lain muutos vuonna 2014 muutti Akatemian hallituksen koostumusta ja tehtäviä. Vuosi 2015 oli uusmuotoisen hallituksen ensimmäinen täysi toimintavuosi. Akatemian hallituksen toiminta aiempaa strategisempaa toimielimenä on uuden lain myötä korostunut. Tieteellisten toimikuntien yhteisiä asioita käsitteleväksi foorumiksi on vakiintunut tutkimusjohtoryhmä.

Suomen Akatemian rooli tieteen keskuselimenä ja tiedepoliittisena toimijana on vuoden 2015 aikana edelleen vahvistunut. Bibliometriin tarkasteluihin perustuva Tieteen tila -selvitys on synnyttänyt paljon keskustelua tutkimusorganisaatioissa ja niiden välillä. Seuraava selvitys valmistuu syksyllä 2016 entistä laajemman materiaalin pohjalta. Vuoden 2016 selvityksen erityisteemana on tutkimuksen vaikuttavuus. Suomen Akatemian tiedepoliittisen roolin vahvistuminen näkyi käytännössä varsinkin entistä syvemmissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Akatemian määritellyistä tehtävistä ensimmäinen on edistää tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä. Kuluneen vuoden aikana tutkimuksen hyödyntäminen ja tutkimuksen vaikuttavuuden eri ulottuvuudet ovat nousseet keskustelussa vahvasti esille. Akatemia on käynnistänyt erillisen, Tieteen tilaan kytkeytyvän, tutkimuksen vaikuttavuuteen keskittyvän hankkeen. Siinä tarkastellaan erillisselvityksin, kyselyin ja systemaattisesti tutkimusraportteihin nojautuen vaikuttavuuden mekanismeja. Lisäksi Akatemian uudet rahoitusmuodot, kuten strategisen tutkimuksen rahoitus ja hallituksen kärkihankkeen myötä käynnistettävä rahoitus, painottavat erityisesti tutkimuksen hyödyntämistä.

Vuoden 2015 alussa Akatemian hallitus käynnisti uuden strategian valmisteluprosessin, ja syksyllä 2015 hyväksyttiin uusi strategia. Strategia nostaa esille erityisesti tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tieteen uudistumista. Se myös nostaa entistä vahvemmin esille Akatemian keskeiset tavoitteet tutkimusrahoittajana sekä tiedepolitiikan asiantuntijaelimenä.

Strategian toimeenpano käynnistettiin syksyllä 2015. Tarkasteltavana on strategian kytkeytyminen kaikkeen Akatemian toimintaan, kuten hakemusten arviointikriteereihin, rahoitusmuotoihin, rahoituksen painotuksiin, Akatemian tiedepoliittiseen toimintaan ja hallintoviraston kehittämistoimiin. Uudistetut arviointikriteerit ja rahoitusmuodot, sekä muut toimeenpanoon liittyvät uudistukset otetaan käyttöön vuoden 2016 aikana.

1.2 Vaikuttavuus

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa tiede- ja innovaatiojärjestelmässä sekä kansainvälisessä tiedepolitiikassa.

Suomen Akatemian toiminnan vaikuttavuus muodostuu rahoitetun tutkimuksen tieteellisestä ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta sekä tiedepolitiikan asiantuntijana toimimisen kautta syntyvästä vaikuttavuudesta. Akatemian toiminnan vaikuttavuus on raportoitu kohdissa siirtomenojen vaikuttavuus sekä palvelukyky.

1.2.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Kilpailullisen rahoituksen rooli ja vaikuttavuus

Suomen Akatemian päätoimintamuoto on vertaisarviointiin perustuva kilpailullisen tutkimusrahoituksen myöntäminen. Tällainen kilpailullinen rahoitusjärjestelmä on tyypillinen lähes kaikille länsimaisille tieteen rahoitusjärjestelmille. Suurin osa rahoituksesta on tutkijalähtöistä: tutkijat hakevat rahoitusta, kansainvälisistä asiantuntijoista muodostuvat paneelit arvioivat hakemukset ja päätökset tekevät suomalaisista arvostetuista tutkijoista muodostuvat tieteelliset toimikunnat.

Kilpailullisen rahoituksen myöntäminen perustuu tutkimussuunnitelmissa kuvatun tutkimuksen laatuun ja vaikuttavuuteen. Kunkin tieteenalan hakijat ovat arvioitavana samaan aikaan, ja huolellinen arviointiprosessi auttaa löytämään merkittävimmät tutkimusideat ja laadukkaimmat tutkijat. Akatemian rahoittamien tutkijoiden työn tieteellinen vaikuttavuus on todettu merkittävästi muiden suomalaisten tutkijoiden työn vaikuttavuutta paremmaksi muun muassa Akatemian toimintaa arvioineen kansainvälisen ryhmän työssä (2013) sekä Leidenin yliopiston tuoreessa (2015–2016) tutkimuksessa huippuyksiköiden työn tieteellisestä vaikuttavuudesta. Kansainvälisiä tunnustuksia saavat suomalaiset tutkijat ovat lähes poikkeuksetta olleet Akatemian rahoituksen piirissä.

Yliopistojen tilinpäätösten mukaan yliopistot käyttävät tutkimukseen vuosittain noin 1 600 miljoonaa euroa ja Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksiin perustuva laskelma antaa luvuksi noin 1 200 miljoonaa euroa (yleiskuluja vyörytetään ilmeisesti eri tavalla). Tämä rahoitus muodostuu osin yliopistojen suorasta valtionrahoituksesta ja osin täydentävästä rahoituksesta. Akatemian noin 300 miljoonan tutkijalähtöinen rahoitus suuntautuu pääosin yliopistoille ja muodostaa siis noin 20-25 prosenttia yliopistojen tutkimusrahoituksesta. Tutkimuslaitosten suora valtionrahoitus tutkimukseen on vuonna 2016 noin 230 miljoonaa euroa, ja Akatemian rahoitus niille (ml. VTT) oli vuonna 2015 noin 40 miljoonaa euroa.

Tutkimuksen rahoitus 2015

Tutkimuksen laatu on tieteen vaikuttavuuden edellytys ja tutkimuksen korkea laatu onkin Suomen Akatemian rahoitustoiminnan keskeinen periaate.

Suomen Akatemia rahoittaa kaikkien tieteenalojen tutkimusta. Vuoden 2015 tieteenalakohtainen tilasto on liitteessä 1. Tutkimusalataulukko perustuu hakijan hakemuksessa antamaan ensisijaiseen tutkimusalaan. Tieteellisten toimikuntien toimialojen kuvaukset uudistettiin vuoden 2015 aikana ja otetaan käyttöön vuoden 2016 alusta.

Taulukosta 1 näkyy tutkimusrahoituspäätösten kohdentuminen eri organisaatioryhmien kesken. Akatemian vuonna 2015 myöntämästä rahoituksesta 81,4 prosenttia kohdentui yliopistoille. Yliopistojen euromääräistä kasvua selittävät vuoden 2015 uudet rahoitusmuodot yliopistojen profiloitumisen rahoitus ja strategisen tutkimuksen rahoitus. Tutkimuslaitoksille (mukaan lukien vuonna 2015 osakeyhtiöksi muuttunut VTT Oy) kohdistui 10,0 prosenttia. Ulkomaisille organisaatioille maksettu osuus oli 5,9 prosenttia: tämä kohdistuu käytännössä tutkimuksen infrastruktuureja ylläpitäville organisaatioille. Yritysten osuus oli 0,2 prosenttia.

Taulukko 1. Tutkimusrahoituspäätökset suorituspaikoittain vuosina 2013–2015 (1000 €)

Organisaatioryhmä	2013 €	%	2014 €	%	2015 €	%
Yliopistot	279 519,8	83,6	259 869,0	82,0	329 639,5	81,4
Yliopistosairaalat	917,5	0,3	1 292,0	0,4	3 794,8	0,9
Tutkimuslaitokset (ml. VTT Oy)	22 661,4	6,8	27 838,2	8,8	40 596,0	10,0
Ulkomaiset organisaatiot *)	22 243,1	6,6	20 902,9	6,6	23 992,4	5,9
Rekisteröidyt yhdistykset/Tieteelliset seurat	2 226,9	0,7	0,0	0,0	890,1	0,2
Ammattikorkeakoulut	224,0	0,1	502,7	0,2	679,5	0,2
Yritykset	745,0	0,2	2 735,6	0,9	730,2	0,2
Muut organisaatiot	6 008,4	1,8	3 642,5	1,1	4 808,9	1,2
Yhteensä	334 546,1	100,0	316 783,0	100,0	405 131,3	100,0

*) sisältää jäsenmaksujen lisäksi muun muassa apurahoja tutkijakoulutukseen EUI:ssa (European University Institute)

Taulukko 2 kertoo Suomen Akatemian rahoituksen eri rahoitusmuodoille. Vuonna 2015 tutkimusrahoituspäätöksistä 53,1 prosenttia kohdistui tutkimushankerahoitukseen (57,1 % vuonna 2014 ja 56,5 % vuonna 2013). Tutkijan rahoitukseen kohdistui 23,4 prosenttia (30,3 % vuonna 2014 ja 29 % vuonna 2013). Tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitukseen kohdistui 16,7 prosenttia (5,4 % vuonna 2014 ja 7,1 % vuonna 2013). Muuhun rahoitukseen (ml. kv-jäsenmaksut kuten CERN ja ESO) kohdennettiin 6,7 prosenttia (7,3 % vuonna 2014 ja 7,5 % vuonna 2013).

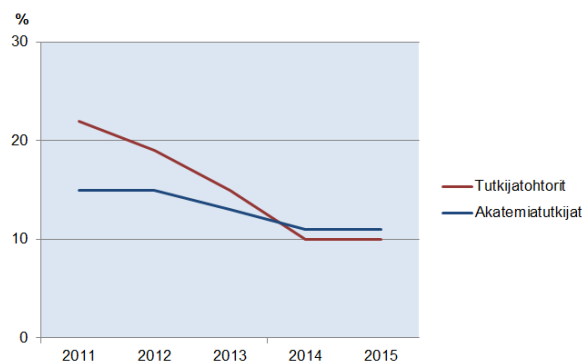
Taulukko 2. Tutkimusrahoituspäätökset rahoitusmuodoittain vuonna 2013–2015 (1000 €)

Rahoitusmuoto	2013 €	2014 €	2015 €
Tutkijan rahoitus	96 953,6	96 015,8	94 937,8
Akatemiaprofessorin tehtävä	6 118,5	5 468,4	6 002,2
Akatemiatutkijan tehtävä	27 961,3	26 554,4	29 101,3
Tutkijatohtorin tehtävä	32 550,7	26 231,7	26 783,4
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	30 323,1	28 761,3	33 050,9
FiDiPro	0,0	9 000,0	0,0
Tutkimushankerahoitus	188 879,5	180 760,4	215 189,1
Akatemiahankkeet ml. toimikuntien rahoitus	98 712,2	99 578,2	100 296,3
Huippuyksikköohjelmat	48 733,0	28 415,3	16 384,7
Akatemiaohjelmat ja kansainvälinen yhteistyö	41 434,2	42 610,0	33 012,1
ICT-ohjelma	0,0	10 156,9	10 000,0
Strategisen tutkimuksen rahoitus			55 496,0
Tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitus	23 634,0	17 000,0	67 798,0
Tutkimuksen infrastruktuurit	23 634,0	17 000,0	17 798,0
Yliopistojen profiloitumisen rahoitus			50 000,0
Muu rahoituksen kohdentaminen	25 079,0	23 006,8	27 206,5
KV-jäsenmaksut	20 522,3	20 328,6	23 735,6
Tutkijoiden liikkuvuus	1 182,7	1 187,2	1 694,6
Hakemusarviointi, akatemiaohjelmien koordinointi, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien keh. ja ylläpito	1 434,0	1 491,1	1 776,3
Tieteelliset seurat	1 940,0	0,0	0,0
Yhteensä (1000 €)	334 546,1	316 783,0	405 131,3

Tutkijan rahoitus

Akatemian tutkijoihin kohdistuvat rahoitusmuodot noudattavat neliportaista tutkijanurajärjestelmää. Akatemian rahoituksessa korostuu erityisesti tohtorintutkinnon jälkeinen tutkijanura. Vuoden 2015 lopussa oli 366 rahoitettua tutkijatohtorin tehtävää, 326 akatemiatutkijan tehtävää ja 42 akatemiaprofessorin tehtävää.

Akatemiatutkijan tehtävää hakeneista 11 prosenttia sai rahoituksen, osuus oli sama vuonna 2014. Vuonna 2013 luku oli 13 prosenttia. Vuonna 2015 akatemiatutkijan tehtävän rahoituspäätöksiä tehtiin yhteensä 29,1 miljoonalla eurolla. Tutkijatehtävien tutkimuskuluihin voidaan lisäksi myöntää rahoitusta. Tutkijatohtorin tehtävän määrärahaa hakeneista kymmenen prosenttia sai rahoituksen (10 % vuonna 2014 ja 15 % vuonna 2013). Kolmivuotisena tutkijatohtorina aloitti 103 henkilöä. Tutkijatohtorin tehtävän rahoituspäätöksiä vuonna 2015 tehtiin yhteensä 26,7 miljoonalla eurolla. Sekä tutkijatohtoreiden että akatemiatutkijoiden myöntöprosentit ovat laskeneet viime vuosina (kuviot 1). Syynä on hakemusmäärien kasvu sekä näihin tehtäviin osoitettavissa olevan valtuuden määrän väheneminen, kun Akatemian käytössä oleva korvamerkitsemätön valtuus on pienentynyt.

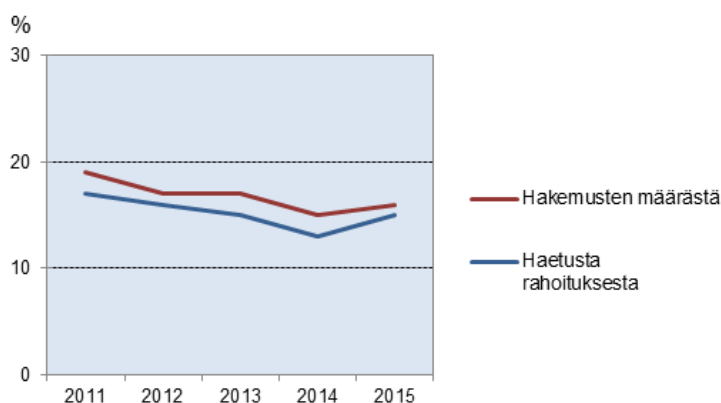
Kuvio 1. Akatemiatutkijan tehtävään nimitettyjen osuus hakijoista sekä tutkijatohtorin rahoituksen saaneiden osuus hakijoista vuosina 2011–2015 (%)

Terveyden tutkimuksen toimikunta myönsi määrärahan kuudelle uudelle kliiniselle tutkijalle. Rahoitusta myönnettiin tähän tarkoitukseen yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Myöntöprosentti oli 21. Kliinisen tutkijanuran rahoituksen houkuttelevuutta on parannettu muuttamalla rahoituskausi nelivuotiseksi sekä pidentämällä hakukelpoisuusaikaa tutkijatohtori- ja akatemiatutkijahauissa erikoislääkärikoulutuksen perusteella. Vuoden 2015 aikana tietoa kliinisen tutkijan rahoitusmahdollisuuksista levitettiin aktiivisesti vieraillemalla kaikilla lääketieteellisillä yliopistokampuksilla.

Tutkimushankerahoitus

Akatemiahankkeet ml. toimikuntien jakama erityisrahoitus

Akatemiahankehaussa 16 prosenttia sai myönteisen päätöksen, jolloin haetusta rahoituksesta voitiin myöntää 15 prosenttia. Vuonna 2014 vastaavat prosentiosuudet olivat 15 prosenttia ja 13 prosenttia (kuvio 2). Akatemiahankehaun rahoituspäätöksiä tehtiin vuonna 2015 yhteensä 96,9 miljoonalla eurolla. Lisäksi toimikuntien strategista toimintaa (pl. ICT 10 milj. euroa) rahoitettiin yhteensä 3,4 miljoonalla eurolla.

Kuvio 2. Myöntöjen osuus hakemusten määrästä ja haetusta rahoituksesta akatemiahankehaussa vuosina 2011–2015 (%)

Akatemiahankehaussa ulkomaisten asiantuntijoiden osuus kaikista asiantuntijoista oli 100 prosenttia vuonna 2015 (99 % vuonna 2014 ja 2013). Katso lisätietoa taulukosta 16. Akatemiahankkeiden keskimääräinen rahoitus kaikki hakemukset mukaan lukien laski hieman ollen 446 700 euroa (460 400€ vuonna 2014 ja 460 600€ vuonna 2013).

Tutkimuksen huippuyksiköt

Vuonna 2015 oli käynnissä kaksi huippuyksikköohjelmaa ja yhteensä toiminnassa oli 29 huippuyksikköä. Vuosien 2012–2017 huippuyksikköohjelmassa toimi 15 yksikköä ja rahoitus oli 90 miljoonaa euroa kuudelle vuodelle. Vuosien 2014–2019 huippuyksikköohjelmassa toimi 14 yksikköä ja rahoitus oli 48,7 miljoonaa euroa ensimmäiselle kolmelle vuodelle.

Huippuyksikköohjelmien 2006–2011 ja 2008–2013 loppuarviointiin kerätty materiaali on koostettu ja huippuyksiköiden julkaisutiedot on bibliometrisesti analysoitu Leidenin yliopistossa (CWTS). Tammikuussa 2016 julkaisut tulokset osoittavat, että huippuyksiköissä tehtävät tutkimus on bibliometrisesti merkittävästi vaikuttavampaa kuin muu suomalainen tutkimus.

Vuonna 2015 saatiin osana Akatemian strategiaproessia valmiiksi huippuyksikkörahoitusmuodon kehitystyö ja Akatemian hallitus päätti uusista tämän rahoituksen linjauksista vuoden 2015 lopulla. Keskeisinä asioina olivat tieteen uudistumisen vahvempi korostaminen sekä huippuyksikkökauden pidentäminen kuudesta kahdeksaan vuoteen.

Akatemiaohjelmat

Akatemiaohjelmien keskeisenä tavoitteena on tukea suomalaisen tieteen uudistumista tarjoamalla erityisrahoitusta tietyn teeman tutkimukseen. Teema voi olla määritelty esimerkiksi tieteenalan, tutkimuskohteen tai tutkimusmenetelmän avulla. Akatemiaohjelma toimii käynnistävänä tai merkittävästi vahvistavana tekijänä valitun teeman tutkimuksessa. Akatemiaohjelmien kesto ja laajuus voi vaihdella ja ohjelmiin valittujen hankkeiden verkostoitumiseen ja synergiaan kiinnitetään paljon huomiota. Akatemiaohjelmissa korostuvat tiedelähtöisyys ja tutkimushankkeiden tieteellinen laatu, kansainvälisyys ja vuorovaikutus. Suomen Akatemialla oli käynnissä vuonna 2015 kaksitoista akatemiaohjelmaa (taulukko 3).

Taulukko 3. Vuonna 2015 käynnissä olevat akatemiaohjelmat

Ohjelman nimi	Akronyymi	Käynnissä
Laskennalliset tieteet	LASTU	2010–2016
Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys	SKIDI-KIDS	2010–2015
Asumisen tulevaisuus	ASU-LIVE	2011–2015
Akvaattisten luonnonvarojen kestävä hallinta	AKVA	2012–2016
Ohjelmoitavat materiaalit	OMA	2012–2016
Ihmisen mieli	MIND	2013–2016
Synteettinen biologia	FinSynBio	2013–2017
Arktinen akatemiaohjelma	ARKTIKO	2014–2018
Mineraalivarat ja korvaavat materiaalit	MISU	2014–2019
Tulevaisuuden oppiminen ja osaaminen	TULOS	2014–2017
Uusi energia -akatemiaohjelma	Uusi Energia	2015–2018
Yksilöllistetty terveys - perimästä yhteiskuntaan	pHealth	2015–2019
<i>(Digitaaliset ihmistieteet)</i>	<i>(DIGIHUM)</i>	<i>(2016–2019)</i>

Vuonna 2015 tehtiin akatemiaohjelmien rahoituspäätöksiä yhteensä 24,9 miljoonalla eurolla, joista uusia akatemiaohjelmia oli kaksi ja käynnissä olevia kaksi.

Uudet akatemiaohjelmat ovat seuraavat:

- Digitaaliset ihmistieteet (DIGIHUM) -ohjelmassa (2016–2019) rahoitettiin kuusi konsortiota viidellä miljoonalla eurolla (käynnistyvät v. 2016)
- Yksilöllistetty terveys (pHealth) -ohjelmassa rahoitettiin yhdeksän konsortiota 9,9 miljoonalla eurolla

Rahoituspäätökset tehtiin seuraaviin käynnissä oleviin akatemiaohjelmiin:

- Mineraalivarat ja korvaavat materiaalit (MISU) -ohjelmassa rahoitettiin kahdeksan tutkimushanketta (viisi konsortiota ja kolme yksittäistä) kansallisessa haussa yhteensä 6,5 miljoonalla eurolla. Lisäksi ohjelman kansainvälisistä hauista mineraalivaratutkimuksen alalla rahoitettiin Etelä-Afrikan NRF:n kanssa sekä Chilen CONICYTin kanssa (yhteensä 1,5 milj.).
- Tulevaisuuden oppiminen ja osaaminen (TULOS) ohjelman kansainvälisissä hauissa rahoitettiin Yhdysvaltain NSF:n Partnerships for International Research and Education (PIRE) -rahoitusmuodolla kahta nuorten kiinnostusta tieteeseen ja opiskelijoiden ja opettajien ammatillista kasvua tutkivaa konsortiota yhdellä miljoonalla eurolla sekä Chilen CONICYTin kanssa uusien oppimisympäristöjen ja -teknologioiden tutkimusta kaksi konsortioita ja kaksi yksittäistä hanketta yhteensä yhdellä miljoonalla eurolla.

Akatemiaohjelmissa tehtiin myös ERA-NET-rahoitusyhteistyötä AKVA-, FinSynBio-, LASTU-, MIND-, OMA- ja Uusi energia -ohjelmissa. Lisäksi ARKTIKO- ja AKVA-ohjelmat osallistuivat Joint Programme Initiative -yhteishakuihin (JPI-Climate ja Water JPI). Katso lisää tämän luvun kohdasta kansainvälisyys ja tutkimuksen verkottaminen.

Strateginen tutkimusrahoitus

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) aloitteen pohjalta valtioneuvosto päätti joulukuussa 2014 vuoden 2015 strategisen tutkimuksen teemat (1) teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot, (2) ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta sekä (3) tasa-arvo ja sen edistäminen. Strategisen tutkimuksen neuvosto päätti käynnistää kolme tutkimusohjelmaa teemoihin liittyen vuonna 2015. Hausta järjestettiin infotilaisuudet Helsingissä, Tampereella ja Oulussa. Hakemuksia tuli yhteensä 130 kappaletta ja niissä oli mukana yhteensä 798 tutkimusryhmää.

Strategisen tutkimuksen neuvosto teki relevanssia arvioineiden paneelien lausuntojen pohjalta kesäkuun kokouksessaan päätöksen hakemuksista, jotka arvioitiin myös tieteellisissä paneeleissa heinäkuussa. STN päätti syksyllä 2015 tutkimusohjelmiin mukaan otettavista konsortioista ja konsortiokohtaisten tavoiteneuvottelujen jälkeen neuvosto teki lokakuussa kuudentoista konsortion rahoituspäätökset (taulukko 4).

Taulukko 4. STN vuoden 2015 haku- ja myöntötiedot

Ohjelma (2015)	Akronyymi	Hakemukset (kpl)	Hyväksytyt hakemukset (konsortiot)	Myöntö (milj. €)
Ilmastoneutraali ja resurssiniukka Suomi	PIHI	49	4	13,7
Tasa-arvoinen yhteiskunta	EQUA	35	6	18,9
Teknologiamurrokset ja muuttuvat instituutiot	TECH	46	6	19,9
Yhteensä		130	16	52,5

STN:n päätökset perustuivat kokonaisharkintaan, jossa punnittiin hakemusten relevanssipaneelien ja tieteellisten paneelien lausunnot sekä ohjelmakokonaisuuksien tavoitteet ja tarpeet. Mikäli hakemus oli saanut huonon arvion jommaltakummalta paneelilta, sitä ei rahoitettu. Valittaessa ohjelmiin hankkeita, jotka olivat saaneet hyviä tai erinomaisia arvioita molemmilta paneeleilta, ratkaisevana tekijänä oli valittavien hankkeiden monipuolisuus koko ohjelman tavoitteiden kannalta.

Konsortiossa työskentelee professoreita ja tutkijoita niin yliopistoista kuin tutkimuslaitoksistakin. Rahoitettavissa konsortioissa on mukana yhteensä 116 tutkimusryhmää 49 eri organisaatiosta. Konsortioissa on mukana 47 ryhmää yhdestätoista kotimaisesta yliopistosta ja 27 ryhmää kahdeksasta valtion tutkimuslaitoksesta ja VTT:stä sekä kuusi muuta tutkimuslaitosta. Lisäksi hankkeissa on mukana 13 ryhmää ulkomaisista yliopistoista ja tutkimuslaitoksista sekä muita toimijoita, kuten ammattikorkeakouluja ja yhdistyksiä. Konsortioiden johtajista 12 on yliopistoista ja 4 valtion tutkimuslaitoksista.

Rahoitettujen hankkeiden ohjelmalvelut käynnistettiin syksyllä 2015 mm. konsortio- ja vuorovaikutusjohtajien tapaamisella sekä aloitusseminaarilla, viestinnän kehittämisellä sekä yhteistyöllä valtioneuvoston kanslian kanssa.

Temaattisten hakujen lisäksi STN jakaa myös vastinrahoitusta Horisontti 2020 -ohjelman III-pilarissa menestyneille organisaatioille. Tätä nk. EU-vastinrahoitusta koskeva kuulemistilaisuus järjestettiin huhtikuussa 2015 Suomen Akatemiassa. Tilaisuuteen osallistui 18 henkilöä eri tutkimusorganisaatioista sekä Suomen Akatemiasta. Strategisen tutkimuksen neuvosto teki kevään 2015 kokouksissaan päätökset periaatteista, joiden mukaan strategisen tutkimuksen rahoitusta voidaan myöntää vastinrahoitukseksi EU-hankkeisiin sekä päätöksen kansallisen EU-vastinrahan myöntövaltuudesta vuodelle 2015. Strategisen tutkimuksen neuvosto myönsi joulukuussa 2015 EU-vastinrahoitusta yhteensä kolme miljoonaa euroa. Jokaisen rahoitetun hakemuksen (62 kpl) rahoitusprosentti oli sama (43 %).

Vuoden 2016 teemoja valmistellessaan STN järjesti yhden laajan työpajan huhtikuussa 2015 sekä toteutti kaikille avoimen verkkokyselyn mahdollisista teemoista. Kyselyn kautta tuli 280 teemaehdotusta. Vuoden 2016 teemojen otsikoista järjestettiin kuulemistilaisuus toukokuussa 2015 Helsingissä. Tilaisuuteen ilmoitautui 200 henkilöä. Viestiseinän kautta viestejä tuli 90 kpl ja tilaisuutta seurasi videon välityksellä 147 henkilöä. STN:n kesäkuussa 2015 tekemän esityksen mukaisesti valtioneuvosto päätti lokakuussa 2015 vuoden 2016 teemat (taulukko 5). Lisäksi valtioneuvosto linjasi, että vuonna 2016 tulee painottaa maahanmuuttoa sekä ottaa huomioon muuttoliikkeen vaikutukset suomalaisessa yhteiskunnassa.

Strategisen tutkimuksen neuvosto järjesti vuoden 2016 hausta marraskuussa 2015 hakuinfotilaisuuden, jossa osallistujia oli yli 200 ja internetin kautta tilaisuutta seurasi 522 henkilöä Suomessa ja ulkomailla. Viestiseinän kautta viestejä tuli 67 kappaletta. Strategisen tutkimuksen neuvosto perusti oman Twitter-tilin (@Akademia_STN) hakuinfotilaisuuden jälkeen. Muutamassa päivässä tili sai 75 seuraajaa.

Vuoden 2016 haku toteutettiin kaksivaiheisena, joista ensimmäisen vaiheen haku aika päättyi joulukuussa 2015 ja hakemuksia ohjelmiin tuli yhteensä 152 kpl (taulukko 5).

Taulukko 5. STN vuoden 2016 haussa avoinna olleet ohjelmat sekä hakemusten määrä aiehaussa

Ohjelma 2016	Hakemukset (kpl)
Ilmastoneutraali ja resurssiniukka Suomi, täydentävä haku	16
Kaupungistuva yhteiskunta	22
Osaavat työntekijät – menestyvät työmarkkinat	24
Terveys, hyvinvointi ja elämäntavat	60
Turvallisuus verkottuneessa maailmassa	30
Yhteensä	152

ICT 2023 -ohjelma

Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman ICT 2015 -työryhmän vuonna 2013 valmistuneessa selvityksessä ”21 polkua kitkattomaan Suomeen” esitettiin yhtenä keskeisenä komponenttina Tekesin ja Suomen Akatemian toteuttama tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelma. Ohjelman tavoitteeksi on raportin mukaisesti asetettu ICT-alan osaamisen syventäminen ja hyödynnettävyyden laajentaminen kaikille yhteiskunnan alueille. Tavoitteena on myös koota yhteen yliopistot, tutkimuslaitokset, yritykset ja rahoittajat. Tästä kymmenvuotiseksi tarkoitetusta (2014–2023) ohjelmasta käytetään nimitystä ICT 2023 -ohjelma ja sitä koordinoivat Akatemia ja Tekes yhdessä.

Vuonna 2015 toteutettiin kolme ICT 2023 -ohjelmaan liittyvää hakua. Ohjelman kolmannen temaattisen haun keskeiseksi teemaksi valittiin suurten tietomassojen ja avoimen tiedon (big data ja open data) hallinnan ja analyysin menetelmät ja sovellukset. Neljännen temaattisen haun keskeiseksi teemaksi valittiin *Kehittyneet mikrosysteemit: älykkäistä komponenteista kyberfysikaalisiin systeemeihin*. Haut toteutettiin kaksivaiheisina ja hankkeet alkavat pääsääntöisesti tammikuussa 2016. Akatemia on varannut ICT 2023 -ohjelman kolmannelle ja neljännelle temaattiselle haulle yhteensä 10 miljoonaa euroa. Haettu summa oli yhteensä noin 32 miljoonaa euroa.

Ohjelman viidennestä temaattisesta hausta (Tietoturva 2015) järjestettiin aiehaku vuonna 2015. Aiehakuun saapui yhteensä 39 hakemusta (26 hanketta), joissa haettiin yhteensä noin 11 miljoonaa euroa. Jatkoon valitut toimittavat varsinaiset hakemukset vuoden 2016 puolella. Vuonna 2016 on tarkoitus avata vielä ainakin yksi temaattinen haku.

Vuonna 2014 ohjelmaan liitetyn WiFiUS-haun tutkijatapaaminen järjestettiin San Diegossa joulukuussa 2015. Vuonna 2014 rahoitettujen hankkeiden lisäksi työpajaan osallistui myös aiemmin rahoituksen saaneita WiFiUS-hankkeita. Tutkijoita pyydettiin esittelemään tieteellisten tulosten lisäksi erityisesti toteutunutta yhteistyötä sekä siitä saatua lisäarvoa. Seuraava yhteishaun tutkijatapaaminen järjestetään Suomessa vuonna 2016. WiFiUS-hauissa Suomen Akatemia, Tekes ja Yhdysvaltojen kansallinen tiedesäätiö National Science Foundation (NSF) tukevat langattoman tietoliikenteen alan yhteistyötä.

Kaikissa hauissa jatkettiin tiivistä yhteistyötä Tekesin kanssa. Yhteistyön käytännön kokemuksista on ollut laajemminkin hyötyä Akatemiassa, kuten uusien rahoitusmuotojen käytännön prosessien suunnittelussa.

Tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitus

Tutkimusinfrastruktuurit

Suomen Akatemian toimielin tutkimusinfrastruktuurikomitea (TIK) teki vuonna 2015 FIRI 2015 - tutkimusinfrastruktuurihakuihin liittyviä rahoituspäätöksiä 13,4 miljoonalla eurolla. Suurin osa FIRI 2015 - hakujen päätöksistä tehtiin vuoden 2015 lopussa ja loput tehdään vuoden 2016 alussa. FIRI 2015 -hakuihin jätettiin yhteensä 102 hakemusta, ja konsortiot huomioiden 48 tutkimusinfrastruktuurihanketta. Rahoitusta haettiin yhteensä 41,5 miljoonaa euroa. Lähes kaikilla vuonna 2015 rahoitusta saaneella 28 hankkeella on kytkennät tutkimusinfrastruktuurien vuoden 2014 tiekarttaan. Vuonna 2015 tehtiin myös rahoituspäätöksiä FIRI 2014 -hausta (4,4 miljoonaa), joten vuonna 2015 tehdyt tutkimusinfrastruktuurien rahoituspäätökset olivat yhteensä 17,8 miljoonaa euroa.

Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella

Suomen Akatemia toteutti tammikuussa 2015 ensimmäisen haun uuteen rahoitusmuotoon ”yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella”. Rahoitusmuodon tarkoituksena on tukea ja nopeuttaa yliopistojen strategioiden mukaista profiloitumista tutkimuksen laatua parantavien edellytysten kehittämiseksi. Hakuun osallistui 13 yliopistoa. Yliopistot esittivät hakemuksissaan strategiaansa perustuvia profiloitumistoimia yhdelle tai useammalle tutkimusalueelle, joista valtaosa on monitieteisiä. Hakemukset arvioi kansainvälinen asiantuntijaneeli. Suomen Akatemia päätti toukokuussa 2015 rahoittaa kymmentä yliopistoa yhteensä 50 miljoonalla eurolla. Nelivuotiset myönnöt vaihtelevat 350 000 eurosta 13,6 miljoonaan euroon. Rahoitusmuodon marraskuussa 2015 toteutettuun toiseen hakuun osallistui 14 yliopistoa. Rahoituspäätökset tehdään maaliskuussa vuonna 2016.

Muu kohdennettu rahoitus

Muuhun kohdennettuun rahoitukseen tehtiin vuonna 2015 rahoituspäätöksiä yhteensä 8,1 miljoonalla eurolla (9,2 milj. euroa vuonna 2014). Kahdenvälisiä yhteishankkeita rahoitettiin 1,8 miljoonalla eurolla (4,8 milj. vuonna 2014), valtuudesta rahoitettiin kehitystutkimusta 3,0 miljoonalla eurolla (2,9 milj. vuonna 2014 ulkoasiainministeriön rahoituksella) ja kansainvälisiä yhteisrahoitteisia ohjelmia 2,5 miljoonalla eurolla (1,5 milj. vuonna 2014). Lisäksi akatemiaohjelmien koordinoitua varten tehty rahoituspäätös oli 0,8 miljoonaa euroa.

Strategisen huippuosaamisen keskittymät (SHOKIT)

Suomen Akatemia on omalla toiminnallaan lisännyt SHOKien toimintaan osallistuvien korkeatasoisten tutkijoiden määrää ja vahvistanut SHOKien tutkimusohjelmissa tehtävää tieteellistä tutkimusta. Akatemia on osallistunut SHOKien toiminnan kehittämiseen ja seuraamiseen muun muassa osallistumalla työ- ja elinkeinoministeriön asettaman SHOK-johtoryhmän sihteeristön työhön.

Kevään 2015 hallitusohjelmassa SHOK-tutkimusyhteistyöohjelmiin varattu TKI-rahoitus päätettiin ajaa vaiheittain alas. Tästä syystä keväällä nimetty uusi SHOK-johtoryhmä esitti toimenpiteitä, joilla varmistetaan jo aikaansaatu tulosten tehokas hyödyntäminen ja saavutetaan uudistumiselle ja kilpailukyvyille asetetut entistä

kunnianhimoisemmat tavoitteet. Akatemia osallistui toimenpiteisiin yhteistyössä Tekesin kanssa mm. valmistelun hallitusohjelmassa määriteltyjen kärkihankkeiden rahoitusta omalta osaltaan.

Toimintakentän muutos vähensi SHOKien määrää ja kaksi SHOKia, Cleen Oy ja Fibic Oy, fuusioituivat Clic Innovation Oy:ksi vuonna 2015. Lisää muutoksia on tulossa vuonna 2016.

Suomen Akatemia seurasi rahoittamansa tutkimuksen SHOK-yhteyksiä aiempien vuosien tapaan käyttäen kuuden SHOKin jaotusta. Vuonna 2016 SHOKien määrä ja toiminta-alue tulee olemaan toinen, joten rahoituksen seuranta aiempien vuosien tapaan ja vertailtavuus eri vuosien välillä eivät ole enää mahdollisia.

Akatemia rahoitti vuonna 2015 SHOKeilta puoltavan lausunnon saaneita tutkimushankkeita noin 13 miljoonalla eurolla (taulukko 6).

Taulukko 6. SHOKien aihealueelle kuuluvien ja puoltokirjeen saaneiden rahoitus 2013–2015 (€)

SHOK	2013*)	2014	2015
CLEEN Oy (Energia ja ympäristö)	15 256 685	5 643 873	3 220 000
FIMECC Oy (Metallituotteet ja koneenrakennus)	2 374 262	1 578 835	692 295
FIBIC Oy (Biotalous)	11 1174 186	1 478 610	669 978
RYM Oy (Rakennettu ympäristö)	1 574 442	389 707	1 128 556
SalWe Oy (Terveys ja hyvinvointi)	7 797 508	766 666	7 460 986
Digile Oy (Tieto- ja viestintäteknikka)	2 221 209	4 693 173	0
Yhteensä	40 398 292	14 550 864	13 201 815

*) Vuonna 2013 summa on selkeästi suurempi, sillä vuonna 2013 Suomen Akatemia teki päätöksiä huippuyksikköohjelman rahoituksesta, joista monien huippuyksiköiden toiminnasta osa sijoittuu SHOKien toimialueelle.

SHOK-puoltokirjeen sisältäneiden rahoitettujen hakemusten lisäksi Akatemia tilastoi myös rahoituksen, joiden saajat katsovat itse tutkimuksen kuuluvan jollekin SHOK-aihealueelle ja ilmoittavat siitä hakemuksissaan. Tämä luku oli vuonna 2015 noin 30 miljoonaa euroa laskien siis vuoden 2014 tasosta noin 44 miljoonasta takaisin vuoden 2013 tasolle (vuonna 2013 noin 29 miljoonaa euroa).

Naisten tutkijanuran ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Suomessa neliportaisen tutkijanurajärjestelmän kolmen ensimmäisen portaan osalta naisten osuus on kasvanut, vaikka alakohtaiset erot ovat suuria. Neljännen portaan, eli professoritason osalta naisten osuus on kasvanut hyvin hitaasti ja oli 27 prosenttia vuonna 2015 (27 % vuonna 2014 ja 25,5 % vuonna 2013). Toimintakertomusvuonna naisten osuus akatemiahankkeiden vastuullisista johtajista oli 28 prosenttia (28 % vuonna 2014) ja huippuyksiköiden johtajista 23 prosenttia (19 % vuonna 2014). Tutkijantehtävissä naisten osuudet olivat seuraavat: akatemiaprofessorit 27 prosenttia (27 % vuonna 2014), akatemiattutkijat 44 prosenttia (45 % vuonna 2014) ja tutkijatohtorit 52 prosenttia (56 % vuonna 2014).

Suomen Akatemia osallistui toimintakertomusvuonna NordForskin koordinoimaan yhteiseen ohjelmasuunniteluun, jotta löydettäisiin konkreettisia toimenpiteitä edistää sukupuolten tasa-arvoa tiedeyhteisössä.

Tieteellisten julkaisujen ja aineistojen avoimen saatavuuden edistäminen

Suomen Akatemia edellyttää rahoittamiaan tutkijoita huolehtimaan siitä, että Akatemian rahoituksella tuotetut julkaisut saatetaan mahdollisuuksien mukaan avoimesti saataviksi rinnakkaistallentamalla julkaisut sopivaan julkaisuarkistoon tai -tietokantaan, josta ne ovat maksutta saatavissa. Artikkelin voidaan julkaista myös avoimesti korkeatasoisessa open access -julkaisusarjassa, jolloin julkaisija vastaa artikkelin avoimesta saatavuudesta. Julkaisemisesta aiheutuvat kulut ovat hyväksyttäviä menolajeja Akatemian tutkimusmääräraha-hakemuksissa.

Vuonna 2015 Akatemia edellytti, että tutkijat jo rahoitusta hakiessaan sisällyttivät tutkimussuunnitelmaansa lyhyen julkaisu- ja aineistonhallintasuunnitelman.

Aineistonhallintasuunnitelmassa tulee kuvata seuraavat asiat:

- miten tutkimushanke aikoo hankkia ja käyttää tietoaineistoja
- mitkä ovat hankkeen käyttämien ja synnyttämien aineistojen omistus- ja käyttöoikeudet
- miten tutkimushankkeen tuottamia tai tutkimusinfrastruktuurien avulla tuotettuja tietoaineistoja aiotaan säilyttää ja mahdollistaa niiden myöhempi käyttö
- miten tutkimushankkeen tuottamia tai tutkimusinfrastruktuurin avulla tuotettuja tietoaineistoja tullaan avaamaan muiden tutkijoiden käyttöön hankkeen aikana ja sen päätyttyä.

Suomen Akatemia kehottaa rahoittamiaan tutkijoita tallettamaan ja avaamaan tutkimusaineistonsa oman tieteenalansa kannalta tärkeissä kansallisissa tai kansainvälisissä arkistoissa. Akatemia suosittelee, että sen rahoittamat tutkijat ottavat selvää mahdollisuudesta aineistojen pitkäaikaistallennukseen.

Akatemia osallistui edelleen vuonna 2015 kansallisen Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen ohjaukseen sekä temaattisiin työryhmiin.

Laskennallisen tieteen akatemiaohjelmassa järjestettiin ennakkointiseminaari, jossa yhtenä keskustelun aiheena olivat avoin data ja avoin tiede.

Kansainvälisyys ja tutkimuksen verkottaminen

Kansainvälisyys ja kansainvälinen yhteistyö ovat oleellinen osa laadukasta tutkimusta sekä tutkimuksen vaikuttavuutta ja uudistumista. Suomen Akatemia edistää kansainvälistymistä kaikkien rahoitusmuotojensa kautta. Rahoituksen saamisen edellytyksenä on kansainvälisen tason laatu, ja rahoitus mahdollistaa kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön.

Akatemia tekee myös kansainvälistä rahoittajayhteistyötä, joka tapahtuu pääsääntöisesti akatemiaohjelmiin liitettävänä kansainvälisiä yhteishakuina, jotka voivat olla monenkeskisiä (ERA-NETit ja JPIt) tai bilateraalisia. Lisäksi Akatemia tarjoaa erillistä rahoitusta tutkijaliikkuvuuteen bilateraaliosopimusten pohjalta. Myös infrastruktuurien hyödyntämisessä pyritään mahdollisimman laajaan kansainväliseen yhteistyöhön (kts. tarkemmin mm. 1.4.2 kohta ”Suomen tieteen kansainvälisen aseman ja vaikuttavuuden vahvistaminen”).

Pohjoismainen yhteistyö

Akatemian pohjoismainen yhteistyö tapahtuu pääasiallisesti Nordforskin kautta. Akatemia osallistui vuonna 2015 seuraavien NordForskin käynnistämien yhteisrahoitteisten tutkimusohjelmien valmisteluun ja toimeenpääntöön:

- Education for tomorrow
- Societal Security
- Nordic eInfrastructure Collaboration (NeiC)
- Nordic eScience Globalisation Initiative (NeGI)
- Health and Welfare
- Arctic

Vuonna 2015 päätettiin liittyä kahteen uuteen vuonna 2016 käynnistyvään NordForskin ohjelmaan, jotka ovat Advancing the bioeconomy transition in the Nordic region ja Gender in Research. Lisäksi Akatemia osallistui pohjoismaisen ministerineuvoston aloitteesta käynnistettyyn pohjoismaiseen vihreän kasvun (Green growth) -tutkimusohjelman valmisteluun.

Esimerkkejä käynnissä olevista Nordforskin ohjelmista, joihin Akatemia osallistuu:

- NordForskin vuonna 2014 käynnistyneessä **Health and Welfare** -tutkimusohjelmassa keskeisenä teemana on terveyden eriarvoistuminen, jonka lisäksi ohjelma pyrkii tiivistämään ja tehostamaan pohjoismaisten sosiaali- ja terveystieteilijöiden tutkimuksellista yhteiskäyttöä. Akatemia sitoutui sen rahoittamiseen yhteensä noin kolmella miljoonalla eurolla ohjelmakauden aikana. Suomen Akatemia on osallistunut ohjelman puitteissa kahteen yhteishakuun, ja suomalaiset tutkijat ovat menestyneet molemmissa hakuissa hyvin. Ohjelmassa rahoitettiin viittä tutkimushanketta, joista kahdella on suomalainen johtaja ja muissa on mukana suomalaisia tutkijoita. Vuonna 2015 Akatemia on myös sitoutunut osallistumaan miljoonalla eurolla vuonna 2016 järjestettävän uuden haun rahoittamiseen.
- Vuonna 2015 järjestettiin haku **Arctic-ohjelmassa**, jota valmisteltiin vuonna 2014 NORIA-net:n avulla. Suomalaiset osallistuivat hakuun hyvin. Haussa jätettiin yhteensä 34 hakemusta, joista 11 hankkeessa oli suomalainen johtaja. Kaikkiaan hakemuksissa oli 54 suomalaista osahankkeen vetäjää. Ohjelmalla on kiinteä yhteys Akatemian ARKTIKO-akatemiaohjelmaan, jonka kautta suomalainen rahoitus kanavoitui.
- Uutena ohjelmana Akatemia osallistui Nordforskin vuonna 2015 avaamaan pohjoismaisen huippuyksikköhaun liittyen veden monimuotoiseen rooliin biotaloudessa: **Advancing the bioeconomy transition in the Nordic region**. Haun kokonaisbudjetti on 9,7 miljoonaa euroa. Haussa rahoitetaan kolme pohjoismaista huippuyksikköä viideksi vuodeksi. Haku on kaksivaiheinen ja haun ensimmäisen vaihe päättyi maaliskuussa 2016.

Akatemia on aktiivisesti mukana myös NORIA-net-hankkeissa, joissa verkotetaan tutkimusrahoittajia, tehdään yhdessä selvityksiä ja muokataan yhteisiä toimintatapoja. NordForsk käyttää NORIA-net-konseptia strategisten linjaustensa taustoitustyössä ja toteuttajana. Vuonna 2015 valmisteltiin bibliometriikan alan NORIA-netiä,

joka on jatkoa kahdelle aikaisemmalle bibliometriikan alan NORIA-netille. Osallistuminen tukee Akatemian tiedepoliittisen toiminnan vahvistamista, erityisesti strategian toimenpidesuunnitelman dataan ja analyysiin liittyviä tehtäviä.

EU-yhteistyö ja -aktiivointi

Suomen Akatemia osallistuu aktiivisesti tiedepoliittisena asiantuntijana, tutkimusrahoittajana ja kansallisena viranomaisena eurooppalaisen tutkimusalueen ERA:n ja Horisontti 2020 -ohjelman rakentamiseen ja niiden tavoitteiden toteuttamiseen. Akatemialla on Brysselissä yhteinen edunvalvontatoimisto Tekesin kanssa.

Suomen Akatemia toimii kansallisena vastuutahona **EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelma Horisontti 2020:n** useissa osissa. Pilari I (European Research Council, Marie Skłodowska Curie Actions, Future and Emerging Technologies) on Akatemian vastuulla ja pilari III:sta (yhteiskunnalliset haasteet) vastataan yhteistyössä Tekesin kanssa. Akatemian delegaattit ja asiantuntijat osallistuvat ohjelmien suunnitteluun ja pitävät yllä tukiverkostoja, joihin kuuluu yliopistojen ja tutkimuslaitosten ja muiden keskeisten toimijoiden edustajia ja jotka varmistavat suomalaisen tutkimuskentän vaikutusmahdollisuudet ja tiedonkulun. Kansallisesti vaikuttamistyön koordinoinnista vastaa Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen vetämä Horisontti Haltuun -verkosto. Akatemian kansalliset yhteyshenkilöt (NCP:t) tiedottavat hauista, neuvovat hakijoita ja seuraavat suomalaisten hakumenestystä toimien tiiviissä yhteistyössä delegaattien kanssa.

Yhtenä esimerkkinä tästä työstä voidaan mainita ERC-hakuihin liittyvä tiedottaminen ja hakijoille tarjottu tuki. ERC Starting- ja Consolidator Grants -hauissa toiselle arviointikierrokselle päässeille tutkijoille järjestettiin erilliset haastattelukoulutukset Akatemiassa. NCP:t osallistuivat myös ERC:n järjestämään Widening Participation tapahtumaan Tallinnassa ja ERC-rahoitettujen informaatiotilaisuuteen Tukholmassa. Horisontti 2020 -puiteohjelman ensimmäisistä hauista Suomeen saatiinkin vuonna 2015 ennätysellinen määrä ERC-rahoituksia: 8 Starting Grant, 3 Consolidator ja 2 Advanced Grant -rahoitusta. Lisäksi Proof of Concept -haussa suomalaiset ERC-rahoitetut tutkijat saivat yhteensä neljä lisärahoitusta.

Eurooppalainen rahoittajayhteistyö

Eurooppalaisen rahoittajayhteistyön tavoitteena on vahvistaa eurooppalaista tutkimusaluetta (ERA) hyödyntämällä yhteistyössä entistä tehokkaammin eri maiden tutkimusosaamista, rahallisia resursseja, tutkimuslaitteistoja, aineistoja ja tuloksia.

Eurooppalaisen yhteisen ohjelmasuunnittelun aloitteissa (JPI) valmistellaan ja toteutetaan kansallisten toimijoiden tutkimusyhteistyötä valituilla yhteiskunnallisesti merkittävillä avainalueilla. Aloitteiden tarkoituksena on koota mittavia ja strategisesti merkittäviä pitkäjänteisiä kokonaisuuksia, joiden piirissä tiivistetään koordinaatiota ja yhteistyötä eri maiden välillä.

Akatemia on mukana kahdessa **EU:n artiklaan 185** perustuvassa laajassa tutkimusohjelmassa, jotka ovat Itämeren alueen yhteinen tutkimus- ja kehitysohjelma BONUS (2012-2017) sekä kliinisten kokeiden tutkimukseen keskittyvä EDCTP2. Näissä pitkäjänteisissä ohjelmissa komissio ja osallistujamaat rahoittavat yhdessä tutkijoille suunnattuja hakuja. **BONUS-ohjelman** neljäs haku Blue Baltic avautui marraskuussa 2015. Pohjanmeren ja Itämeren tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaehdotus (2018–2023) Towards sustainable blue growth

jätettiin EU-komissiolle arvioitavaksi marraskuussa 2015. Ehdotukseen osallistui Suomen lisäksi 10 Euroopan maata. **EDCTP2-ohjelma** tukee ensisijaisesti kliinisessä vaiheessa olevaa tutkimusyhteistyötä, jonka tavoitteena on uusien lääkkeiden, rokotteiden ja diagnostiikan kehittäminen HIV/AIDS:n, tuberkuloosin, malarian sekä muiden vähemmälle huomiolle jääneiden tartuntatautiin hoitoon ja ehkäisyyn.

ERA-NETit ovat EU:n puiteohjelmien rahoittamia kansallisten tutkimusrahoittajien verkostoja, joiden tavoitteena on kehittää kansallisten tutkimusohjelmien yhteistyötä ja järjestää kansainvälisiä yhteishakuja tutkijoille. Ne ovat vakiinnuttaneet asemansa eurooppalaisessa tutkimusyhteistyössä ja tulleet osaksi myös Joint Programming -aloitteiden rahoitustoimintaa. Komission rahoituksen päätyttyä ERA-NET-verkostot voivat jatkaa toimintaansa itsenäisinä rahoitusverkostoina. Varsinaisten ERA-NETien ohella komissio tukee myös eurooppalaisten rahoittajien muuta yhteistoimintaa (CSA, Coordination Support Action) liittyen esimerkiksi puiteohjelman sisäisiin tukitoimiin tai Joint Programming -aloitteiden hallinnointiin.

Suomen Akatemia oli vuonna 2015 mukana partnerina tai hakuihin osallistuvana tarkkailijana 22:ssä ERA-NETissa tai sen kaltaisissa yhteistyöverkostoissa sekä seitsemässä JPI:ssä (taulukko 7).

Taulukko 7. Suomen Akatemian osallistuminen JPI-aloitteisiin, artiklan 185 pohjaisiin ohjelmiin ja ERA-yhteistyöverkostoihin vuonna 2015

<i>Nimi</i>	<i>Akronyymi</i>	<i>Käynnissä/ SA:n osallistumisaika</i>
JPI:t		
Neurodegenerative Disease Research	JPI JPND	2009-
Agriculture, Food Security and Climate Change	JPI FACCE	2010-
Connecting Climate Knowledge for Europe	JPI Climate	2011-
Water challenges for a changing world	JPI Water	2011-
Healthy and Productive Seas and Oceans	JPI Oceans	2011-
More Years, Better Lives - The Potential and Challenges of Demographic Change	JPI MYBL	2011-
JPI Urban Europe - ERA-NET Cofund Smart Urban Futures	JPI Urban Europe	2015-
Artikla 185 ohjelmat:		
Joint Baltic Sea Research and Development Programme	BONUS (Art. 185)	2010–2016
The European & Developing Countries Clinical Trials Partnership	EDCTP2 (Art. 185)	2014–2024
ERA-yhteistyöverkostot:		
Bilateral Coordination for the Enhancement and Development of S&T Partnerships between the European Union and the USA	BILAT USA	2012–2015
EU-India Platform for the Social Sciences and Humanities	EqUIP	2014–2016
A Consolidated European Approach to Collaborating with Africa	ERAfrica	2012–2017
Strengthening joint programming in Europe	ERA-LEARN 2020	2015–2017
ERA-NET on Health with Latin America and the Caribbean Countries	ERANet-LAC	2013–2018
Network of European Funding for Neuroscience Research	ERA-NET NEURON 2	2012–2015
Further linking Russia to the ERA: Coordination of MS/AC S&T programmes towards and with Russia	ERA.Net RUS Plus	2013–2018
ERA-NET on Drugs	ERA-NID	2013–2016

European Research Projects on Ethical, Legal, and Social Aspects (ELSA) of the Neurosciences	ELSA Neuro-science	2015–2018
Development and Coordination of Synthetic Biology in the European Research Area	ERA-SynBio	2012–2014
ERA-NET for supporting FET Flagship concept and initiatives	FET FLAG-ERA	2015–2016
Humanities in the European Research Area/Cultural Encounters - tutkimusohjelma	HERA JRP CE Plus	2013–2015
ERA-NET Plus on Climate Smart Agriculture	JPI FACCE ERA-NET Plus	2013–2017
Establishing synergies between the Joint Programming on Neurodegenerative Diseases Research and Horizon 2020	JPI JPND - JPco-fuND	2015–2019
ERA-NET Cofund: Water Works 2014–2019 in Support of the Water JPI	JPI Water-Works2014	2014–2019
National Contact Points for Climate action, Raw materials, Environment and Resource Efficiency	NCP CaRE	2015–2019
Innovation driven Initiative for the Development and Integration of Indian and European Research	INNO Indigo ERA-NET	2013–2016
New Opportunities for Research Funding Agency Co-operation in Europe		
Welfare State Futures -tutkimusohjelma 2013–2017	NORFACE	2013–2017
Trans-Atlantic Platform Social Sciences and Humanities	Trans-Atlantic Platform	2013–2015
Material Science and Engineering in the Forest-based Value Chains	WoodWisdomNet Plus	2012–2015

Suomen Akatemia rahoitti vuosina 2007–2015 järjestettyjen ERA-NET-hakujen rahoitetuissa konsortioissa mukana olevia suomalaisia tutkimusryhmiä yhteensä noin 27 miljoonalla eurolla. ERA-yhteishakujen yhteydessä vuonna 2015 suomalaisia tutkijoita rahoitettiin ELSA Neuroethics -haussa 0,3 miljoonalla eurolla, ERA-NET RUS Plus -haussa 1,0 miljoonalla eurolla, JPco-fuND -haussa 1,3 miljoonalla eurolla, JPI MYBL Cofund -haussa 0,2 miljoonalla eurolla. ERA-NET Plus- ja Cofund -hauilla Akatemia kotiutti vuonna 2015 yhteensä 0,4 miljoonaa euroa puiteohjelmarahoitusta suomalaisille tutkimushankkeille.

Esimerkkejä käynnissä olevista ERA-Neteistä ja JP-aloitteista eri toimikuntien alueilla:

- **ERA-NET Rus Plus** (*Further linking Russia to the ERA: Coordination of MS/AC S&T programmes towards and with Russia*) on EU:n 7. puiteohjelmassa rahoitettu viisivuotinen (2013–2018) hanke, jonka tavoitteena on lisätä EU:n jäsen- ja liitännäisvaltioiden Venäjän kanssa toteutettavien kansallisten tutkimusohjelmien ja -hakujen yhteistyötä ja koordinaatiota. Hankkeessa järjestettiin 2015 kaksivaiheinen yhteishaku, johon osallistui 18 rahoittajaorganisaatiota Suomen Akatemia mukaan lukien. Kuusi hanketta, joissa oli mukana suomalaisia tutkimusryhmiä, sai myönteisen rahoituspäätöksen.
- **JPco-fuND -hanke** (*ERA-NET for establishing synergies between the Joint Programming on Neurodegenerative Diseases Research and Horizon 2020*) on osa yhteisen ohjelmasuunnittelun aloitteen

JPND-toimintaa. Hankkeessa avattiin vuonna 2015 yhteishankehaku, jonka aiheena oli hermoston rappeumasairauksien riski- ja suojatekijät, pitkittäiskohortit ja kokeelliset mallit. Hakuun jätettiin 175 aiahakemusta, joista jatkoon valittiin 55 konsortiota. Kansainvälinen arviointipaneeli kokoontui syyskuussa Helsingissä. Haussa voitiin rahoittaa yhteensä 21 hanketta, joissa mukana oli 117 tutkimusryhmää ja joista 5 suomalaisia. Yhden hankkeen koordinaattori on suomalainen tutkija.

- **HERA ERA-NETin** yhteishankehaku järjestettiin 2015 teemalla *Uses of the Past (2015–2019)*. Päätokset rahoitettavista hankkeista tehdään vuonna 2016 ja rahoitetut hankkeet käynnistyvät viimeistään kesäkuussa 2016. Ohjelmassa on tarkoituksena tutkia, miten ja mihin tarkoituksiin erilaisia menneisyyksiä käytetään yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Ohjelmassa tarkastellaan, millaisia historiallisia näkemyksiä yhteiskunnassa edistetään ja oikeutetaan. Ohjelmalla halutaan myös selvittää millaiset mekanismit ja motiivit ovat erilaisten historiallisten ymmärrysten taustalla.
- **Water JPI** on Euroopan unionin neuvoston 2011 käynnistämä yhteinen ohjelmasuunnittelualoite vesitutkimuksesta. Tavoitteena on yhteiseurooppalainen näkemys siitä, miten kestävän talouden edellyttämät kestävät vesihuoltojärjestelmät Euroopassa ja muualla maailmassa voidaan järjestää. Vuonna 2015 uuteen Advisory Boardiin nimitettiin jäseneksi kaksi suomalaista asiantuntijaa. WatEUr (Tackling European Water Challenges 2013–2016), eli Water JPI:n koordinaatiohankkeessa toteutettiin vuonna 2015 strategisen tutkimus- ja innovaatioagendan (SRIA) toinen päivitys ja sen osana Akatemian biotieteiden ja ympäristön yksikkö lanseerasi ja raportoi agendan kansainvälisen julkisen kuulemisen. Pilottihaussa (*Emerging water contaminants – anthropogenic pollutants and pathogens*) vuonna 2014 rahoitetut seitsemän tutkimuskonsortiota käynnistyivät ja Akatemian biotieteiden ja ympäristön yksikkö järjesti hankkeiden aloituskokouksen Brysselissä maaliskuussa 2015. Akatemian biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta osallistuu maa- ja metsätalousministeriön ja JPI FACCE:n kanssa myös vuonna 2016 avattavaan WaterWorks 2015 yhteishakuun.
- **JPI More Years, Better Lives (MYBL)** tavoitteena on edistää eurooppalaista tutkimusyhteistyötä ja tutkimustiedon hyödyntämistä. Ohjelmaan osallistuu 14 Euroopan maata ja Kanada. Ohjelman ylintä päätösvaltaa käyttävässä General Assemblyssä on edustus sekä Suomen Akatemiasta että Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta. Suomen osallistumista koordinoi Akatemiassa kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta ja hakuihin osallistuu myös terveyden tutkimuksen toimikunta. Vuonna 2015 järjestetyssä pilottihaussa rahoitettiin viisi konsortiota, joissa yhdessä on mukana suomalainen tutkimusryhmä.
- **JPI Urban Europe** valmisteli vuoden 2015 aikana hakua ”ERA-NET Cofund Smart Urban Futures”, joka avattiin hakemuksille joulukuussa 2015. Teemana on kestävän urbaanin kehityksen edistäminen. Akatemia on osallistunut JPI Urban Europeen toimintaan jo aikaisempina vuosina, mutta on aktiivisesti mukana rahoittajana vuonna 2015 avatussa haussa yhdessä Tekesin kanssa.

Globaali yhteistyö ja liikkuvuusrahoitus

Suomen Akatemia toteuttaa globaalia tutkimusrahoittajien välistä yhteistyötä liikkuvuus- ja yhteishankehakuja muodossa. Yhteistyösopimuksiin perustuvia kahdenvälisiä yhteishankehakuja toteutettiin tutkimusohjelmien

yhteydessä ja niiden rahoituksella. Globaalia yhteistyötä tehdään myös ERA-NETien muodossa (esimerkiksi ERA-NET RUS Plus -konsortio).

Akatemiaohjelmissa jatkettiin yhteistyötä vuonna 2015 yhdeksän ulkomaisen rahoittajan kanssa. Rahoittajat olivat kahdeksasta eri maasta, jotka olivat Chile, Etelä-Afrikka, Intia, Japani, Kanada, Kiina, Venäjä ja Yhdysvallat. Vuonna 2015 kansainvälisiä yhteishankehakuja oli avoinna Etelä-Afrikan NRF:n, Yhdysvaltojen NSF:n, Chilen CONICYT:n kanssa. Tekesin ja Japanin JST:n kanssa toteutetusta hausta rahoitettiin kaksi tutkimushanketta, jotka liittyivät ikääntyneiden toimintaa tukeviin tietojärjestelmiin ja niiden saavutettavuuteen.

Suomen Akatemia tukee tutkijoiden **kansainvälistä liikkuvuutta** kaikissa rahoitusmuodoissa rahoittamalla hakemuksissa esitettyjä liikkuvuussuunnitelmia. Lisäksi Akatemia myöntää liikkuvuusapurahoja perustuen rahoittajaorganisaatioiden kahdenvälisiin sopimuksiin. Akatemialla on yhteensä 12 kahdenvälistä liikkuvuus-sopimusta Venäjän, Kiinan, USA:n, Taiwanin, Saksan, Japanin, Intian ja Etelä-Afrikan tutkimusrahoittajien kanssa. Vuonna 2015 sopimukseen perustuvan liikkuvuusrahoituksen puitteissa tehtiin lähes kaksisataa tutkimusvierailua Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen.

Vuoden 2015 aikana suunniteltiin rahoitusyhteistyötä ensimmäistä kertaa myös Venäjän opetus- ja tiedeministeriön sekä Venäjän tiedesäätiön kanssa.

Vaikuttavuutta monimuotoisesti

Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta käynnisti *ekologian ja evoluutiobiologian 2006–2010* -arviointiin liittyvän seurantahankkeen, jonka tavoitteena on selvittää arvioinnin vaikutuksia tarkastelemalla arvioinnin jälkeen toteutettuja muutoksia alalla, arvioituissa yksiköissä ja organisaatioissa. Hankkeessa tarkastellaan alan tutkimusedellytysten, tutkimuksen laadun, yhteistyön ja tutkijakoulutuksen muutoksia tällä vuosikymmenellä toimijoiden näkökulmasta.

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta järjesti uutena toimintamuotona verkottumisfoorumin teemasta *Kulttuurit, hyvinvointi ja terveys*. Foorumi linkittyi myös Suomen hallituksen kärkihankkeeseen, jonka tavoitteena on parantaa taiteen ja kulttuurin tavoitettavuutta. Tilaisuudessa pohdittiin tutkijoiden ja eri hallintosektoreiden asiantuntijoiden kesken miten kulttuuri ja hyvinvointi kytkeytyvät toisiinsa ja miksi kulttuurin hyvinvointimahdollisuuksien tunnistaminen on ajankohtaista. Lisäksi tilaisuudessa keskusteltiin tutkimustarpeiden tunnistamisesta sekä nykyisistä ja jatkossa tarvittavista yhteistyön ja verkottumisen foorumeiden muodoista.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden akatemiapalkinto vuonna 2015 myönnettiin Lauri Nummenmaalle, jonka alana on kognitiivinen neuropsykologia. Nummenmaa tutkii ryhmänsä kanssa tunteiden ja sosiaalisen kanssakäymisen taustalla olevia molekyyli-tason aivomekanismeja ja toiminnallisia hermoverkkoja. Hän on muun muassa selvittänyt, miten aivojen kemiallisen toiminnan ja rakenteen muutokset selittävät ruoanhimon lisääntymistä ja liikalihavuutta. Nummenmaan innovatiiviset tutkimukset ja tieto tunteiden taustalla olevista aivomekanismeista on tärkeää erilaisten psykiatristen sairauksien ymmärtämiselle ja niiden hoidon suunnittelulle.

Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta seuraa rahoittamansa tutkimuksen vaikuttavuutta ennen kaikkea tutkijoiden raportointien tulosten perusteella. Seurannassa huomio kohdistuu erityisesti toimikunnan pääasiallisiin rahoitusmuotoihin, eli tutkijatohtoreihin, akatemiaturkijoihin ja akatemiahankkeisiin.

Vuonna 2015 raportoiduissa hankkeissa tehtiin keskimäärin 28 vertaisarvioitua kansainvälistä julkaisua Akatemian rahoittamaa miljoonaa euroa kohti. Keksintöilmoituksia tehtiin 0,6 kpl ja patenttihakemuksia 0,2 kpl myönnettyä miljoonaa euroa kohti. Tutkijatohtorit olivat erityisen aktiivisia tuottamaan keksintöilmoituksia ja patenttihakemuksia, sillä raporttien mukaan myönnettyä miljoonaa euroa kohti syntyi noin 1,3 keksintöilmoitusta ja 0,4 patenttihakemusta.

Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta edistää tutkimuksen verkottumista erityisesti konsortioille osoittamansa hankerahoituksen kautta. Vuonna 2015 keskimäärin 20 prosenttia konsortiomuotoisista akatemiahankemuksista rahoitettiin, kun kaikkien akatemiahankkeiden osalta rahoitettujen hakemusten osuus oli noin 15 prosenttia. Lisäksi toimikunta huomioi rahoituspäätöksissään muita verkottumista edistäviä tekijöitä, kuten hankesuunnitelmien sisältämää kansainvälistä yhteistyötä sekä yritysyhteistyötä.

Terveyden tutkimuksen toimikunnan erityiseen vaikuttavuuspilottiin valittiin vuoden 2014 syyskuussa kymmenen tutkijaa 16 kuukauden ensimmäisen vaiheen rahoituskaudelle. Tutkijoista kolme oli tutkijatohtoria, kaksi akatemiaturkijaa ja viisi akatemiahankkeen johtajaa. Rahoitettujen tutkijoiden tuloksilla voi olla merkittävä rooli uusien läpimurtojen syntymisessä avaten mahdollisuuksia paitsi tieteelliseen, myös taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen (esim. kansanterveydelliseen) vaikuttavuuteen uusien hoitokäytäntöjen, diagnostiikan tai lääkekehityksen muodossa. Terveyden tutkimuksen tulokset vaikuttavat muun muassa terveystyökalujen käyttöön, uusiin hoitokäytäntöihin ja hoitojen kohdentamiseen, jotka johtavat resurssien tehokkaampaan käyttöön ja kustannusten laskuun.

Strategisen tutkimuksen rahoituksella tuotetaan tietoa yhteiskunnallisiin haasteisiin ja siksi rahoitettava tutkimus on tarvelähtöistä, yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa, tieteellisesti korkealaatuista ja ratkaisukeskeistä. Lisäksi rahoituksella edistetään tiedon tuottajien ja hyödyntäjien yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Strategisen tutkimuksen rahoitusmuodolla rahoitetaan pitkäjänteistä ja ohjelmamuotoista tutkimusta. Päätökset tutkimushankkeiden valinnasta tehdään yhteiskunnallisen merkityksen, vaikuttavuuden ja tutkimuksen laadun perusteella. Vaikuttavuuden edistämiseksi tutkimussuunnitelmiin sisältyi myös vuorovaikutussuunnitelma.

Strategisen tutkimuksen rahoitus tarjoaa merkittävän lisäpanostuksen tieteen aseman, sen näkyvyyden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Vuoden 2015 haun pohjalta rahoitetuissa 16 konsortiossa tullaan käyttämään arviolta 5 miljoonaa euroa vuorovaikutuksen edistämiseen tiedon tuottajien ja hyödyntäjien kanssa vuosina 2015-2017. Hankkeiden oman toiminnan lisäksi Suomen Akatemia valmisteli yhteistyössä valtioneuvoston kanslian kanssa vuonna 2015 rahoitetuille hankkeille ohjelmajärjestelyjä, joissa poliittiset päätöksentekijät, ministeriöt ja tutkijat kohtaavat keskustellakseen tutkimustiedon hyödyntämisestä päätöksenteossa.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

Suomen Akatemian hallintoviraston voimavarojen käyttö

Hallintoviraston kokonaiskustannukset sisältävät Suomen Akatemian hallinnointiin liittyvät kustannukset. Vuonna 2015 hallintoviraston kokonaiskustannukset olivat 15,2 miljoonaa euroa (15,0 miljoonaa euroa vuonna 2014). Kustannukset kasvoivat 0,2 miljoonaa euroa (yhden prosentin) vuoteen 2014 verrattuna (taulukko 8).

Henkilöstökustannukset (mukaan luettuna ulkopuoliset asiantuntijapalkkiot) olivat 69,1 prosenttia kokonaiskustannuksista. Ostopalvelujen osuus oli 15,2 prosenttia ja toimitilakustannukset olivat 9,2 prosenttia kokonaiskustannuksista. Muiden kustannusten, kuten aineiden ja tarvikkeiden ja matkakulujen osuus oli yhteensä 7,7 prosenttia kokonaiskustannuksista. Laskennalliset erät olivat 2,2 prosenttia, ja se sisältää poistot, korot ja lomapalkkavelan muutoksen. Tuotot ja kustannusten korvaukset olivat yhteensä -3,6 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Taulukko 8. Suomen Akatemian hallintoviraston kustannukset kustannuslajeittain vuosina 2013–2015 (1 000 euroa)

Kustannuslaji	2013		2014		2015	
	€	%	€	%	€	%
Henkilöstökustannukset	9 854	66,6	10 262	68,2	10 487	69,1
Ostopalvelut	2 316	15,6	2 166	14,4	2 308	15,2
Tilat	1 465	9,9	1 530	10,2	1 400	9,2
Muut kustannukset	1 185	8,0	1 231	8,2	1 176	7,8
Laskennalliset erät	419	2,8	429	2,9	339	2,2
Tuotot	-397	-2,7	-447	-3,0	-405	-2,7
Kustannusten korvaukset	-38	-0,3	-131	-0,9	-131	-0,9
Yhteensä	14 804	100,0	15 040	100,0	15 175	100,0

Henkilöstökustannukset kasvoivat 0,2 miljoonaa euroa. Akatemiassa vuonna 2014 aloittaneeseen uuteen strategisen tutkimuksen yksikköön rekrytoitiin henkilökuntaa vielä vuoden 2015 aikana. Strategisen tutkimuksen yksikössä työskenteli vuonna 2015 noin seitsemän henkilötyövuoden verran henkilöstöä (vuonna 2014 noin kolme htv). Ostopalvelut nousivat noin 0,1 miljoonalla eurolla. Tämä johtui mm. vuoden 2015 tilojen tiivistämisen remonttikustannuksista ja Valtorin kautta laskutetuista tietokoneiden vuokrista, jotka kesästä 2015 lähtien käsiteltiin ostopalveluina. Muut kustannukset ovat vähentyneet 0,1 miljoonaa euroa. Muiden kustannusten lasku johtuu muun muassa edellä mainitusta Valtorin kautta laskutettavan erän kirjausperiaatteen muutoksesta (kesään 2015 asti muissa kustannuksissa). Tuotot ja kustannusten korvaukset laskivat yhteensä 0,2 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2014.

Akatemian toiminnan tuottojen ja kustannusten korvausten vuosittaiseen vaihteluun vaikuttavat muun muassa toiminnassa olevien ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden koko ja määrä. Vuonna 2015 ulkopuolisen rahoituksen hankkeita oli vähemmän kuin vuonna 2014. Kehitysyhteistyöhakua ei järjestetty, koska siihen ei saatu ulkoasiainministeriöltä rahoitusta ja Noria-net-hankkeet päättyivät.

Kokonaiskustannukset sisältävät tutkimuksen hakemusarviointikulut, jotka koostuvat muun muassa asiantuntijapalkkioista, matka- ja majoituskuluista sekä tarjoilukuluista.

Toimitilat

Suomen Akatemian toimitilastrategia hyväksyttiin 9.3.2015. Elokuun alkuun mennessä toteutettiin toimitilojen tiivistäminen osana Hakaniemenranta 6:n virastotalon OKM:n hallinnanalan kampusratkaisua. Virastotalon uudet vuokralaiset ovat Taiteen edistämiskeskus (Taike) ja Kotimaisten kielten keskus (Kotus). Akatemia luopui 670 m²:n suuruisesta työtila-alueesta sekä omasta kirjastosta. Yhdestä kokoushuoneesta tuli yhteiskäyttöinen Taiken kanssa. Työskentelytiloja tiivistettiin toteuttamalla enenevässä määrin monitilaympäristöä. Uusien työpisteiden suunnittelussa ja kalustuksessa kiinnitettiin erityisesti huomiota tilojen akustiikkaan sekä ergonomisuuteen muun muassa hankkimalla sähkösäätöisiä työpöytiä.

Akatemian kirjasto yhdistyy Kotuksen kirjastoon muiden virastotalon virastojen kirjastojen kanssa keväällä 2016. Omissa tiloissa vähennettiin kokoushuoneita. Akatemia luopuu kaikista autopaikoistaan 1.2.2016 mennessä.

Akatemiassa toimistotilojen tilatehokkuus vuoden 2014 lopussa oli 32,4 m²/htv ja vuoden 2015 lopussa 25,5 m²/htv. Akatemia on toimittanut valtion toimitilastrategian toimeenpanon toteutusarvion Senaatti-kiinteistöille 15.12.2015.

Hallintoviraston päätoimintojen kokonaiskustannukset

Hallintoviraston kokonaiskustannuksia tarkastellaan päätoiminnoittain (taulukko 9). Päätoiminnoille on toimintolaskennalla kohdennettu tukitoimintojen kustannukset. Rahoitustoimintaan liittyvät kustannukset kattavat koko hakemus- ja rahoitusprosessin¹ kustannukset. Kustannuksista 61,9 prosenttia oli tutkimuksen rahoitustoimintaan liittyviä kustannuksia. Kansallisiin asiantuntijatehtäviin² kohdistui 16,4 prosenttia kustannuksista ja kansainvälisiin tehtäviin³ yhteensä 13,7 prosenttia kustannuksista. Ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden⁴ osuus kustannuksista oli 8,0 prosenttia.

Taulukko 9. Kokonaiskustannukset päätoiminnoittain vuosina 2013–2015 (1 000 euroa)

Päätoiminnot	2013		2014		2015	
	€	%	€	%	€	%
Tutkimuksen rahoitustoiminta	8 084	54,6	8 483	56,4	9 396	61,9
Asiantuntijatehtävät	3 164	21,4	3 038	20,2	2 485	16,4
Kansainväliset tehtävät	1 794	12,1	1 994	13,3	2 075	13,7
Ulkopuolisen rahoituksen hankkeet	1 762	11,9	1 525	10,1	1 218	8,0
Yhteensä	14 804	100,0	15 040	100,0	15 175	100,0

Verrattuna vuoteen 2014 tutkimuksen rahoitustoiminnan kustannukset kasvoivat yhteensä 0,9 miljoonaa euroa. Lisäykset kohdistuivat pääosin Akatemian uusiin rahoitusmuotoihin, strategisen tutkimuksen rahoitukseen sekä yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen. Asiantuntijatehtävien osuuden lasku selittyy sillä, että henkilökunnan työpanosta oli sidottuna uusien rahoitusmuotojen takia enemmän rahoitustoimintaan. Kansainvälisten tehtävien osuus on pysynyt lähes vuoden 2014 tasolla. Ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden osuus kokonaiskustannuksista pieneni vuodesta 2014 johtuen ennen muuta hankkeiden määrän vähentymisestä.

Taulukossa 10 on esitetty hallintoviraston henkilötyövuodet päätoiminnoittain. Tukitoimintojen henkilötyövuodet on vyörytetty päätoiminnoille. Suomen Akatemian henkilötyövuosien määrä oli 138,4 henkilötyövuotta, mikä on sama kuin vuonna 2014. Pääosa hallintoviraston henkilötyövuosista kohdistui rahoitustoimintaan (101,7 htv). Kansallisiin asiantuntijatehtäviin kohdistui 17,0 henkilötyövuotta ja kansainvälisiin tehtäviin 12,9 henkilötyövuotta. Ulkopuolisen rahoituksen hankkeisiin ja tehtäviin kohdistui tukitehtävien vyörytykset huomi-

¹ tutkimusrahoituksen ohjeistus, neuvonta ja selvitystehtävät, tutkimusrahoitushakemusten käsittely ja päätösten valmistelu, hakemusarviointi, rahoitettujen hankkeiden hallinnointi

² ennakointi- ja arviointitehtävät, tiedepoliittisten julkaisusarjojen tuottaminen, tiedepoliittiset kehittämis- ja selvittämistehtävät sekä sidosryhmäyhteistyö

³ EU- ja muut kansainväliset tehtävät sekä kahdenvälisiin yhteistyösopimuksiin liittyvät tehtävät

⁴ ERA-NET -hankkeet, NORIA-net -hankkeet (vuoteen 2014 asti), ulkoasiainministeriön kehitystutkimushankkeiden hallinnointi, liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden arviointi

oiden 6,8 henkilötyövuotta. Ulkopuoliseen rahoitukseen liittyvää suoraa palkkakulua laskutettiin hallintoviraston ulkopuolelta 1,8 henkilötyövuoden verran (kts. kohta 1.5.1).

Taulukko 10. Päätoimintoihin käytetyt henkilötyövuodet 2013–2015

Päätoimintoihin käytetyt henkilötyövuodet	2013		2014 *		2015	
	htv	%	htv	%	htv	%
Tutkimuksen rahoitustoiminta	91,0	67,2	91,9	66,4	101,7	73,5
Asiantuntijatehtävät	23,4	17,3	22,2	16,0	17,0	12,3
Kansainväliset tehtävät	13,9	10,3	13,8	10,0	12,9	9,3
Ulkopuolisen rahoituksen hankkeet	7,0	5,2	10,5	7,6	6,8	4,9
Yhteensä	135,3	100,0	138,4	100,0	138,4	100,0

*) Vuonna 2014 Kiekun tuottamassa HTV-laskennassa esiintyneen virheen takia vuoden 2014 HTV-luku on korjattu

Tutkimuksen rahoitustoiminta lisääntyi 9,8 henkilötyövuodella, koska henkilökunnan työpanosta oli sidottuna uusien rahoitusmuotojen takia enemmän rahoitustoimintaan. Muiden toimintojen henkilötyövuoden vähenivät edellä mainitusta syystä.

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Hallintoviraston toiminnan tuottavuutta tarkastellaan arvioimalla tutkimuksen rahoitustoiminnan kokonaiskustannusten osuutta myönnetystä rahoituksesta (taulukko 11).

Taulukko 11. Tutkimuksen rahoitustoiminnan kokonaiskustannusten osuus myönnetystä rahoituksesta vuosina 2013–2015

Rahoitusmuotojen kokonaiskustannusten osuus rahoituspäätöksistä	2013	2014	2015
	%	%	%
Tutkijatohtorit	3,7	5,4	3,9
Akatemia tutkijat	1,6	2,3	2,1
Akatemia professorit	2,8	2,7	2,0
Akatemia hankkeet	2,1	2,9	2,1
Akatemia ohjelmat **	6,1	4,6	5,4
Huippuyksikköohjelmat	1,4	*	1,9
Tutkimusinfrastruktuurit	1,4	1,3	2,1
Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen	-	-	1,5
Strateginen tutkimusrahoitus	-	-	2,7
Yhteensä	2,9	3,2	2,3

*) vuonna 2013 tehtiin uuden ohjelmakauden rahoituspäätökset.

***) Akatemiaohjelmissa rahoitettujen hankkeiden koordinaatiokustannukset sekä ohjelmien loppuarvioinnit ja ennakointihankkeet sisältyvät kustannuksiin hakemuskäsittelyn kustannusten lisäksi

Vuonna 2015 tutkimuksen rahoitustoiminnan kokonaiskustannusten osuus myönnetystä rahoituksesta oli 2,3 prosenttia, mikä on kansainvälisessä vertailussa hyvää tasoa.

Toiminnan tuottavuudesta ja sen kehityksestä kertoo myös myönnetty rahoitus ja käsiteltyjen hakemuksien määrä suhteutettuna kaikilla Suomen Akatemian hallintoviraston henkilötyövuosilla. Kun myönnetty rahoitus jaetaan Akatemian henkilötyövuosilla, saadaan arvoksi 2,9 miljoonaa euroa. Kun käsiteltyjen hakemuksien määrä jaetaan Akatemian henkilötyövuosilla, saadaan suhdeluvuksi 30,8 (taulukko 12).

Taulukko 12. Tutkimuksen rahoitustoiminnan myönnetty rahoitus ja käsitellyt hakemukset (kpl) henkilötyövuotta kohden vuonna 2013–2015

Tutkimuksen rahoitus toiminta	2013	2014	2015
Rahoituspäätökset milj. euroa / htv	2,5	2,3	2,9
Käsitellyt hakemukset kpl / htv	25,7	30,2	30,8

1.3.2. Toiminnan taloudellisuus

Hallintoviraston toiminnan taloudellisuutta tarkastellaan akatemiahankeiden osalta suhteuttamalla rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset käsiteltyihin hakemuksiin. Tutkimuksen rahoitustoiminta koostuu tutkimusrahoituksen ohjeistuksesta, neuvonnasta ja selvitystehtävistä, tutkimusrahoitushakemusten käsittelystä ja hakemuservioinnista sekä päätösten valmistelusta ja rahoitettujen hankkeiden hallinnoinnista. Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset saadaan, kun toimintolaskennalla akatemiahankeiden rahoitusmuodolle kohdennetaan koko hakemus- ja rahoitusprosessin kustannusten lisäksi myös tukitoimintojen kustannukset.

Akatemiahankeiden (ml. suunnatut akatemiahankkeet) kokonaiskustannukset suhteutettuna hakemusten kappalemääriin (kustannukset rahoitushakemusta kohden) olivat vuonna 2015 yhteensä 1 544 euroa per hakemus (vuonna 2014 yhteensä 1 503 €/hakemus ja vuonna 2013 yht. 1 638 €/hakemus). Hakemusten määrissä on käytetty kolmen vuoden keskiarvoja, koska toiminnasta aiheutuvat kustannukset painottuvat vuosittain rahoitusmuodon sisällä hankkeiden elinkaaren eri vaiheisiin.

Toimikuntien ja yksiköiden toimintatapoja ja arviointikäytäntöjä on jatkuvasti kehitetty. Kaikkiin hakuihin liittyvät tehtävät hoidettiin Suomen Akatemiassa rahoitettavaan tutkimusmäärärahaan suhteutettuna pienimmillä tarkoituksenmukaisilla toimintameno- ja henkilöresursseilla. Uusi rahoitusmuoto ”Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella” ja sen ensimmäinen haku valmisteltiin ja toteutettiin ilman lisäresursseja. Syksyllä 2015 valmisteltiin myös keväällä 2016 avautuvaa kärkihankehakua ilman lisäresursseja.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Suomen Akatemian maksullisista suoritteista saamat toiminnan tuotot koostuvat BONUS EEIG:ltä saatavista vuokratuloista, ulkoasiainministeriön kehitystutkimushankkeiden hallinnointikustannusten kattamiseen saatavista tuloista, sekä Akatemian autopaikkojen käytöstä perittävistä maksuista. Akatemian vuonna 2015 saamat tuotot liiketaloudellisesti hinnoitelluista maksullisista suoritteista olivat yhteensä 103 839 euroa (138 286 euroa vuonna 2014). Valtiokonttorin määräyksen VK/1078/00.01/2014 mukaan kirjanpitoyksikön tulee esittää maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa silloin, kun osa-alueen (liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet tai julkistaloudellisesti hinnoitellut suoritteet) tuotot ovat vähintään miljoona euroa.

1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole vahvistanut Suomen Akatemialle erityisiä tulostavoitteita yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuudesta.

Suomen Akatemian yhteisrahoitteisesta toiminnasta saatavat tuotot koostuivat EU:n rahoittamien hankkeiden tuotoista (ERA-NET-hankkeet). Akatemian vuonna 2015 saamat yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 227 495 euroa (253 063 euroa vuonna 2014). Valtiokonttorin määräyksen VK/1077/00.01/2014 mu-

kaan kirjanpitoyksikön tulee esittää yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessaan silloin, kun kirjanpitoyksikön saama ja varainhoitovuodelle jaksotettu rahoitus on vähintään miljoona euroa.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Akatemian rahoittama tutkimus tuottaa julkishyödykkeinä tutkimustuloksia, eli niiden hyödyntäminen uuden tutkimuksen pohjaksi ei vähennä muiden toimijoiden mahdollisuuksia hyödyntää samoja tuloksia. Tutkimustulokset ovat lähtökohtaisesti myös vapaasti saatavilla. Akatemian oman toiminnan tulokset (esim. rahoituspäätökset) ovat välineitä, joiden avulla tuotetaan erityisen korkealaatuisia ja vaikuttavia julkishyödykkeitä (tutkimustuloksia). Akatemian rahoittaman tutkimuksen laatua verrattuna muuhun tutkimukseen on lyhyesti kuvattu luvun 1.2.2 alussa.

Akatemian tiedepoliittinen toiminta tuottaa välittömiä julkishyödykkeitä, kuten Tieteen tila -selvitys, muu tiedepoliittisen datan keruu ja analysointitoiminta sekä tiedettä koskeva viestintä.

Akatemian välittömiä suoritteita ovat hakemusten käsittely ja päätöksenteko, hankkeiden seuranta ja valvonta sekä tutkimuksen verkottaminen esimerkiksi ohjelmamuotoisessa rahoituksessa. Akatemian tuottama tiedepoliittinen viestintä ja asiantuntijalausunnat voidaan niin ikään katsoa suoritteiksi, mutta ne on tilinpäätöksessä raportoitu kohdassa palvelukyky. Myönnettyjä tutkimushankkeita koskeviksi välillisiksi suoritteiksi voidaan katsoa esimerkiksi käynnissä olevien hankkeiden lukumäärä, Akatemian myöntämällä rahoituksella työskentelevien henkilöiden määrä sekä hankkeista raportoidut tulokset (esimerkiksi julkaisut).

Vuonna 2015 käsiteltyjen hakemusten (joista tehty päätös kyseisen vuoden aikana) lukumäärä oli 4 268 kappaletta, kun edellisenä vuonna vastaava määrä oli 4 186 kappaletta (taulukko 13).

Suomen Akatemian rahoituksella työskenteli 2 623 henkilötyövuotta vuonna 2015 (2 780 vuonna 2014). Kaikki raportoitava tieto vuodelta 2015 ei ole tilinpäätöshetkellä käytettävissä, joten edellä mainittu HTV-luku saattaa muuttua hieman tilinpäätöksen jälkeen.

Taulukko 13. Rahoitettujen ja ei-rahoitettujen hakemusten lukumäärät 2013–2015 (ei sisällä aihakemuksia)

RAHOITETUT	2013		2014		2015	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Tutkijatohtorit	131	13	104	10	103	10
Akatemiatutkijat	68	7	67	7	67	7
Akatemiaprofessorit	8	1	7	1	8	1
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	133	13	132	13	140	14
Akatemiahankkeet	199	19	196	20	217	22
Akatemiaohjelmat	67	7	60	6	85	8
Huippuyksikköohjelmat	14	1	11	1	4	0
Kansainväliset yhteistyösopimukset	37	4	34	3	14	1
Tutkijoiden liikkuvuusrahoitus	205	20	132	13	136	14
Yliopistojen profiloinnin vahvistaminen	0	0	0	0	10	1
Tutkimusinfrastruktuurit	38	4	57	6	57	6
Strateginen rahoitus	0	0	0	0	78	8
Muu tutkimustuki*	130	13	197	20	86	9
Yhteensä	1 030	100	997	100	1 005	100

EI-RAHOITETUT	2013		2014		2015	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Tutkijatohtorit	720	29	899	28	962	29
Akatemiatutkijat	440	18	484	15	523	16
Akatemiaprofessorit	23	1	26	1	20	1
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	0	0	0	0	0	0
Akatemiahankkeet	795	32	1 128	35	1 117	34
Akatemiaohjelmat	128	5	120	4	226	7
Huippuyksikköohjelmat	20	1	0	0	0	0
Kansainväliset yhteistyösopimukset	68	3	55	2	23	1
Tutkijoiden liikkuvuusrahoitus	16	1	25	1	60	2
Yliopistojen profiloinnin vahvistaminen	0	0	0	0	3	0
Tutkimusinfrastruktuurit	128	5	57	2	57	2
Strateginen rahoitus	0	0	0	0	114	3
Muu tutkimustuki*	109	4	395	12	158	5
Yhteensä	2 447	100	3 189	100	3 263	100

Käsitellyt hakemukset yhteensä	3 477	4 186	4 268
---------------------------------------	--------------	--------------	--------------

*) muu tutkimustuki sisältää: tohtoriohjelmien toiminnan rahoituksen, Finland Distinguished Professor -ohjelman, suunnatut akatemiahankkeet, kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksut ja rahoitusosuudet, hallintoviraston kehittämishankkeet, kv-yhteisrahoitteiset ohjelmat, kehitystutkimus, tutkimuksen arviointi, akatemiaohjelmien koordinointi sekä muu tieteen edistäminen.

Taulukossa 14 esitetään kyseisen vuoden aikana käynnissä olleiden tutkimushankkeiden lukumäärä rahoitusmuodoittain (hankekanta). Vuonna 2015 käynnissä oli yhteensä 3 780 hanketta (3 729 hanketta vuonna 2014 ja 4 087 hanketta vuonna 2013).

Taulukko 14. Tutkimusrahoituksen hankekanta 2013–2015 (kpl)

Rahoitusmuoto	Käynnissä olevat hankkeet (hankekanta)					
	2013		2014		2015	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Tutkijatohtorit	624	15	566	15	506	13
Akatemiatutkijat	513	13	459	12	391	10
Akatemiaprofessorit	61	1	59	2	59	2
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	455	11	483	13	455	12
Akatemiahankkeet	1 123	27	1 005	27	997	26
Akatemiaohjelmat	333	8	265	7	329	9
Huippuyksikköohjelmat	35	1	30	1	30	1
Kansainväliset yhteistyösopimukset	62	2	83	2	76	2
Tutkijoiden liikkuvuusrahoitus	310	8	237	6	297	8
Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen	0	0	0	0	8	0
Tutkimusinfrastruktuurit	43	1	64	2	89	2
Strateginen rahoitus	0	0	0	0	78	2
Muu tutkimustuki*	528	13	478	13	465	12
Yhteensä	4 087	100	3 729	100	3 780	100

*) muu tutkimustuki sisältää: tohtoriohjelmien toiminnan rahoituksen, Finland Distinguished Professor -ohjelman, suunnatut akatemiahankkeet, kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksut ja rahoitusosuudet, hallintoviraston kehittämishankkeet, kv-yhteisrahoitteiset ohjelmat, kehitystutkimus, tutkimuksen arviointi, akatemiaohjelmien koordinointi sekä muu tieteen edistäminen.

1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Suomen Akatemian palvelukyky muodostuu toisaalta hakemusten laadukkaasta ja tehokkaasta käsittelystä ja päätöksenteosta sekä hankkeiden seurannasta ja varainkäytön valvonnasta. Akatemian rahoitustoiminnan kustannukset ovat kansainvälisesti katsoen pienet (taulukko 11 ja Akatemian toiminnan kansainvälinen arviointi vuodelta 2013). Tämä osa toiminnasta on raportoitu kohdassa 1.3.1 toiminnan tuottavuus.

Toinen Akatemian palvelukyvyn komponentti on tiedepoliittisena asiantuntijana ja vaikuttajana toimiminen sekä aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa. Akatemia tuottaa tietoa tiedepoliittisen päätöksenteon tueksi, edistää suomalaisen tieteen tunnettua ja näkyvyyttä sekä kansallisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä että kansainvälisesti.

Hakemusarviointi

Tutkimushankkeiden arviointi Suomen Akatemiassa perustuu suurimmaksi osaksi kansainväliseen vertaisarviointiin, johon kuuluu asiantuntijalausuntojen käsittely ja asiantuntijapaneelien järjestäminen. Näihin käytetään vuosittain runsaasti tiedeasiantuntijoiden sekä yksiköiden muun henkilökunnan työpanosta.

Paneelien perusteella kootut loppulausunnot tulevat hakijan tietoon, mikä antaa myös rahoittamatta jääneille hakijoille tärkeää vertaistietoa hakemuksensa kansainvälisestä tasosta. Asiantuntijalausunnoissa painotetaan hakemuksen sanallista ja kehittävästä arviointia. Akatemia on saanut paneelien järjestämisestä hyvää palautetta panelisteilta. Akatemiassa panostetaan paneelien laadukkaaseen järjestämiseen, joka edesauttaa arvostettujen asiantuntijoiden saamista arvioitsijoiksi.

Asiantuntijalausuntojen vuosittainen lukumäärä ilmenee taulukosta 15. Vuoden 2015 aikana annettiin ulkopuolisia asiantuntijalausuntoja tutkimushankemuksiin yhteensä 7 123 kappaletta. Lausuntojen määrä on vuosittain noussut johtuen hakemusten määrän kasvusta sekä tutkimusalojen kirjosta. Lausuntoja antoi yhteensä 848 asiantuntijaa, joista ulkomaisia oli 98 prosenttia. Lausuntojen antajat edustivat 33 eri kansallisuutta.

Taulukko 15. Tutkimushankemusten asiantuntijalausunnot v. 2013–2015

Asiantuntijalausunnot (kaikki hankkeet)	2013	2014	2015
Annettujen asiantuntijalausuntojen määrä vuoden aikana (KPL)	6 442	6 789	7 123
Asiantuntijoiden määrä (HLÖ)	842	835	848
Ulkomaisten osuus kaikista lausunnon antaneista (%)	92	99	98
Eri kansallisuuksien lukumäärä (maat)	42	36	33

Asiantuntijapaneeleita järjestetään vuosittain useita, joissa asiantuntijat arvioivat ja pisteyttävät hankkeita lausuntojen perusteella. Taulukosta 16 ilmenee esimerkkinä vuoden 2014 akatemiahankkeen hakemusten paneelikäsittely. Akatemiahankemuksia käsiteltiin vuoden 2015 aikana 82 eri paneelissa, joissa käsiteltiin paneelista riippuen myös muita rahoitusmuotoja. Näihin mainittuihin 82 paneeliin osallistui yhteensä 482 asiantuntijaa (pl. tukijäsenet), jotka olivat kotoisin 28 eri maasta. Taulukossa 16 esitetyissä paneeleissa ulkomalaisten osuus oli 100 prosenttia vuonna 2015. Kaikki Akatemian järjestämät paneelit eivät ole tilastoituna taulukossa 16.

Taulukko 16. Asiantuntijapaneelit, joissa käsiteltiin akatemiahankkeita muiden rahoitusmuotojen ohella v. 2013–2015 (kpl)

Akatemiahankkeita käsitelleet asiantuntijapaneelit	2013 (vuoden 2012 haku)	2014 (vuoden 2013 haku)	2015 (vuoden 2014 haku)
Akatemiahankkeita käsitelleiden paneelien lukumäärä (KPL)	64	78	82
Akatemiahankkeita käsitelleisiin paneeleihin osallistuneiden panelistien lukumäärä yht. (ml. pj) (hlö)	377	461	482
Ulkomaisten osuus akatemiahankkeita käsitelleiden paneelien jäsenistä (%)	99	99	100
Akatemiahankkeita käsitelleisiin paneeleihin osallistuneiden panelistien kansallisuuksien määrä (maat)	28	32	28

Tieteen tila -hanke

Tieteen tila 2016 -hankkeen valmistelu käynnistyi vuoden 2015 aikana. Edellinen Tieteen tila -selvitys valmistui vuoden 2014 lokakuussa. Tieteen tila -selvityksissä tarkastellaan Suomen yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimustoiminnan resursseja ja tuotoksia sekä bibliometrisin menetelmin mitattua tieteellistä vaikuttavuutta tieteenaloittain ja organisaatioittain. Tiedeyhteisön ulkopuolelle ulottuvaa vaikuttavuutta tarkastellaan erikseen valituilla tieteenaloilla alakohtaisin tapausselektiviteyksin. Keskeisistä tuloksista laaditaan yhteenveto vuonna 2016.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden merkitys on korostunut julkisen talouden heikentyneiden näkymien vuoksi. Suomen Akatemia käynnisti keväällä 2015 hankkeen, jossa vahvistetaan vaikuttavuuteen liittyvää tietopohjaa ja kehitetään menettelyjä vaikutusten ja vaikutusmekanismien nykyistä parempaa ymmärtämistä sekä seurannan kehittämistä varten.

Tieteen tila 2016 -selvityksen erityisteemana tarkastellaan erikseen valittujen tieteenalojen tutkimuksen yleisempää yhteiskunnallista vaikuttavuutta kyselyihin ja haastatteluihin perustuvien tapausselektiviteyksin.

Akatemialle jätettävien tutkimushankeraporttien sisältöosiot uudistetaan erityisesti vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta käsitteleviltä osiltaan. Muutosten valmistelu tehtiin pääosin vuonna 2015 ja uusi raportointilomake pilotoidaan keväällä 2016. Uudistetut raportit tarjoavat jatkossa osaltaan keinoja tutkimuksen vaikuttavuuden pitkäaikaiseen seurantaan ja arviointiin.

Tieteen tila -selvitysten laadinnassa keskeisessä asemassa on laeva sidosryhmäyhteistyö yliopistojen ja tutkimuslaitosten, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden sidosryhmien kanssa. Vuoden 2015 aikana onkin keskusteltu hyvin aktiivisesti yliopistojen ja ministeriön kanssa tutkimuksen vaikuttavuuden eri ulottuvuuksista sekä tuotettu ministeriön käyttöön erilaisia päivitettyjä yhteenvetoja yliopistojen tutkimuksen rahoituksesta ja bibliometrisestä vaikuttavuudesta.

Tieteen aseman ja näkyvyyden vahvistaminen kansallisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä

Hallitusohjelman kärkihankerahoitus ”Tutkimuksella eteenpäin”

Hallitusohjelman kärkihanketta ”Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi” valmisteltiin vuoden 2015 syksyllä. Akatemian hallitus varasi päätöksellään 5.11.2015 yhteensä 30 miljoonaa euroa vuoden 2016 myöntövaltuutta korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamiseksi ja innovaatioiden kaupallistamisen edistämiseksi. Suomen Akatemian kärkihankerahoitus pohjautuu korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen. Sillä tuetaan tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamista sekä osaamis pohjaista kasvua ja kansainvälisen tason osaamiskeskittymien aikaansaamista ja aktiivista yhteistyötä tutkimuksen hyödyntäjien kanssa. Akatemian kärkihankerahoitus on suunniteltu yhteistyössä Tekesin kanssa, jotta varmistetaan, että Akatemian ja Tekesin rahoitusinstrumentit täydentävät toisiaan.

Suunnatulla haulla ”Tutkimuksella eteenpäin” vahvistetaan erityisesti nuoren tutkijasukupolven mahdollisuutta tieteellisen tutkimuksen tekemiseen ja sen tulosten hyödyntämiseen. Tavoitteena on myös tukea nuorten tutkijoiden kansainvälistä ja organisaatorajoja ylittävää liikkuvuutta sekä tutkijoiden työskentelyä tutkimustuloksia hyödyntävissä organisaatioissa.

Innovaatiojärjestelmän toimijoiden yhteistyö

Toimintavuoden aikana Suomen Akatemia toteutti uudentyypisen rahoituksen, joka pyrkii vahvistamaan yliopistojen profiloitumista kilpaillulla rahoituksella kiinteässä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, yliopistojen ja Suomen yliopistojen UNIFI ry:n kanssa.

Toimintavuonna jatkui monipuolinen tiedonvaihto ja valmisteluyhteistyö Tekesin, Sitran, Finpron ja Finnveran kanssa. Yhtenä tämän yhteistyön muotona on ollut liiketoimintaekosysteemien kehittäminen niin sanotun Suunta-yhteistyön merkeissä. Uusia toimintatapoja on tarkoitettu kokeilla valituilla substanssialueilla. Tässä yhteistyössä Akatemian roolina on tarjota näkemys Suomessa tehtävästä laadukkaasta tutkimuksesta ja tieteellisestä kyvykkyydestä. Akatemia voi yhteistyön kautta laajentaa omaa verkostoaan suunnitellessaan teemaattista rahoitustoimintaansa, mikä edesauttaa tutkimuksen hyödyntämistä.

Eri tasoilla tehtävä yhteistyö Tekesin kanssa on tiivistä. Tekes on mm. kokeillut rahoitusmuotoa, jossa Akatemian rahoitusta saaneille tutkijoille tarjotaan mahdollisuus hakea Tekesin erityisrahoitusta tutkimuksen teollisen hyödyntämiseen.

Rahoittajayhteistyötä eri toimijoiden kanssa jatkettiin vuonna 2015 akatemiaohjelmien valmistelussa, rahoittamisessa ja ohjelmien arvioinnissa. Rahoittajayhteistyöllä tavoitellaan ohjelmien laajuuden ja vaikuttavuuden kasvattamista. Kaksi julkista (OKM ja UM) ja kaksi yksityistä (Työsuojelurahasto sekä Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö) suomalaista rahoittajaa osallistui Akatemian vuonna 2015 käynnissä olevien ohjelmien rahoittamiseen omilla rahoitusosuuksillaan.

Yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa vuonna 2014 toteutetun biotalouden ennakointihankkeen tuloksia on hyödynnetty toimikuntien yhteisen ohjelma-aloitteen (Biofuture 2025) valmistelussa sekä maa- ja metsätalousministeriön että uuden Luonnonvarakeskuksen strategisessa valmistelussa.

Suomen Akatemia on ollut aktiivinen toimija vuonna 2014 valmistuneen Terveysalan tutkimus- ja innovaatio-toiminnan kasvustrategian toimeenpanossa. Toimeenpanoon on osallistunut kolmen ministeriön (TEM, STM ja OKM) lisäksi Tekes. Keskeistä strategian toteuttamisessa on ollut kaikkien toimijoiden tiivis yhteistyö terveystieteiden toiminnan kehittämiseksi Suomessa. Erityisesti Suomen Akatemian ja Tekesin yhteistyö on ollut tiivistä ja strategian hengessä on esimerkiksi tuettu Tekesin rahoituksella Suomen Akatemian arvioimien ja rahoittamien terveystieteiden tutkimushankkeiden tulosten kaupallistamista.

Vuorovaikutusta rahoitettujen tutkijoiden kanssa

Rahoitettujen tutkijoiden tapaamiset, kyselyt ja vierailut ovat tärkeitä vuorovaikutuksen muotoja, jotka antavat monipuolisen mahdollisuuden saada palautetta Akatemian toiminnasta sekä ennen kaikkea hyvän tavan keskustella tieteestä, sen kehityssuunnista ja vaikuttavuudesta. Akatemian uuden strategian valmistelun yhteydessä järjestettiin neljä työpajaa Akatemian toimielimille ja eri tutkijaryhmille. Näissä saatua materiaalia hyödynnettiin strategian viimeistelyssä ja toimeenpanon suunnittelussa. Kaikki toimikunnat järjestivät syksyn 2015 aikana tutkijatapaamisia, ja tilaisuudet olivat erittäin onnistuneita.

Terveystieteiden tutkimuksen toimikunta piti toimikunnan tutkijatapaamisen tutkimuksellista vaikuttavuutta edistävän rahoituspilotin kick-off -tilaisuuden yhteydessä syksyllä 2015. Tilaisuuden tavoitteena oli keskustella kymmenen pilottiin valittujen tutkijoiden kanssa heidän vaikuttavuusrahoituksen piiriin valituista projekteista.

Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta kutsui akatemiaturkijatapaamiseen keväällä 2013 valitut luonnontieteiden ja tekniikan alojen akatemiaturkijat. Kukin paikalle päässyt akatemiaturkija piti lyhyen yhteenvedon hankkeensa merkittävimmistä tuloksista erityisesti vaikuttavuusnäkökulmasta. Lisäksi tilaisuudessa keskusteltiin yliopistojen tenure track -urajärjestelmien ja Akatemian rahoitusmuotojen yhteensovittamisesta sekä tutkimuksen vaikuttavuudesta yleisesti.

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta on toteuttanut vuosittain akatemiaturkijoille suunnatun pienimuotoisen kyselyn tutkimuksen tieteellisestä ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Kyselyn tavoitteena on ollut virittää tutkijat pohtimaan vaikuttavuutta jo ennen loppuraportointia. Tämän lisäksi vuonna 2015 toimikunta kutsui kaikki rahoittamansa akatemiaturkijat keskustelemaan vaikuttavuudesta ja sen eri reiteistä. Keskustelussa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden todettiin olevan sisäänrakennettuna ennen muuta yhteiskuntatieteisiin, koska tutkimusongelmat nousevat arjen problematiikasta ja palaavat sinne. Tieteellisen vaikuttavuuden keskeisenä muotona ovat tieteelliset julkaisut. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus voi näkyä monien reittien, kuten asiantuntijatehtävien, mediaesiintymisten, yhteiskunnallisten puheenvuorojen ja populaarien kirjoitusten kaut-

ta. Humanistisen ja yhteiskunnan tutkimuksen erityishaasteena on tutkimustiedon kanavoiminen takaisin yhteiskunnan rakenteisiin konstruktivisella sekä yhteiskuntaa hyödyttävällä ja kehittäväällä tavalla.

Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta tapasi rahoittamiaan tutkijoita vuoden 2015 aikana monipuolisesti. Toimikunta vieraili Helsingin yliopiston Hyytiälän metsäasemalla ja tutustui SMEAR-mittausaseman toimintaan ja laajentumiseen. Vierailun yhteydessä toimikunta keskusteli useiden SMEAR-mittalaitteita tutkimuksessaan hyödyntävien tutkijoiden kanssa ja sai arvokasta tietoa tutkimusedellytysten kehitymisestä metsien ja ilmakehän vuorovaikutustutkimuksessa.

Toimikunta kutsui vieraakseen myös huippuyksikköohjelmaan 2012–2017 kuuluvat Metapopulaatiobiologian ja Biologisten vuorovaikutusten -tutkimuksen huippuyksiköt. Keskustelussa esille nousi erityisesti huippuyksiköiden tekemä merkittävä, kansainvälisesti arvostettu tutkimus ja tutkimuksen vaikuttavuus sekä tutkimuksen jatkuvuus huippuyksikköohjelman päättyessä.

Toimikunta tapasi syksyllä 2015 rahoittamiaan akatemiaturkijoita ja keskusteli vapaamuotoisesti ja luottamuksellisesti akatemiaturkijoiden saavuttamista tutkimustuloksista ja tutkimuksen tieteellisestä sekä yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.

Toimikunta sai erinomaisen läpileikkauksen rahoittamiensa akatemiaturkijoiden tutkimuksen edistymisestä ja myös akatemiaturkijat pitivät tilaisuutta tervetulleena mahdollisuutena päästä keskustelemaan toimikunnan kanssa. Tapaamisesta saadun palautteen perusteella toimikunta tulee jatkossakin tapamaan rahoittamiaan tutkijoita säännöllisesti.

Suomen tieteen kansainvälisen aseman ja vaikuttavuuden vahvistaminen

Suomen Akatemia on kansainvälisesti arvostettu asiantuntijaorganisaatio, joka vaikuttaa kansainväliseen tiedepolitiikkaan ja toimii suomalaisen tieteen näkyvyyden vahvistamiseksi.

NordForskin hallituksen puheenjohtajana 2014–2016 toimiva Akatemian tutkimuksen ylijohtaja edusti suomalaista tutkimusta pohjoismaisessa toiminnassa. Lisäksi Akatemian ylijohtaja toimi hallintoneuvoston jäsenenä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutissa (EIT), delegaattina Euroopan tutkimusinfrastruktuurifoorumissa (ESFRI) ja yhteisen ohjelmasuunnittelun (Joint Programming) korkean tason GPC-ryhmässä. Akatemia edusti Suomea kuuden Joint Programming -aloitteen eurooppalaisessa ohjausryhmässä ja osallistui aktiivisesti kansallisen tukiryhmän jäsenenä kolmeen muuhun aloitteeseen. Akatemian virkamiehet osallistuivat myös yhteispohjoismaisten NORIA-net-verkostojen sekä yhteiseurooppalaisten ERA-(NET) -verkostojen sekä tutkijaliikkuuusverkosto EURAXESSin toimintaan. Akatemia ja sen tieteelliset toimikunnat ovat mukana pohjoismaisten tieteellisten toimikuntien yhteistyöelimen Nordiska samarbetsnämndenin (NOS) toiminnassa (NOS-N, NOS-HS ja NOS-M).

Suomen Akatemian edustajat toimivat myös useissa muissa kansainvälisissä tutkimusorganisaatioissa, kuten Science Europessa (SE), Euroopan tiedesäätiössä (ESF), COSTissa (European Cooperation in Science and Technology), Yliopistollisessa Eurooppa-instituutissa (EUI) sekä OECD:n komiteoissa ja työryhmissä, UNESCO:n tiedeohjelmissa ja Brysselissä sijaitsevien kansallisten T&K-toimistojen verkostossa (IGLO).

Akatemia oli edustettuna yli 20:ssä tutkimusinfrastruktuurien toimielimissä, kuten esimerkiksi Euroopan eteläisessä observatoriossa (ESO), Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskuksessa (CERN), Ydinfysiikan kansainvälisessä kiihdytinlaboratoriossa (FAIR) ja Euroopan molekyylibiologian laboratoriossa (EMBL). Suomen Akatemialla on myös laajaa yhteistyötä ja kontakteja Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa ja muut kansalliset toimijat hyödyntävät Akatemian näihin perustuvaa asiantuntemusta.

Suomen Akatemia oli kansallisesti vastuussa kuudesta osa-alueesta EU:n Horisontti 2020 -puiteohjelmassa. Akatemian virkamiehet toimivat yhdeksässä eri osakomiteassa joko varsinaisina komiteajäseninä, asiantuntijoina tai kansallisina yhdyshenkilöinä. Akatemialla oli edustajansa myös Horisontti Haltuun -ydinryhmässä ja EU-20-jaostossa.

Euroopan Tiedesäätiön (ESF) toiminta supistui entisestään vuoden 2015 aikana ja organisaation toiminta lakkasi kokonaan vuoden lopussa. Suomen Akatemia erosi ESF:n jäsenyydestä maaliskuussa 2015 toimien siinä ESF:n antamien ohjeiden mukaisesti, jotta organisaation alasajo voitiin toteuttaa suunnitelmien mukaisesti. 53 ESF:n jäsenorganisaatioita erosi vuoden 2015 aikana. Jäljelle jäi 13 organisaatiota, jotka perustavat uuden organisaation vuonna 2016. Suomen Akatemia ei ole uuden organisaation jäsen. ESF:n tutkimusverkosto-ohjelma oli tärkeä yhteistyömuoto, jossa suomalaisiakin tutkijoita oli runsaasti mukana. COSTin odotetaan osin korvaavan ESF:n lakkauttamista. Tekes on päävastuussa suomalaisesta COSTin toiminnasta ja Akatemia on mukana toisena toimijana.

Science Europe -organisaatiossa Akatemialla on edustus yleiskokouksessa sekä työryhmissä, jotka käsittelevät tiedon avointa saatavuutta (Open Access) ja tieteellisten komiteoiden työtä (Member Organisation Fora on Scientific Committees). Akatemia on osallistunut tärkeiksi katsomiensa Science European tuottamien tiedepoliittisten asiakirjojen valmisteluun.

Vuonna 2015 Akatemiassa vierailleiden ulkomaisten delegaatioiden määrä sekä maiden kirjo nousivat edellisestä vuodesta. Akatemiassa vieraili 31 ulkomaista delegaatiota 22 maasta (19 delegaatiota 15 maasta vuonna 2014).

Suomen Akatemia osallistui vuoden 2015 aikana Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden 2016 valmisteluun opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman yhteistyöverkoston työn kautta. Akatemiaohjelmien tilaisuudet ovat mukana puheenjohtajuuskauden tapahtumakalenterissa.

Suomen Akatemian toiminta tieteen tunnettuuden lisäämiseksi

Suomen Akatemian viestintäyksikkö tukee toimillaan tutkija- ja tutkimusrahoitusviestintää, tieteellisen tutkimuksen vaikuttavuuden edistämistä ja organisaation toimintaa. Tavoitteena on avoin, vuorovaikutteinen ja luotettava viestintä.

Vuoden 2015 viestinnässä näkyivät uudet rahoitusmuodot, kuten strategisen tutkimuksen rahoitusmuodon ensimmäisten hakujen avaaminen ja rahoituspäätökset sekä Suomen Akatemian rahoitus yliopistojen profiloitumisen edistämiseksi. Vuoden lopussa julkistettiin myös hallitusohjelmassa Akatemialle osoitetun niin sanotun kärkihankerahoituksen periaatteet.

Suomen Akatemian strategian uudistamisesta viestittiin vuoden mittaan henkilöstölle ja sidosryhmien edustajille. Verkkosivukokonaisuudet aka.fi ja tietysti.fi sekä intranet Santra uudistettiin.

Mediatiedottaminen ja mediasuhteet

Mediaviestinnässä viestintäyksikkö hyödyntää useita välineitä, kuten perinteinen lehdistötiedottaminen, verkkosivustot, erilaiset yleisötapahtumat, sosiaalinen media ja toimittajille suunnattu Etsi Xpertti -palvelu.

Vuonna 2015 viestintäyksikön järjestämiin toimittajatilaisuuksiin ja -tapaamisiin osallistui yhteensä 163 toimittajaa (130 toimittajaa vuonna 2014). Viestintä järjestää vuosittain toimittajille tiedeaamiaisia ja muita lehdistötilaisuuksia, joissa Akatemian rahoittamat tutkijat kertovat tutkimuksestaan ja tutkimustuloksistaan. Vuonna 2015 viestintäyksikkö piti yhdessä Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan kanssa kolme mediatilaisuutta Tieteen päivien yhteydessä päivien teemoista. Myös Jyväskylässä pidettyjen Tieteen päivien yhteydessä järjestettiin mediatilaisuus.

Viestintäyksikkö organisoi toimittajavierailuja myös tutkimuspaikoille. Vuonna 2015 toimittajia vietin tutustumaan Akatemian nimeämiin Helsingin yliopistossa toimiviin lääketieteen tutkimuksen huippuyksiköihin. Vierailulle osallistui 14 toimittajaa. Tiedotteita julkaistiin vuoden aikana 90 kappaletta, joista runsas kolmannes myös ruotsiksi ja englanniksi.

Tiedeaamiaisten aiheita olivat vuonna 2015 muun muassa digilukutaito osana oppimista, musiikin käyttö muistisairaiden kuntoutuksessa, järvien ravintoverkkojen muutokset ja rakentamiseen liittyvät home- ja laho-ongelmat. Aiheet nousivat näkyvästi esille medioissa, ja niiden pohdiskelu jatkui uutisoinnin jälkeen vielä pääkirjoituksissa ja sosiaalisessa mediassa.

Kuluneena vuonna tiedepolitiikkaan ja tiederahoitukseen liittyvät aiheet olivat paljon esillä mediassa, erityisesti vuoden jälkipuoliskon ajan. Hallitusohjelmaan kirjatut opetuksen ja tutkimuksen määrärahalleikkaukset herättivät paljon keskustelua mediassa, ja tässä yhteydessä käsiteltiin myös Suomen Akatemian roolia tutkimusrahoituksen kokonaisuudessa. Kilpaillun rahoituksen osuuden kasvuun ja tutkijoiden hakuihin käyttämän ajan mahdolliseen lisääntymiseen suhtauduttiin mediakeskustelussa kriittisesti.

Mediasuhteita hoidettiin myös Etsi Xpertti -palvelussa. Suomen Akatemia ja jäsenorganisaatioina olevat yliopistot ja tutkimuslaitokset välittivät palvelun kautta toimittajille tutkijoiden yhteystietoja juttujen tekemistä varten. Vuoden lopussa Xpertissä oli 2 574 toimittajajäsentä (2 472 vuonna 2014). Asiantuntijoita tarjottiin 1 634 kappaletta, kun edellisenä vuonna 2014 luku oli 1 951. Kysymyksiä esitettiin 627 kappaletta (714 kappaletta vuonna 2014).

Suomen Akatemian verkkosivustot ja sosiaalinen media

Suomen Akatemia uudisti kuluneena vuonna kaikki kolme verkkosivustoaan: aka.fi:n, eli Akatemian pääverkkosivuston, suurelle yleisölle tarkoitetun Tietysti.fi-sivuston ja intranetin Santran. Kävijämäärät kehittyivät niin, että aka.fi:n sivuilla oli 280 362 kävijää (346 000 kävijää vuonna 2014) ja Tietysti.fi-sivustolla 57 906 kävijää (103 783 kävijää vuonna 2014). Koko vuoden tilastossa näkyvä kävijämäärän putoaminen johtuu verkkosivustojen uudistuksen aiheuttamasta katkoksesta kävijämäärien seurantapalvelussa.

Suomen Akatemia aktivoitui vuoden mittaan lisää sosiaalisessa mediassa. Erityisesti Twitterin käyttöä viestintävälineenä kehitettiin. Akatemiaa Twitterin kautta seuraavien henkilöiden määrä kasvoi selvästi loppuvuotta kohti. Vuoden 2015 lopussa seuraajia oli lähes 5 000, kun vuonna 2014 seuraajien määrä oli 3 000. Myös Facebookissa ja LinkedInissä Akatemiaa seuraavien määrä kasvoi, mutta maltillisemmin.

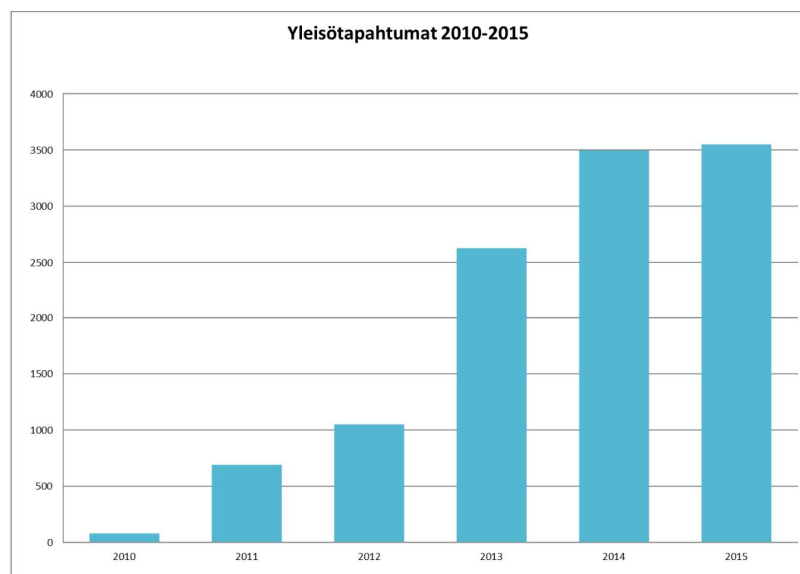
Myös akatemiaohjelmat hyödynsivät sosiaalista mediaa avaamalla ohjelmille Facebook-sivuja sekä Twitter-tilejä. Energiatutkijoilla oli oma keskustelupaikka energyresearchers.fi, johon tutkijat kirjoittivat energiatutkimusta käsitteleviä blogeja. Akatemiaohjelmien asioista ja tapahtumista kertova ohjelmautiskirje lähetettiin kahdesti vuodessa 920 sidosryhmän edustajalle.

Internetin vapaa ja käyttäjäyhteisön ylläpitämä ja päivittämä tietosanakirja Wikipedia sai oman suomenkielisen sivuston synteettisestä biologiasta, kun FinSynBio-akatemiaohjelman tutkijat aloittivat sivuston rakentamisen wikikirjoittamisen koulutustilaisuudessa.

Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen yksikkö lisäsi tieteen näkyvyyttä hyödyntämällä uusia toimintatapoja viestinnässään ja aktivoimalla yhteistyötään viestintäyksikön kanssa. Viestinnän kehittämiseksi huomioitiin Akatemian uusi strategia. Viestinnän keskeisiä kohderyhmiä olivat luonnontieteiden ja tekniikan alojen tutkijat, tutkimus- ja innovaatiopoliittiseen päätöksentekoon osallistuvat tahot sekä suuri yleisö. Yksikkö laajensi viestintäkanaviaan hyödyntämällä Akatemian verkkosivuja viestinnässään aiempaa aktiivisemmin. Verkkosivujen toimikunnat-osiossa tiedotettiin muun muassa luonnontieteiden ja tekniikan toimikunnan rahoituspäätöslinjoista ja verkossa julkaistujen tiedotteiden määrää kasvatettiin edellisvuosiin verrattuna. Myös tiedotteiden päätymistä massamedioihin seurattiin aiempaa systemaattisemmin. Viestintäaktiivisuuden mittaamiseksi yksikkö ylläpiti useita viestintärekesterejä, jotka toimivat samalla tietolähteinä viestintäyksikön toteuttamalle viestinnälle luonnontieteiden ja tekniikan alojen tutkimuksesta. Lisäksi yksikkö järjesti seminaarimuotoisen akatemiaturkijatapaamisen toimikunnan rahoittamille akatemiaturkijoille.

Tieteen yleisötapahtumat

Suomen Akatemian järjestämien yleisötapahtumien kävijämäärät ovat nousseet tasaista tahtia (Kuvio 3).

Kuvio 3 Yleisötapahtumiin osallistuneet (hlö) 2010-2015

Vuonna 2015 järjestettiin tieteen yleisötapahtumia Tekniikan päivien yhteydessä Helsingissä, Ihminen ja Kosmos -tapahtumassa Kuhmossa, SciFest-tapahtumassa Joensuussa, Suomi Areenalla Porissa, Tieteen päivillä Kuopiossa ja Joensuussa, Art goes Kapakka -tapahtumassa Helsingissä, Turun kirja- ja tiedemessuilla sekä Helsingin kirjamesseujen Tiedetorilla. Lukiolaisille tarkoitettuja Tietobreikkejä järjestettiin kouluissa eri puolilla Suomea 13 kertaa (14 kertaa vuonna 2014). Yleisötapahtumiin osallistui yhteensä 3 549 henkilöä (3 500 henkilöä vuonna 2014). Näistä Tietobreikkeihin osallistuneita nuoria oli 1 520 (1 695 opiskelijaa vuonna 2014). Akatemia edisti tiedekasvatusta myös osallistumalla Euroopan nuorten parlamentin (EYP) kansallisen istunnon ja kansainvälisen Millennium Youth Camp -tiedeleirin järjestämiseen.

Lisäksi järjestettiin kutsuvierastilaisuuksia, joihin osallistui yhteensä 650 henkilöä. Tällaisia tilaisuuksia olivat muun muassa Tiedefoorumi toukokuussa, uusien akateemikoiden arvonimen luovutustilaisuus syyskuussa sekä Akatemiapalkintojen jakotilaisuus marraskuussa.

Ask & Apply -kiertue järjestettiin vuonna 2015 kahdeksalla paikkakunnalla, yhteensä 11:lla kampuksella. Osa kiertueen esityksistä videoitiin muille kampuksille sekä Akatemian verkkosivuille. Tutkimuslaitokset osallistuivat eri kampusten tilaisuuksiin ja tämän lisäksi biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen yksikkö järjesti erillisen tilaisuuden biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen alojen tutkimuslaitoksille. Aiheena olivat sekä syyshaku että hyvä hakemus arvioinnin näkökulmasta. Myös kysymyksiin oli varattu riittävästi aikaa.

Akatemiaohjelmien järjestämät tapahtumat

Akatemiaohjelmien puitteissa järjestettiin useita tapahtumia vuoden 2015 aikana. Katso taulukosta 3 vuonna 2015 käynnissä olleet akatemiaohjelmat.

Laskennalliset tieteet (LASTU) -akatemiaohjelma lähestyi elinkaarensa loppua. Ohjelman päätösseminaari järjestettiin marraskuussa. Seminaarin pääteemana oli tutkimuksen ennakointi ja lisäksi esiteltiin ohjelman loppuarvioinnin toteutustapaa. **Asumisen tulevaisuus (ASU-LIVE) -akatemiaohjelman** loppuseminaari järjestettiin lokakuussa 2015 Helsingin kirjamesseujen yhteydessä. Messuilla myös julkistettiin ohjelman hankkeiden tutkimustuloksiin perustuva Gaudeamuksen *Tutkitusti*-sarjan kirjoituskokoelma *Kaikki kotona? Asumisen uudet tuulet*. Myös **Ihmisen mieli -akatemiaohjelmassa** ryhdyttiin kirjoittamaan ohjelmassa rahoitettujen hankkeiden tutkimustuloksiin perustuvaa kirjoituskokoelmaa Gaudeamuksen *Tutkitusti*-sarjaan. Ohjelman kansainvälistä verkottamista jatkettiin mm. yhteisellä poikkitieteisyysseminaarilla ja -työpajalla brittiläisen Durhamin yliopiston kanssa.

Uusi Energia -akatemiaohjelman avajaisseminaari jakautui yleisölle tarkoitettuun osuuteen ja tutkijoille tarkoitettuun päivään, jossa myös ennakoitiin energiatutkimusta. Lisäksi ohjelma osallistui Kemian Päivät -messuille tarjoten aurinko- ja bioenergia asiantuntemusta. **Arktinen akatemiaohjelma (ARKTIKO)**, Tekes ja ulkoasiainministeriö järjestivät maaliskuussa arktisen seminaarin *Arctic Know-how as Strength*. Kaksipäiväinen seminaari oli samalla ARKTIKO:n ja Tekesin Arktiset meret -ohjelman yhteinen avajaisseminaari. Seminaaris- sa oli varattu sessiot EU:n arktiselle politiikalle sekä arktisen meriliikenteen haasteisiin ja näiden lisäksi rahoitetut tutkimusryhmät kertoivat tutkimuksensa tavoitteista niin suullisissa puheenvuoroissa kuin posteriesityksin. Paneelikeskustelussa pohdittiin, miten edelleen kehittää ja vahvistaa arktista osaamista. Avajaisseminaar- in avulla kerrottiin yleisölle uusista arktisista tutkimushankkeista sekä verkotettiin tutkijoita, sidosryhmien ja elinkeinoelämän edustajia sekä päättäjiä. Seminaarissa oli yli 300 osanottajaa.

Akvaattisten luonnonvarojen kestävä hallinnointi (AKVA) -akatemiaohjelma järjesti marraskuussa kaksipäiväisen vuosiseminaarin. Tilaisuus alkoi päättäjille, viranomaisille ja asiantuntijoille suunnatulla seminaariosuudella, jossa esiteltiin AKVA:n uusimpia tuloksia ajankohtaisista vesikysymyksistä. Tilaisuudessa keskusteltiin globaaleista vesiympäristöihin ja -varoihin kohdistuvista muospaineista ja niiden hallinnasta. AKVA-tutkijoiden omassa seminaarissa tutkijat esittelivät hankkeiden tutkimustuloksia, kävivät tuloksista vertaiskeskusteluja ja saivat rakentavaa palautetta tiivistäen näin hankkeiden välistä yhteistyötä. Tilaisuudessa järjestettiin myös puolenpäivän tieteidenvälisyysseminario. Kolme AKVA-hanketta kertoi käytännön kokemuksista ja näkemyksistään tieteidenvälisestä työskentelystä, mitä seurasi aktiivinen paneeli- ja yleisökeskustelu.

Mineraalivarat ja korvaavat materiaalit (MISU) -akatemiaohjelma toteutti ohjelman varsinaisen haun alkuvuodesta 2015. Syyskuussa järjestettiin kansainvälinen yhteishankehaku Chilen sekä Etelä-Afrikan kanssa. Yhteishankehaku varten järjestettiin kesäkuussa 2015 kansainvälinen työpaja tutkijoiden kanssa. Tilaisuudessa oli noin 60 osallistujaa. **Synteettisen biologian akatemiaohjelma (FinSynBio)** järjesti yhteistyössä Biotekniikan neuvottelukunnan (BTNK) kanssa seminaarin CHEMBIO 2015 -messujen yhteydessä. Seminaarissa keskusteltiin synteettisen biologian tutkimuksesta Suomessa sekä aihepiiriin herättämistä mielikuvista ja eettisistä kysymyksistä suuren yleisön keskuudessa.

Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutus

Suomen Akatemian ja OKM:n tulossopimus edellyttää kestävä kehityksen yhteiskuntasitoutuksen tekemistä. Suomen Akatemia teki kaksi kestävä kehityksen yhteiskuntasitoutumusta tulossopimuksen edellyttämässä aikataulussa. Kestävä kehitys Suomen Akatemian hallintoviraston toiminnassa -sitoumuksen tavoitteena on kehittää hallintoviraston toimintatapoja kestävä kehitystä tukeviksi. Erityisesti pyritään vähentämään matkustamisen aiheuttamaa ympäristökuormitusta. Kestävä kehitys Suomen Akatemian ohjelmatoiminnassa -sitoumus pyrkii lisäämään tietoisuutta kestävä kehityksen periaatteista ja korostaa sen merkitystä ohjelmien valmistelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ja erityisesti silloin, kun valintoja tehdään. Sitoumukset on julkaistu sitoumus2050.fi -verkkosivulla.

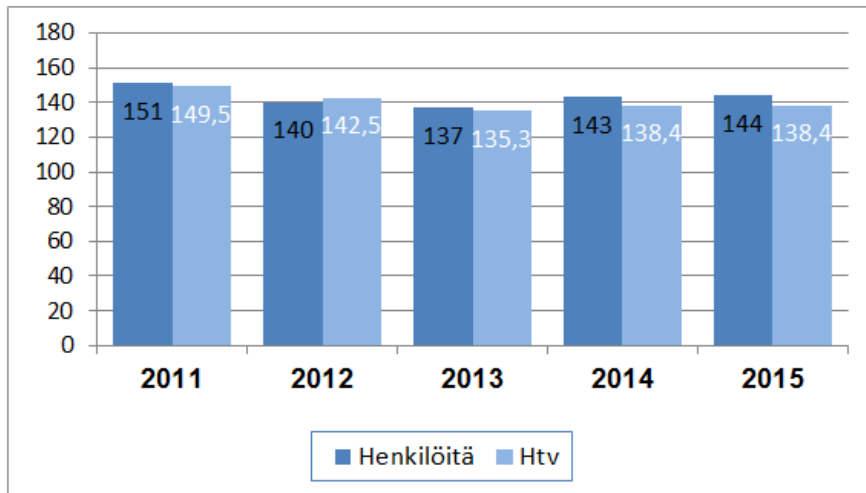
Akatemia on toteuttanut sitoumuksiaan vuonna 2015, mutta kestävä kehityksen työryhmän asettaminen on siirtynyt vuodelle 2016. Hallintovirastoa koskevan sitoumuksen osalta järjestettiin kierrätyspäivä ja -luento, sekä siivouspäivä. Vuokrasopimuksen muutoksen myötä autopaikoista luovuttiin ja työmatkapyöräilijöille varattiin ympärivuotiset paikat hallista. Lisäksi järjestettiin Pyörällä töihin -päivä sekä kilometrisat pyöräilijöille ja kävelijöille. Etätöiden tekemiseen suhtauduttiin myönteisesti ja etätöitä lisääntyi merkittävästi.

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

1.5.1 Henkilöstö

Vuoden 2015 lopussa Suomen Akatemian hallintovirastossa työskenteli 144 henkilöä eli yksi enemmän kuin vuoden 2014 lopussa (kuviokuva 4). Lisäksi yhdeksän henkilöä oli virkavapaalla. Henkilöstön lukumäärä nousi siis 0,7 prosenttia vuoteen 2014 verrattuna. Akatemian henkilötövuosien määrä oli 138,4 henkilötövuotta, mikä on sama määrä kuin vuonna 2014. Viime vuosina toimintamäärärahojen väheneminen on johtanut henkilöstövähennyksiin. Vuonna 2014 henkilöstön määrä kuitenkin kasvoi, kun Akatemian yhteyteen perustettiin strategisen tutkimuksen neuvosto ja hallintovirastoon perustettiin neuvoston toiminnoista huolehtiva strategi-

sen tutkimuksen yksikkö. Vuonna 2015 rekrytoitiin lisäksi kaksi henkilöä määräaikaiseen tiedepoliittisen tuen kehittämisen ja tutkimuksen vaikuttavuus -hankkeeseen. Henkilöstön määrän kasvu on kuitenkin ollut vähäisempää kuin uusiin tehtäviin rekrytoitujen henkilöiden määrä, koska muita tehtäviä on jätetty täyttämättä.

Kuvio 4. Henkilöstön määrä ja henkilötyövuodet (htv) vuosina 2011 – 2015

*) Vuonna 2014 Kiekun tuottamassa HTV-laskennassa esiintyneen virheen takia vuoden 2014 HTV-luku on korjattu

Vuonna 2015 toimintamenomomentilta oli palkattuna 127,6 henkilötyövuotta, tutkimusmäärärahoista tutkimusohjelmien koordinoititehtäviin 9,0 henkilötyövuotta ja ulkopuolisilla varoilla (mm. ERA-NET ja liikuntatieteen arviointi) 1,8 henkilötyövuotta. Ulkopuolisen rahoituksen hankkeisiin käytettiin enemmän työtunteja, kuin mistä Akatemia sai korvauksen. Vuonna 2014 vastaavat luvut olivat toimintamenomomentilta 125,5 henkilötyövuotta, tutkimusmäärärahoista 9,6 henkilötyövuotta ja ulkopuolisin varoin 2,4 henkilötyövuotta (122,3 htv; 9,8 htv ja 3,2 htv vuonna 2013).

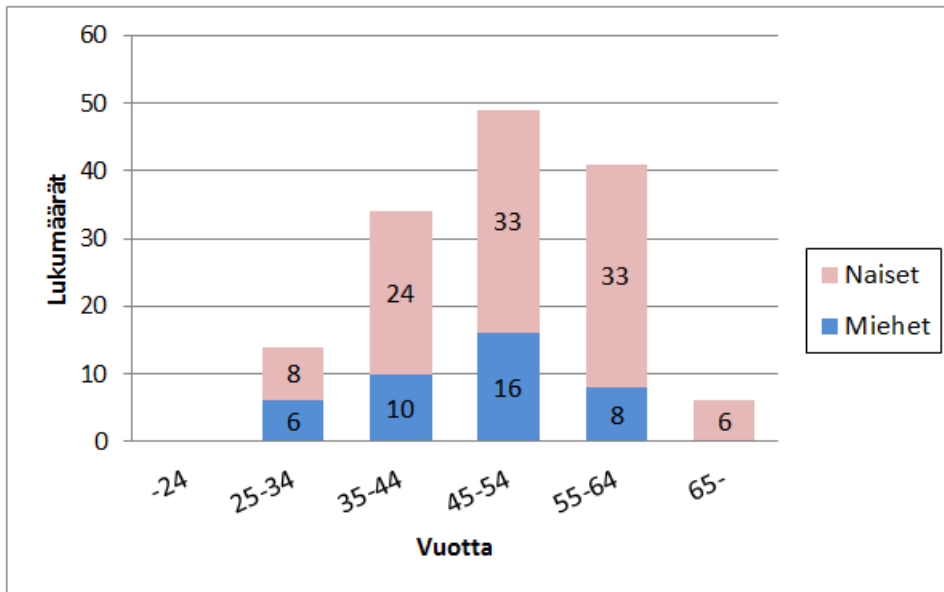
Vuoden 2015 lopussa vakinaisessa palvelussuhteessa oli 118 henkilöä eli 81,9 prosenttia henkilöstöstä ja määräaikaaisessa palvelussuhteessa 26 henkilöä eli 18,1 prosenttia. Vuonna 2014 vakinaisia oli 118 henkilöä eli 82,5 prosenttia ja määräaikaaisia 25 henkilöä eli 17,5 prosenttia (110 henkilöä eli 80,3 prosenttia ja 27 henkilöä eli 19,7 prosenttia vuonna 2013). Määräaikaisten määrä on pysynyt melko samana viime vuosina.

Henkilöstöstä kokoaikaisia oli vuoden lopussa 127 henkilöä eli 88,2 prosenttia ja osa-aikaisia 17 henkilöä eli 11,8 prosenttia. Osa-aikaisten määrä on noussut viime vuosina. Vuonna 2014 osa-aikaisia oli 16 henkilöä eli 11,2 prosenttia ja vuonna 2013 kymmenen henkilöä eli 7,3 prosenttia. Osa-aikaisista osittaisella hoitovapaalla oli kahdeksan henkilöä ja seitsemän henkilöä osa-aikaeläkkeellä tai osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Muita syitä oli työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen ja toisen tehtävän hoitaminen muualla.

Naisia oli henkilöstöstä vuoden lopussa 72,2 prosenttia ja miehiä 27,8 prosenttia. Miesten osuus henkilöstöstä laski vuoteen 2014 verrattuna, jolloin se oli 29,4 prosenttia (28,5 prosenttia vuonna 2013). Miesten osuus on vaihdellut hieman vuosittain, mutta ei ole tasa-arvosuunnitelman tavoitteista huolimatta kasvanut.

Henkilöstön keski-ikä vuonna 2015 oli 49,3 vuotta. Keski-ikä nousi vuodesta 2014, jolloin se oli 48,8 vuotta (49,1 vuotta vuonna 2013) ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvoi. Työurien pidentäminen ja erilaisten elämäntilanteiden huomioiminen sekä eläköitymisen huomioon ottaminen on ollut tavoitteena Akatemian henkilöstösuunnittelussa. Vanhuuseläkkeelle on siirtymässä lähimmän kymmenen vuoden aikana arviolta 30 prosenttia hen-

kilöstöstä, mutta henkilöstösuunnittelussa on kyetty toistaiseksi ennakoimaan ja huomiomaan eläköitymiset hyvin (kuvio 5).

Kuvio 5. Henkilöstön ikärakenne sukupuolen mukaan vuonna 2015

Koulutustasoindeksi on pysynyt korkeana viime vuosina ja nousi vuonna 2015 entisestään (taulukko 17). Koulutustasoindeksi on laskettu valtiovarainministeriön henkilöstötilinpäätöksen käsikirjan (2001) mukaisesti. Tohtorin tai lisensiaatin tutkinnon suorittaneiden osuus henkilökunnasta oli 39,6 prosenttia, ylemmän korkeakouluasteen suorittaneiden osuus 27,1 prosenttia ja alemman korkeakouluasteen suorittaneiden osuus 8,3 prosenttia. Miesten korkeampi koulutustaso selittyy sillä, että pääosa miehistä on asiantuntijatehtävissä.

Taulukko 17. Koulutustasoindeksi 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Koulutustasoindeksi	6,3	6,4	6,3	6,6	6,7
- miehet	6,6	6,5	6,8	6,8	6,9
- naiset	6,1	6,3	6,2	6,5	6,6
Tutkijakoulutus (%-osuus henkilöstöstä)	32,5	33,6	33,6	38,5	39,6
Ylempi korkeakouluaste (%-osuus henkilöstöstä)	27,8	27,1	27,7	28,0	27,1
Alempi korkeakouluaste (%-osuus henkilöstöstä)	8,6	7,9	5,8	7,7	8,3

1.5.2 Työhyvinvointi

Suomen Akatemian henkilöstöstrategian voimassaolo päättyi vuoden 2015 lopussa. Sen painopistealueita olivat osaaminen ja henkilöstösuunnittelu, työhyvinvointi ja työssä jaksaminen sekä esimiestyö ja johtaminen.

Suomen Akatemian työhyvinvointia ja työkykyä edistävästä toiminnasta vastaa TYHY-ryhmä, jossa on edustettuina työsuojelun, työterveyshuollon, henkilöstöhallinnon ja osaamisen kehittämisen asiantuntemus sekä eri henkilöstöryhmät. TYHY-toiminta perustuu vuosittain laadittavaan TYHY-toimintasuunnitelmaan ja työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan. Toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevässä ja työkykyä kehittävässä, työ- ja toimintakyvyn heikkenemisen uhkaa lieventävässä toiminnassa. Henkilöstölle tarjottiin vuoden aikana muun

muassa työhyvinvointiin liittyvä luento, taukoliikuntaa ja tuettua hierontaa, kulttuuri- ja liikuntaseteleitä, yhteisiä retkiä, liikuntatapahtumia ja kulttuurikäyntejä.

Vuonna 2015 henkilöstölle tehtiin VMBaro-työtyytyväisyyskysely, jonka tulokset olivat kokonaisuutena hyvät ja pääosin edellistä keväällä 2013 tehtyä kyselyä paremmat. Kokonaistulos nousi hieman edellisestä kyselystä ollen 3,64 (2013:3,60). Akatemian vahvuuksia ovat kyselyn mukaan esimiestyö, työn sisältö ja haasteellisuus, työpaikkakoulutusmahdollisuudet ja osaamisen kehittäminen, oikeudenmukainen kohtelu työtovereiden taholta, osaamisen ja työpanostuksen arvostus, sukupuolten tasa-arvon toteutuminen, mahdollisuudet yhteensovittaa työ- ja yksityiselämä sekä työpaikan maine hyvänä työnantajana. Näissä keskiarvo oli lähellä neljää tai yli neljä. Työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa ja johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä tunnistettiin kehittämiskohteiksi.

Työterveyshuollon kustannukset laskivat vuoteen 2014 verrattuna (taulukko 18), mutta olivat edelleen korkealla tasolla. Toteutuneista työterveyshuollon kustannuksista käytettiin ennaltaehkäisevään ja työkykyä ylläpitävään toimintaan noin 26 500 euroa. Vuonna 2014 vastaava osuus oli noin 32 000 euroa. Kela-palautuksia ei ole vähennetty näistä kustannuksista. Työhyvinvointitoiminnan kustannukset nousivat hieman.

Taulukko 18. TYHY -toiminnan ja työterveydenhuollon (TTH) kustannukset vuosina 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
TYHY-kustannukset (euroa)	39 836	43 840	42 908	38 666	39 446
TTH-kustannukset (euroa)	91 878	100 307	107 665	121 411	114 021

1.5.3 Koulutus ja kehittäminen

Suomen Akatemia haluaa panostaa henkilöstönsä strategialähtöiseen osaamisen kehittämiseen. Henkilöstön kehittäminen tähtää siihen, että Akatemiassa on oikeanlaista osaamista oikein kohdennettuna. Yksiköissä toteutettava henkilöstön osaamisen kehittäminen perustuu henkilökohtaisiin kehittämissuunnitelmiin, jotka laaditaan vuosittaisten tavoite- ja kehityskeskustelujen yhteydessä.

Vuonna 2015 Akatemian työntekijät ylläpitivät ja kehittivät henkilökohtaista osaamistaan osallistumalla oman alansa konferensseihin ja seminaareihin. Lisäksi henkilökunnalle järjestettiin henkilöstön kehittämissuunnitelman mukaista sisäistä koulutusta Akatemiassa. Esimiehet osallistuivat ajankohtaisia aiheita käsitelleisiin keskustelutilaisuuksiin ja heille tarjottiin myös ryhmätyönohjausta. Henkilöstön oli mahdollista osallistua myös muuhun omaa asiantuntemusta kehittävään koulutukseen Akatemian ulkopuolella.

Akatemian koko henkilökunnalle järjestettiin muun muassa työyhteisötaitokoulutusta, prosessien kehittämiseen liittyvää koulutusta sekä strategiapäiviä. Akatemian ja Tekesin henkilöstölle järjestettiin avoimen tieteen koulutusta yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman Avoin tiede ja tutkimus (ATT) -hankkeen kanssa. Akatemian, Opetushallituksen ja CIMOn toinen yhteinen mentorointiohjelma päättyi keväällä 2015. Opetushallituksen ja CIMOn kanssa jatkettiin myös yhteisiä kieli- ja hallintokoulutuksia.

Henkilöstökoulutuksen kustannukset ilman palkkakustannuksia olivat yhteensä 89 257 euroa. Vuonna 2014 ne olivat 94 174 euroa. Kustannuksissa ovat mukana viraston yhteiset ja yksikkökohtaiset koulutukset sekä am-

matillisen kehittymisen kustannukset. Henkilöstökoulutuksen kustannukset, jotka sisältävät koulutusajan palkkauskustannukset, olivat yhteensä 292 922 euroa (taulukko 19).

Taulukko 19. Henkilöstökoulutuksen kustannukset vuosina 2011–2015 (sisältää myös koulutusajan palkkauskustannukset)

Koulutuskustannukset	2011	2012	2013	2014	2015
Euroa	309 598	256 953	182 090	262 672	292 922
Euroa/htv	2 078	1 803	1 346	1 910	2 116

Vuonna 2015 henkilöstökoulutuksen ja -kehittämisen kokonaiskustannukset nousivat kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. Myös koulutukseen käytettyjen työpäivien lukumäärä nousi edellisiin vuosiin verrattuna (taulukko 20). Henkilöstön koulutukseen käytetty aika henkilötyövuosina oli noin 4,3 henkilötyövuotta.

Taulukko 20. Henkilöstökoulutukseen käytetty aika vuosina 2011–2015

Koulutuspäivät	2011	2012	2013	2014	2015
Työpäiviä	1 123	790	567	877	1071
Työpäiviä/htv	7,5	5,5	4,2	6,4	7,7

1.5.4 Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2015 oli 6,2 sairauspäivää henkilötyövuotta kohden, kun vuonna 2014 määrä oli 9,5 sairauspäivää henkilötyövuotta kohden (taulukko 21). Vuonna 2013 tapahtunut merkittävä nousu sairauspoissaolopäivissä henkilötyövuotta kohden saatiin vuonna 2014 käännettyä laskusuuntaan. Vuonna 2015 sairauspäivät laskivat merkittävästi. Tähän vaikutti osaltaan se, että yksittäisiltä pitkiltä sairauslomilta siirryttiin kuntoutustuelle, mistä kertyi yhteensä 273 päivää vuonna 2015. Henkilöitä oli myös työkokeilussa ja osallistui Aslak-kuntoutukseen, yhteensä 134 päivää.

Sairauspoissaolot vastasivat 3,4 henkilötyövuotta, kun vuonna 2014 ne vastasivat 5,2 henkilötyövuotta. Pitkiltä sairauslomilta työhön paluuta ja työssä jaksamista tuettiin kuntoutuksen ja erilaisten osa-aikaisten työjärjestelyjen avulla. Työterveyshuollon kanssa jatkettiin aktiivista yhteistyötä. Henkilöstön ikääntyessä ja henkilöstömäärän pienentyessä on odotettavissa, että sairauspäivien määrän suurehko vaihtelu jatkuu tulevaisuudessa, koska yksittäisten pitkien sairauslomien vaikutus lukuihin on merkittävä.

Taulukko 21. Sairauspoissaolot vuosina 2011–2015

Sairauspoissaolot	2011	2012	2013	2014	2015
Sairauspoissaolojen lukumäärä	328	402	394	334	299
Sairauspäivien lukumäärä	1 180	1 122	1 387	1 312	863
Sairauspäivää/sairausjakso	3,0	2,8	3,5	3,9	2,9
Sairauspäivät/htv	7,8	7,9	10,3	9,5	6,2
1-3 sairauspäivän tapausten osuus kaikista sairaustapauksista (%)	80,5	85,8	81,5	79,3	82,6
Sairauksista johtuvat työterveyshuollossa käynnit, lukumäärät/htv	3,4	3,6	4,1	3,6	3,6

1.5.5 Vaihtuvuus

Strategisen tutkimuksen neuvoston perustaminen Suomen Akatemian yhteyteen sekä strategisen tutkimuksen yksikön perustaminen aiheutti rekryointitarvetta, joka ilmeni tulovaihtuvuuden kasvuna vuonna 2014. Vuonna 2015 tulovaihtuvuus palasi lähelle aikaisempaa tasoa. Sen sijaan lähtövaihtuvuus ja kokonaispoistuma kasvoivat (taulukko 22).

Taulukko 22. Henkilöstön lähtö- ja tulovaihtuvuus vuosina 2011–2015 (%)⁵

	2011	2012	2013	2014	2015
Sisäinen vaihtuvuus	4,4	4,0	3,6	4,4	2,1
Lähtövaihtuvuus (eronneet)	11,3	4,6	5,0	3,6	6,3
Kokonaispoistuma	22,0	15,2	11,4	8,0	16,1
Tulovaihtuvuus	10,7	7,9	9,3	17,5	11,9

Työkyvyttömyyseläkkeelle tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle ei jäänyt yhtään henkilöä vuonna 2015. Näille eläkkeille jääminen on aikaisemminkin ollut harvinaista. Vanhuuseläkkeelle ei myöskään jäänyt kukaan vuonna 2015. Vuonna 2014 vanhuuseläkkeelle jäi kolme henkilöä ja vuonna 2013 kaksi. Tulevina vuosina eläköityminen kasvaa ikärakenteesta johtuen.

1.5.6 Työaika ja työvoimakustannukset

Taulukossa 23 on esitetty työaika ja työvoimakustannuksia vuosina 2013–2015.

Taulukko 23. Tehty työaika ja työvoimakustannukset vuosina 2013–2015

	2013	2014	2015
Kokonaistyövoimakustannukset, euroa	8 661 735	9 170 577	9 135 263
Palkkasumma, euroa	7 079 133	7 373 362	7 393 862
Tehdyn työajan palkat: %-osuus palkkasummasta	76,0	77,0	77,0
Välilliset työvoimakustannukset, euroa	3 283 687	3 491 084	3 442 944
Välillisten työvoimakustannusten %-osuus tehdyn työajan palkoista	61,1	61,5	60,5
Tehdyn työajan %-osuus säännöllisestä vuosityöajasta	78,3	78,6	79,3
Kokonaistyövoimakustannukset (htv)	64 017	66 674	65 997

Lähde: TAHTI-järjestelmä

Suomen Akatemia laatii vuosittain erillisen henkilöstötilinpäätöksen, jossa seurataan keskeisiä henkilöstörakenteen, osaamisen hallinnan ja työhyvinvoinnin tunnuslukuja.

⁵ *Sisäinen vaihtuvuus*: oman organisaation sisällä vuonna 2015 tehtäviä vaihtaneiden henkilöiden lukumäärän prosenttiosuus vuoden 2014 henkilöstöstä.

Lähtövaihtuvuus (eronneet): toisen työnantajan palvelukseen vuonna 2015 siirtyneiden henkilöiden lukumäärän prosenttiosuus vuoden 2014 lopun henkilöstöstä.

Kokonaispoistuma: kaikkien vuonna 2015 organisaation palveluksesta eronneiden tai palkattomalle virkavapaalle siirtyneiden henkilöiden yhteismäärän prosenttiosuus vuoden 2014 henkilöstöstä (harjoittelijat eivät mukana luvuissa eivätkä perhevapaalle/perhevapaalta siirtyneet).

Tulovaihtuvuus: vuonna 2015 palvelukseen otettujen uusien henkilöiden ja palkattomalta virkavapaalta palanneiden henkilöiden lukumäärän prosenttiosuus vuoden 2014 lopun henkilöstöstä (harjoittelijat eivät mukana luvuissa eivätkä perhevapaalle/perhevapaalta siirtyneet).

1.5.7. Inhimillisen pääoman suunnitelman toteutuminen

Valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma päättyi huhtikuussa 2015. Suomen Akatemia jatkoi inhimillisen pääoman (IPO) suunnitelman toteuttamista ja toteutumisen seurantaa osana henkilöstöön liittyvää kehittämissuunnitelmaa sekä suunnittelu-, seuranta- ja raportointitoimintaansa. VMBaro-työtyytyväisyyskysely toteutettiin syksyllä 2015 samoin kuin esimiestyöskentelyn arviointi. Niiden tulokset toimivat mittareina IPO-suunnitelman toteutumista arvioitaessa.

IPO-suunnitelmaa toteutettiin muun muassa järjestämällä esimiehille keskustelutilaisuuksia ajankohtaisista aiheista sekä ryhmätönohjausta, kehittämällä edelleen henkilöstösuunnittelua ja panostamalla osaamisen kehittämiseen. Sairauspoissaolot laskivat merkittävästi ja pitkiltä sairauslomilta työhön paluuta tuettiin kuntoutuksen ja erilaisten osa-aikaisten työjärjestelyjen avulla. Työterveyshuollon kanssa jatkettiin aktiivista yhteistyötä.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että Akatemian inhimillisen pääoman suunnitelmassa asettamat tavoitteet VMBaron indikaattorien osalta olivat haastavia eikä niihin kaikilta osin kyetty pääsemään. Johtaminen ja asioiden valmistelun ja päätöksenteon avoimuus ovat kehittämiskohteita jatkossakin. Kokonaisuutena VMBaron työtyytyväisyyskyselyn tulokset kuitenkin nousivat ja olivat myös vertailuryhmiä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaa ja valtiota korkeammalla tasolla.

1.6 Tilinpäätösanalyysi

1.6.1 Rahoituksen rakenne

Vuoden 2015 talousarviossa Suomen Akatemialle osoitettiin määrärahoja lisätalousarviot huomioiden yhteensä 236 816 000 euroa. Tutkimusrahoituksen siirtomenot (206 901 000 euroa) maksettiin talousarviotileiltä 29.40.22, 29.40.51, 29.40.53.1.1, 29.40.53.1.2 ja 29.40.54 (taulukko 24).

Taulukko 24. Suomen Akatemian talousarvio 2015 (1000 €)

Talousarviotili	Käyttötarkoitus	Talousarvio 2014	Talousarvio 2015
29.40.01	Toimintamenot (smr. 2 v)	12 332	10 423
29.40.22	Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen (smr. 3 v.)	8 500	8 500
29.40.51	Tutkimusmäärärahat (amr.)	143 809	117 097
29.40.53.1.1	Tutkimusmäärärahat/Veikkausvoittovarot (amr.)	66 607	65 918
29.40.53.1.2	Akatemian 1-vuotisiin hankkeisiin (amr.)	4 066	4 755
29.40.54	Strateginen tutkimusrahoitus (amr.)		10 631
29.40.66	Rahoitusosuudet kv-järjestöille (amr.)	17 788	19 462
29.90.50.10.2	Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle (amr.)	40	30
Yhteensä		253 142	236 816

smr = siirtomääräraha, amr = arviomääräraha

Momentin 29.90.50.10.2 määräraha 30 000 euroa asetettiin Suomen Akatemian käyttöön liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin järjestämistä varten (OKM).

Siirtomäärärahat

Aikaisemmilta vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli Akatemian talousarviotileillä käytettävissä yhteensä 140 187 891 euroa (215,8 miljoonaa euroa vuonna 2014) (taulukko 25).

Taulukko 25. Suomen Akatemian siirtomäärärahat 1.1.2015 (1 000 €)

Talousarviotili	Käyttötarkoitus	Käytettävissä
4.14.29.40.01	SA:n toimintamenot (smr. 2 v.)	7 844
4.14.29.40.22	Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (smr. 3 v.)	1 474
4.13.29.40.20	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (smr. 3 v.)	63
4.13.29.40.51.1	SA:n tutkimusmäärärahat (smr. 3 v.)	130 807
Yhteensä		140 188

Toiminnan tulot

Vuonna 2015 Suomen Akatemian toimintamenomomentille (talousarviotili 29.40.01) kertyi tuloina yhteensä 499 562 euroa (545 286 euroa vuonna 2014). Akatemian toiminnan tulojen vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa toiminnassa olevien ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden koko ja määrä.

Vuonna 2015 EU:n rahoittamia hankkeita varten saatuja tuloja oli 227 495 euroa. Nordforskin rahoittamat NORIA-net hankkeet päättyivät vuonna 2014, joten niihin ei kertynyt tuloja vuonna 2015.

Ulkoasiainministeriön toimeksiannosta toteutettavan kehitystutkimuksen rahoituksen hallinnointi- ja koordinaatiotehtävistä saadut maksullisen toiminnan tuotot olivat 5 301 euroa (32 254 euroa vuonna 2014). Tuottojen laskuun vaikutti se, että kehitystutkimuksen hakua ei järjestetty vuonna 2015, koska UM:llä ei, kehitysyhteistyövarojen leikkauksien johdosta, ollut osoittaa varoja hankkeille. Akatemian henkilöstöltä maksullisista autopaikoista saadut tuotot olivat 5 660 euroa sopimusmuutoksen ja autopaikan vuokraajien määrän vähenemisen vuoksi (13 664 euroa vuonna 2014).

Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset olivat yhteensä 115 362 euroa sisältäen liikuntatieteellisen tutkimuksen arviointiin liittyvistä hallinnointitehtävistä saadut korvaukset 79 343 euroa sekä matkakustannusten ja muiden kustannusten korvaukset Akatemian pohjoismaisilta ja eurooppalaisilta yhteistyökumppaneilta (mukaan luettuna EU, NordForsk, CERN, EISCAT, NOS-HS, NORIA-net- ja ERA-NET-hankkeiden yhteistyöorganisaatiot).

Vuokratuloja ja vuokrien yhteydessä perittäviä muita käyttökorvauksia kertyi yhteensä 92 878 euroa (BONUS EEIG:n vuokra). Muut tuotot -tiliryhmä (yhteensä 52 768 euroa) sisältää muun muassa Akatemian tiloissa ali-vuokralaisena toimivan ei-arvonlisäverovelvollisen BONUS EEIG:n vuokran arvonlisäveroa vastaavan osuuden. Lisäksi Akatemialle kertyi korkoja euromääräisistä saamisista 97 euroa.

Muu rahoitus valtion virastoilta ja yliopistoilta

Suomen Akatemia käytti vuonna 2015 toisilta valtion virastoilta saatua rahoitusta yhteensä 2 868 317 euroa, joka oli noin 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014. Akatemian kautta ulkoasiainministeriön rahoittamille tutkimushankkeille (talousarviotili 630, Toiselle kirjanpitoyksikölle siirrettävät talousarviomenot) ohjattiin varoja 2 782 885 euroa. Valtiovarainministeriöltä saatiin koulutuskorvauksia momentilla Osaamisen kehittäminen (4.14.28.60.12) yhteensä 6 088,56 euroa. Liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin järjestämiseksi saatiin momentin käyttöoikeuden (29.90.50.10.2, 30 000 euroa) lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä määrärahaa 80 000 euroa, josta käytettiin 79 343,12 euroa.

1.6.2 Talousarvion toteutuminen

Tiliviraston talousarvion toteutumalaskelma

Vuoden 2015 talousarviossa nettobudjetoidulla toimintamenomomentilla (29.40.01) oli 10 423 000 euroa. Kerittyneet menot olivat 5 212 411 euroa ja tulot 499 562 euroa, jolloin talousarviosta käytetyt nettomenot olivat yhteensä 4 712 849 euroa. Vuodelta 2014 siirtyi 7 843 931 euroa vuodelle 2015. Vuodelta 2014 siirtyneet määrärahat käytettiin kaikki. Toimintamenoihin käytettiin yhteensä 12 556 780 euroa mukaan lukien vuoden 2015 talousarviosta käytetyt menot ja vuoden 2014 siirtomäärärahat. Vuodelta 2015 siirtyi 5 710 151 euroa vuodelle 2016. Vuoden 2015 talousarviossa toimintamenoihin kohdistui kertaluonteinen kolmen miljoonan euron säästö, joten vuodelle 2016 siirtyneet toimintamenot ovat muun muassa tästä johtuen pienemmät kuin edellisvuonna.

Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot -momentilla (29.40.20) oli käytettävissä vuodelta 2013 siirtynyt tutkimusinfrastruktuurien tiekarttapäivitykseen varattu määrärahaosuus 62 969 euroa, josta palautettiin käyttämätön ylimääräinen osuus.

Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden (29.40.22) rahoitukseen myönnettiin vuoden 2015 talousarviossa 8 500 000 euroa. Vuonna 2015 määräraha budjetoitiin aikaisemmista vuosista poiketen maksatuspäätosperusteisena, joten kokonaisuudessaan vuoden 2015 määrärahasta käytettiin 260 448 euroa ja käyttämätön osuus 8 239 553 euroa siirrettiin käytettäväksi vuodelle 2016. Vuodelta 2014 siirtynyt määräraha 1 473 775 euroa käytettiin kokonaan.

Vuoden 2015 talousarviossa tutkimusmäärärahmomentilla (29.40.51 arviomääräraha) oli alun perin 139 097 000 euroa, joita vähennettiin kahdessa lisätalousarviossa, jolloin käytettävissä oli 117 097 000 euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 94 856 617 euroa. Tutkimusmäärärahojen käyttö oli odotettua pienempää hankkeiden varainkäytöstä johtuen. Vuoden 2013 tutkimusmäärärahaa (momentti 29.40.51.1) oli vuoden 2015 alussa 130 807 216 euroa. Määräraha käytettiin kokonaan vuonna 2015.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen -arviomäärärahasta myönnettiin Akatemialle tutkimusmäärärahoja (momentti 29.40.53.1.1) 65 918 000 euroa, joka käytettiin kokonaan. Akatemian 1-vuotisiin hankkeisiin (29.40.53.1.2) saadusta määrärahasta, 4 755 000 eurosta käytettiin 4 426 895 euroa.

Uudelle strategisen tutkimuksen rahoitusmuodolle saatiin Strategista tutkimusrahoitusta (29.40.54 arviomääräraha) talousarviossa alun perin 14 631 000 euroa, jota vähennettiin yhdessä lisätalousarviossa mm. hankkeiden suunniteltua hitaammasta käynnistyksestä johtuen. Käytettävissä oli yhteensä siis 10 631 000 euroa. Määräraha ylitettiin 121 406 eurolla, johon saatiin OKM:n ylityslupa.

Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha momentti 29.40.66) myönnettiin talousarviossa lisätalousarvio mukaan lukien yhteensä 19 462 000 euroa, josta käytettiin 19 460 778 euroa. Momentille saatiin lisämääräraha, koska Sveitsin frangeissa maksettavan CERNin jäsenmaksu kasvoi odotettua isommaksi frangin kevään 2015 kurssimuutoksen takia.

1.6.3 Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Talousarvion mukaan Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin ja Akatemian rahoittaman tutkimuksen edistämiseen sai vuonna 2015 hyväksyä sitoumuksia yhteensä 318 829 000 euron arvosta. Lisäksi edelliseltä vuodelta valtuutta uusittiin 252 800 euroa, ja siten valtuutta oli käytettävissä yhteensä 319 081 800 euroa. Valtuutta käytettiin yhteensä 317 571 154 euroa. Käyttämättä jäänyt valtuutus 1 510 646 euroa uusittiin vuoden 2016 talousarviossa.

Suomen Akatemian momentilta 29.50.54 rahoitettaviin strategisen tutkimuksen tutkimushankkeisiin ja tutkimuksen edistämiseen sai vuonna 2015 hyväksyä sitoumuksia enintään 55 631 000 euron arvosta. Valtuutta käytettiin yhteensä 55 630 999 euroa.

1.6.4 Tuotto- ja kululaskelma

Tuotto- ja kululaskelma on laadittu liikekirjanpidon periaatteiden mukaisesti.

Toiminnan tuottoja kertyi 3 306 629 euroa (3,6 miljoonaa euroa vuonna 2014), mikä on vähemmän kuin vuonna 2014. Muut toiminnan tuotot -ryhmässä suurimmat muutokset liittyivät ulkoasiainministeriön kehitystutkimusrahoituksen hankkeiden aiheuttamiin kustannusten korvauksiin, jotka pienenivät 238 636 euroa. Myös muun muassa EU-tuloutukset vähenivät.

Toiminnan kulut olivat 34 823 853 euroa (40,8 miljoonaa euroa vuonna 2014), jotka sisältävät Akatemian oman toiminnan kulut sekä valtion virastoille ja laitoksille maksetut yhteisrahoitteisen toiminnan kulut. Tuotto- ja kululaskelman Toiminnan kulut -ryhmässä oleva Sisäiset kulut 19 103 243,64 euroa koostuvat valtion virastoille ja laitoksille maksetuista yhteisrahoitteisen toiminnan kuluista, jotka olivat vuonna 2014 yhteensä 25,2 miljoonaa euroa.

Akatemiassa käynnistyi vuonna 2015 joukko uusia tehtäviä (mm. yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpailulla rahoituksella ja strategisen tutkimuksen rahoitusmuoto) ja uusia toimielimiä (mm. strategisen tutkimuksen neuvosto ja tutkimusinfrastruktuurikomitea). Tästä huolimatta Akatemian oman toiminnan kulut (pl. tuotto- ja kululaskelman Sisäiset kulut, Poistot ja Valmistus omaan käyttöön) nousivat vuodesta 2014 vuoteen 2015 vain vajaalla prosentilla, koska samaan aikaan toimintaa sopeutettiin.

Vuoden 2015 toimintamäärärahan yhteydessä toteutui kertaluontoinen kolmen miljoonan säästöleikkaus ja uuden strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointiin tuli 1 512 000 euroa. Kun nämä kertaluonteiset muutokset poistetaan, niin vuoden 2015 määrärahat olivat 421 000 euroa pienemmät kuin vuonna 2014. Yhteensä toimintamenojen määrärahaan, pois lukien kertasäästö ja uusi strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointiin saatu lisäys, on vuodesta 2012 vuoteen 2015 tehty miljoonan euron leikkaukset.

Vuonna 2015 Suomen Akatemiassa jatkettiin edelleen toiminnan sopeuttamista mm. hallussa olevaa toimitilaa supistamalla ja käytössä olevia resursseja tehostamalla. Vapautuneita virkoja jätettiin täyttämättä, valmisteltiin Akatemian kirjaston yhdistäminen kiinteistön muiden virastojen kirjastojen kanssa ja voimavarojen käyttöä muutoin tehostettiin eri tavoin.

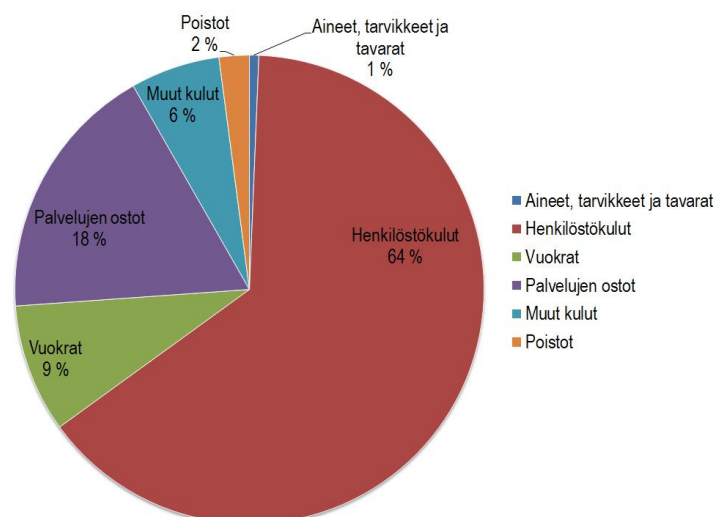
Henkilöstökulut 10 118 916 euroa (10,0 miljoonaa euroa vuonna 2014) sisältävät hallintoviraston palkat, ulkopuolisten arvioitsijoiden palkkiot ja tutkimusohjelmien koordinaatiopalkat sivukuluineen sekä lomapalkkavelan muutoksen.

Tuotto- ja kululaskelman Toiminnan kulut -ryhmässä oleva Vuokrat sisältävät rakennusten, kalusteiden ja laitteiden vuokrat (toimistokalusteiden leasing-vuokrat sekä tietokoneiden vuokrat 1.6.2015 alkaneeseen Valtorin asiakkuuteen asti). Vuokrat 1 393 348 euroa olivat kokonaisuudessaan 143 230 euroa pienemmät kuin vuonna 2014. Akatemia tiivisti toimitilojaan vähentäen vuokraamansa toimitilan pinta-alaa, jolloin vuoden 2015 vuokratulot laskivat.

Palveluiden ostot 2 809 884 euroa sisältää muun muassa asiantuntija- ja tutkimuspalvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen ostot palvelukeskukselta (Palkeet), atk:n käyttöpalvelut, ravitsemus-, koulutus- ja muut ulkopuoliset palvelut. Palveluiden ostoihin käytettiin 129 546 euroa enemmän kuin vuonna 2014. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen ostot valtion virastoilta ja laitoksilta kasvoivat 19 370 euroa. Syynä kasvuun olivat palvelukeskuksen sopimuslaskutettavien sekä erikseen laskutettavien kulujen kasvu. Sopimuslaskutettavien kulujen kasvuun vaikutti se, että vielä vuonna 2014 saatiin Kieku-hankkeelta kompensatiota palkanlaskennan kuluihin. Erikseen laskutettavia töitä olivat mm. vuonna 2015 käyttöönotettu sopimuskohtainen toiminnallisuus sekä Salli-Rondon tehty muokkaukset. Muut korjaus- ja kunnossapitopalvelut kasvoivat 125 075 euroa toimitilojen muutostöiden johdosta. Atk:n käyttöpalvelut pienenevät 145 008 euroa ja vastaavasti Atk-palveluiden ostot valtion virastoilta ja laitoksilta kasvoivat 239 635 euroa. Muutos johtuu siitä, että Akatemia siirtyi 1.6.2015 Valtorin asiakkaaksi ja laskut käsiteltiin palveluiden ostoina.

Tiliryhmä muut kulut 969 685 euroa (994 402 euroa vuonna 2014) sisältää muun muassa matkustuksen kulut ja jäsenmaksut ulkomaille (ei tutkimusmäärärahasta maksettavat jäsenmaksut) sekä liikekirjanpidontilin Muut kulut. Kulujen vähentämiseen vaikutti mm. matkustukseen liittyvien kulujen pieneneminen 14 919 eurolla.

Kuviossa 6 havainnollistetaan Akatemian tuotto- ja kululaskelman mukaisen toiminnan kulujen jakautumista eri kululajeille (pois lukien Sisäiset kulut ja Valmistus omaan käyttöön).

Kuvio 6. Tuotto- ja kululaskelman mukaiset toiminnan kulut vuonna 2015

Siirtotalouden tuotot ja kulut olivat 309 029 840 euroa (290,2 miljoonaa euroa vuonna 2014). Siirtotalouden kulut sisältää käyttötalouden tulonsiirrot valtion virastojen ja laitosten ulkopuolelle, muun muassa yliopistolain (585/2009) mukaisille yliopistoille sekä tutkimusrahoituksen maksatuspyyntöjen ennakoiden palautukset ja mahdolliset muut palautukset.

1.6.5 Tase

Tase on laadittu liikekirjanpidon periaatteiden mukaisesti.

Vastaavaa

Suomen Akatemian taseen loppusumma 31.12.2015 oli 1 130 677 euroa (2,7 miljoonaa euroa 31.12.2014). Muutos johtui pääasiallisesti Muut lyhytaikaiset saamiset -tilin muutoksesta, jonne kirjattiin poikkeuksellisesti maksatuspyyntöjen ennakkomaksujen hyvityksiä vuonna 2014. Vuonna 2015 ei ollut vastaavia vientejä.

Muut rahat ja pankkisaamiset koostuu Uusiutuva tiede -rahastosta ja professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitusrahastosta.

Vastattavaa

Rahastojen pääomat koostuvat Uusiutuva tiede -rahastosta ja professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitusrahastosta.

Vieraan pääoman määrä oli tilinpäätöshetkellä 21 352 438 euroa (29,7 miljoonaa euroa 31.12.2014), joka koostui kokonaan lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta.

Siirtovelat vuonna 2015 olivat 17 267 724 euroa (28,0 miljoonaa euroa vuonna 2014). Siirtovelat koostuvat lähinnä tilinpäätöshetken lomapalkkavelasta ja myöntöpäätösperusteisten vuoden aikana tehtyjen tutkimusrahoitushankkeiden kirjauksista kuluksi ja velaksi.

Muut lyhytaikaiset velat vuonna 2015 olivat 3 041 027 euroa (0,7 miljoonaa euroa vuonna 2014). Muut lyhytaikaiset velat koostuvat suurimmilta osin siirtotalouden tilinpäätöshetken maksamattomista tutkimusmäärärahamenoista.

1.6.6 Valtiosopimukseen perustuvat rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille

Momentilta 29.40.66 maksetaan Suomen valtion erillisiin sopimukseen perustuvat kansainväliset maksuosuudet. Momentin määrärahaa käytettiin 19 460 778 euroa (taulukko 26). Kansainvälisten järjestöjen jäsenosuudet kasvoivat 12,2 prosenttia vuoteen 2014 verrattuna. Ero edelliseen vuoteen johtui valuuttakurssien muutoksista, erityisesti Sveitsin frangeissa maksettavan CERNin jäsenmaksu kasvoi valuuttakurssimuutosten takia.

Taulukko 26. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (€)

Järjestö	Vuosi 2014 €	Vuosi 2015 €	Muutos-%	Muutos €
CERN	12 583 763	14 681 238	16,7	2 097 475
EMBL	1 412 521	1 446 514	2,4	33 993
EMBC	234 365	248 467	6,0	14 102
EUI	354 548	358 930	1,2	4 382
ESO	2 166 000	2 178 000	0,6	12 000
ESRF	588 447	547 629	-6,9	-40 818
YHTEENSÄ	17 339 644	19 460 778	12,2	2 121 134

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Akatemian ylin johto ja hallitus vastaavat sisäisen valvonnan järjestämisestä, sen asianmukaisuudesta ja riittävyydestä sekä siitä, että Akatemiassa toteutetaan talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset sisäiset valvontamenettelyt, jotka varmistavat:

1. Akatemian toiminnan ja talouden lainmukaisuuden ja tuloksellisuuden
2. Akatemian hallinnassa olevien varojen ja omaisuuden turvaamisen ja
3. Akatemian johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot viraston taloudesta ja toiminnasta.

Valvontamenettelyt kattavat myös Akatemian vastattavina olevien varojen hoidon sekä toiminnot ja tehtävät. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on lisätä toiminnan tuloksellisuutta tukemalla oikeisiin ja riittäviin tietoihin perustuvaa suunnittelua ja päätöksentekoa, tukea toiminnan laillisuuden toteutumista sekä käytettävissä olevien resurssien tarkoituksenmukaista sekä tehokasta kohdentamista ja käyttöä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa Akatemian johtamisjärjestelmää, strategista ja operatiivista toiminnan suunnittelua, päätöksentekoa, seurantaa, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia.

Riskienhallinta on osa Akatemian valvontajärjestelmää. Jatkuvalle ja systemaattisella riskienarvioinnilla ja riskienhallinnalla tuodaan riskienhallinta selvemmin osaksi kaikkea Akatemian toimintaa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen pyritään toteuttamaan vaiheittain etenevänä prosessina. Toimintakertomusvuonna riskienhallintatyöryhmä lähti aiempaa systemaattisemmin ja kokonaisvaltaisemmin tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan toimintaa ja tavoitteita uhkaavia strategisia ja operatiivisia riskejä, mutta myös hyödyn-

tämään optimaalisesti uusia mahdollisuuksia. Tunnistettujen riskien arviointia jatketaan vuonna 2016. Tietoturvariskejä arvioidaan ja seurataan Akatemian tietoturvaryhmässä säännöllisesti.

Vuoden 2015 sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman mukaisesti tarkastuskohteena oli Akatemian sopimusten hallinta ja toimeenpano virastossa sekä valtionavustuksen saajista tarkastuskohteina olivat Oulun yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto. Tarkastukset suoritti Akatemian valitsema tarkastusyhteisö. Sopimushallinnon tarkastus toteutettiin kansainvälisten ammattistandardien (The IIA) mukaisesti. Varainkäytön tarkastuksessa arviointiperusteena käytettiin voimassaolevia säädöksiä, Suomen Akatemian ohjeita ja määräyksiä sekä sisäisen valvonnan yleisiä periaatteita.

Erikseen valittavien tarkastuskohteiden lisäksi Akatemian ohjeiden mukaan valtionavustusta saavien on yli miljoonan euron akatemiaohjelmahankkeille, huippuyksikköhankeille ja strategisen tutkimuksen rahoitushankkeille hankittava tilintarkastus. Samoin tutkimusinfrastruktuurirahoitushankkeet ja yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen liittyvät hankkeet ovat tilintarkastusvelvoitteen piirissä. Euroopan yhteisön talousarviosta rahoitettavia EU-hankkeita tarkastettiin EU toimeksiannosta Akatemiassa 3 hanketta vuonna 2015.

Johto on raportoinut Akatemian hallitukselle vuoden 2015 yhteenvedon sisäisestä tarkastuksesta ja keskeisimmistä havainnoista. Suomen Akatemian johto on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa käyttämällä COSO-ERM -viitekehikseen perustuvaa sisäisen valvonnan arviointikehikkoa. Arvioinnin tukena on käytetty sisäisen tarkastuksen havaintoja ja arviointeja sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä ja sisäisen valvonnan tilasta ja olennaisimmista kehittämistarpeista.

Suomen Akatemian johto ja hallitus arvioivat, että Akatemian sisäisen valvonnan menettelyt olivat Suomen Akatemian talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset ja riittävät.

1.8 Arviointien tulokset

Suomen Akatemian kansainvälisen arvioinnin jatkotoimet

Syksyllä 2013 julkaistun Suomen Akatemian kansainvälisen arvioinnin kymmenestä pääsuosituksesta kaikki otettiin tarkasteluun. Vuonna 2015 pääsuosituksista keskityttiin kolmeen. Laadittiin uusi entistä täsmällisempi strategia, jonka Akatemian hallitus hyväksyi syyskuussa 2015. Lisäksi toteutettiin kokonaiskustannusmallin arviointi, joka julkistettiin kesäkuussa 2015. Lisäksi tarkasteltiin, mitä ”high risk/groundbreaking” -tutkimus tarkoittaa Akatemialle sekä uuden strategian valmistelussa että terveyden tutkimuksen toimikunnan toteuttamassa vaikuttavuusrahoituksen pilottihaussa. Lisäksi Akatemia on vahvistanut kansainvälisen toiminnan koordinaatiotaan yhdessä OKM:n kanssa, mikä oli myös osana arvioinnin suosituksia.

1.9 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Tehdyissä tarkastuksissa ei ole havaittu Akatemian hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneita väärinkäytöksiä eikä rikoksia, eikä siten ole aiheutunut tarvetta ryhtyä näistä johtuviin toimenpiteisiin. Tarkastuksissa ei tilikaudella havaittu EU-rahoitukseen liittyviä säännönvastaisuuksia. Akatemialla ei ole vuonna 2015 myöskään ollut tarvetta ryhtyä tutkimushankerahoituksessa takaisinperintöihin.

2. TALOUSARVION TOTEUMALASKELMA

Suomen Akatemian talousarvion toteutumalaskelma													
Osaston, momentin ja tilijaoitteen numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %								
11. Verot ja veronluonteiset tulot	5 248,21	5 184	5 184,03	0,00	100 %								
11.04.01. Arvonlisävero	5 248,21	5 184	5 184,03	0,00	100 %								
12. Sekalaiset tulot	378 844,72	289 441	289 440,50	0,00	100 %								
12.29.99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	0,00	226 472	226 471,53	0,00	100 %								
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	365 795,77	62 969	62 968,97	0,00	100 %								
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	13 048,95	0	0,00	0,00	0 %								
Tuloarviotilit yhteensä	384 092,93	294 625	294 624,53	0,00	100 %								
Päälukuan, momentin ja tilijaoitteen numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvon 2015 määrärahojen käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot						
							Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle			
28. VK Hallinnonala	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	6 088,56	6 088,56	6 088,56	0,00			
28.60.12 Osaamisen kehittäminen							6 088,56	6 088,56	6 088,56	0,00			
29. Opetusministeriön hallinnonala	252 537 186,32	237 440 922	201 026 285,77	13 949 703,70	214 975 989,47	22 464 932,76	140 187 891,19	159 110 891,19	145 098 218,52	13 949 703,70			
29.01.29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvomääräraha)	695 259,86	624 922	624 922,23		624 922,23	0,00							
29.40.01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 332 000,00	10 423 000	4 712 848,80	5 710 151,20	10 423 000,00	0,00	7 843 930,94	18 266 930,94	12 556 779,74	5 710 151,20			
29.40.20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	62 968,97	62 968,97	0,00	0,00			
29.40.22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	8 500 000,00	8 500 000	260 447,50	8 239 552,50	8 500 000,00	0,00	1 473 775,00	9 973 775,00	1 734 222,50	8 239 552,50			
29.40.51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	130 807 216,28	130 807 216,28	130 807 216,28	0,00			
29.40.51.1. Tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	130 807 216,28	130 807 216,28	130 807 216,28	0,00			
29.40.51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arvomääräraha)	143 809 000,00	117 097 000	94 856 617,32		94 856 617,32	22 240 382,68							
29.40.53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arvomääräraha)	69 843 425,57	70 673 000	70 344 894,76		70 344 894,76	328 105,24							
29.40.53.1. Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	69 843 425,57	70 673 000	70 344 894,76		70 344 894,76	328 105,24							
29.40.53.1.1. Tutkimusmäärärahat	66 607 000,00	65 918 000	65 918 000,00		65 918 000,00	0,00							
29.40.53.1.2. Akatemian 1-vuotisiin hankkeisiin	3 236 425,57	4 755 000	4 426 894,76		4 426 894,76	328 105,24							
29.40.54. Strateginen tutkimusrahoitus (arvomääräraha)		10 631 000	10 752 406,06		10 752 406,06	-121 406,06							
29.40.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arvomääräraha)	17 339 643,73	19 462 000	19 460 777,81		19 460 777,81	1 222,19							
29.90.50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arvomääräraha)	17 857,16	30 000	13 371,29		13 371,29	16 628,71							
29.90.50.10. Liikuntatieteeseen ja tutkimuksiin	17 857,16	30 000	13 371,29		13 371,29	16 628,71							
29.90.50.10.2. Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle	17 857,16	30 000	13 371,29		13 371,29	16 628,71							
Määrärahatilit yhteensä	252 537 186,32	237 440 922,23	201 026 285,77	13 949 703,70	214 975 989,47	22 464 932,76	140 193 979,75	159 116 979,75	145 104 307,08	13 949 703,70			

2.1 Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtion talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä pääluokan tarkkuudella																			
Valtuudet ja niiden käyttö	Aikaisempien vuosien valtuustien käyttö 2)	Uudet valtuudet			Vuoden n valtuudet			Uusittu n+1 Talossa	Valtuusten käytöstä aiheutuneet talousarvionmenot ja määrärahatarve										
		Uudet valtuudet	Uusittut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Määrärahatarve 2016		Määrärahatarve 2017	Määrärahatarve 2018	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä							
Pääluokka 29.0 petusministeriön hallinnonala																			
Pääluokka 29																			
Aikaisempien vuosien valtuudet: 07-14																			
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet: 1500015 ja 1526115																			
0700007	225 260 237																		
0800008	245 559 350																		
0900009	258 497 245																		
1000010	369 078 344																		
1100011	316 057 257																		
1200012	282 292 796																		
1300013	296 166 539																		
1400014	286 022 341																		
1500015																			
1526115																			
Pääluokka 29																			
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta																			
- korkotuki- bms. valtuudet ³⁾																			
- talonrakennushankkevaltuudet ⁴⁾																			
Vuonna n käytettävissä olleet valtuudet, josta																			
- korkotuki- bms. valtuudet ³⁾																			
- talonrakennushankkevaltuudet ⁴⁾																			
Pääluokat yhteensä	2 278 934 109	374 460 000	252 800	374 712 800	373 202 153	1 510 647	1 510 646	301 531 219	323 211 496	216 900 000	148 500 000	92 300 000	780 911 496						

¹⁾ Valtuuden ja sen käytön määräksi merkitään tehdyn tilauksen sopimushinta tai sitomuksen määrä silloin, kun valtuus on rajattu alun perin muulla tavalla, mutta valtuuden käytön johdosta ametaan enimmäismääräni sitomus. Korkotuetun lainakampan enimmäismääränä määritellyt korkotuki valtuudet ja muut vastaavat valtuudet eritellään lisäksi omilla riveillään.

²⁾ Lisitetään yhteismäärä niistä aikaisempina varainhoitovuotena on aiheutuneet valtuuksista, joista varainhoitovuotena on aiheutuneet menoja tai joista aiheutuu tuloja varainhoitovuotena.

³⁾ Korkotukitai nojen lainakampan enimmäismääränä tai valtionapuun oikeuttavien kustannusten enimmäismääränä tai muulla vastaavalla tavalla myönnettyjen valtuuksien määrä, jos momentti (ja pääluokat yhteensä) sisältää tällä tavoin määriteltyjä valtuuksia.

⁴⁾ Talousarviolain 10 §:n 2 momentissa säädetyn laajuus- tai kustannusarvion penusteella myönnetty valtuudet. Eritellyt valtuudet (ja pääluokka (ja pääluokat yhteensä) sisältää talonrakennushankkevaltuuksia.

3. TUOTTO- JA KULULASKELMA

SUOMEN AKATEMIAN TUOTTO- JA KULULASKELMA				
	1.1.2015 - 31.12.2015		1.1.2014 - 31.12.2014	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	-10 961,40		-46 114,47	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	-92 877,84		-92 171,04	
Muut toiminnan tuotot	-3 202 790,14	-3 306 629,38	-3 441 514,64	-3 579 800,15
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	101 152,06		110 121,37	
Henkilöstökulut	10 118 915,80		9 963 893,71	
Vuokrat	1 393 347,87		1 536 577,42	
Palvelujen ostot	2 809 883,78		2 680 338,01	
Muut kulut	969 684,56		994 401,67	
Valmistus omaan käyttöön (-)	0,00		-10 537,62	
Poistot	327 625,49		322 553,80	
Sisäiset kulut	19 103 243,64	34 823 853,20	25 218 948,95	40 816 297,31
JÄÄMÄ I		31 517 223,82		37 236 497,16
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	-1 490,80		-234,96	
Rahoituskulut	0,00	-1 490,80	3 681,27	3 446,31
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	-11 520,58	-11 520,58
JÄÄMÄ II		31 515 733,02		37 228 422,89
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Tutkimuskulut paikallishallinnolle	1 792 773,68		0,00	
Tutkimuskulut kunnille	0,00		66 342,00	
Käyttötalouden kulut kuntayhtymille	0,00		366 986,27	
Tutkimuskulut kuntayhtymille	0,00		2 458 052,22	
Käyttötalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	118 097,66		208 768,82	
Käyttötalouden kulut elinkeinoelämälle	10 000,00		0,00	
Tutkimuskulut elinkeinoelämälle	4 191 270,56		2 838 191,82	
Käyttötalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	5 077,37		85 856,68	
Tutkimuskulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	3 862 885,00		3 223 754,43	
Käyttötalouden kulut yliopistoille	0,00		4 482 755,50	
Tutkimuskulut yliopistoille	0,00		247 113 553,26	
Tutkimusennakot yliopistoille	0,00		8 373 948,13	
Käyttötalouden kulut kotitalouksille	751 233,74		831 472,89	
Käyttötalouden kulut ulkomaille	23 794 241,26		20 383 138,71	
Tutkimuskulut yliopistoille	262 808 618,41		0,00	
Tutkimusennakot yliopistoille	11 695 642,61		0,00	
Muut käyttötalouden kulujen palautukset	0,00	309 029 840,29	-256 337,79	290 176 482,94
JÄÄMÄ III		340 545 573,31		327 404 905,83
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	-5 184,03		-5 248,21	
Suoritettavat arvonlisäverot	735 107,34	729 923,31	800 910,56	795 662,35
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-341 275 496,62		-328 200 568,18

4. TASE

SUOMEN AKATEMIAN TASE				
	31.12.2015		31.12.2014	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Muut pitkävaikutteiset menot	342 840,54	342 840,54	670 466,03	670 466,03
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Muut aineelliset hyödykkeet	19 509,80	19 509,80	19 509,80	19 509,80
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		362 350,34		689 975,83
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	41 194,52		83 868,88	
Siirtosaamiset	202 993,89		473 568,64	
Muut lyhytaikaiset saamiset	335 637,12	579 825,53	1 267 487,64	1 824 925,16
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Muut rahat ja pankkisaamiset	188 501,22	188 501,22	188 501,22	188 501,22
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		768 326,75		2 013 426,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 130 677,09</u>		<u>2 703 402,21</u>

	31.12.2015		31.12.2014	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-2 162 960,32		-2 162 960,32	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-25 133 992,14		-29 821 967,49	
Pääoman siirrot	348 045 954,03		332 888 543,53	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-341 275 496,62</u>	-20 526 495,05	<u>-328 200 568,18</u>	-27 296 952,46
RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	304 733,66	304 733,66	290 457,45	290 457,45
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Saadut ennakot	183 340,46		230 385,65	
Ostovelat	476 094,18		382 151,18	
Kirjanpitoyksikköjen väliset tilitykset	202 531,45		204 409,24	
Edelleen tilittävät erät	181 721,49		179 374,04	
Siirtovelat	17 267 723,59		28 045 880,58	
Muut lyhytaikaiset velat	3 041 027,31	21 352 438,48	667 696,53	29 709 897,22
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		21 352 438,48		29 709 897,22
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 130 677,09</u>		<u>2 703 402,21</u>

5. LIITETIEDOT

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Tilinpäätöksen laatimisperiaateissa ei ole tapahtunut muutosta, joka vaikuttaisi tilikauden talousarvion toteutumalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen ja niiden vertailtavuuteen edelliseen tilinpäätökseen.

Tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut tulot ja menot										
Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisillä vuosilla siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.40.01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v.)										
	Bruttomenot	12 876 914,06	10 623 000	5 212 410,97	10 922 562,17					13 056 341,91
	Bruttotulot	544 914,06	200 000	499 562,17	499 562,17					499 562,17
	Nettomenot	12 332 000,00	10 423 000	4 712 848,80	5 710 151,20	10 423 000,00	7 843 930,94	18 266 930,94	12 556 779,74	5 710 151,20

Tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset				
Pääluokan ja momentin numero ja nimi		Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala		10 631 000,00	121 406,06	1
29.40.54.	Strateginen yhteisrahoitus	10 631 000,00	121 406,06	1,14
Pääluokat yhteensä		10 631 000,00	121 406,06	1

Tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat				
Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.			Peruutettu	
			Tilijaottelu	Yhteensä
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala				62 968,97
Vuosi 2013				62 968,97
29.40.20.	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot		62 968,97	
Pääluokat yhteensä				62 968,97
Vuosi 2013				62 968,97

Tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely		
	2015	2014
Henkilöstökulut	8 343 910,34	8 197 202,50
Palkat ja palkkiot	8 322 580,91	8 127 283,99
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	21 329,43	69 918,51
Henkilösivukulut	1 775 005,46	1 766 691,21
Eläkekulut	1 593 046,09	1 555 751,26
Muut henkilösivukulut	181 959,37	210 939,95
Yhteensä	10 118 915,80	9 963 893,71
Johdon palkat ja palkkiot, josta	487 297,96	452 295,99
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	3 400,00	3 600,00
Johto	980,00	920,00
Muu henkilöstö	2 420,00	2 680,00

Tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 6.

Tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 7.

Tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 8.

Tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 9.

Tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 10.

Tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 11.

Tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut						
Muut monivuotiset vastuut ja valtion toissijaiset vastuut						
Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarviomenot 2015	Määräraha- tarve 2016	Määräraha- tarve 2017	Määräraha- tarve 2018	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	1 596 662,00	1 140 377,88	1 140 377,88	1 140 377,88	3 041 007,68	6 462 141,32
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	1 596 662,00	1 140 377,88	1 140 377,88	1 140 377,88	3 041 007,68	6 462 141,32

Tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat			
Rahaston nimi	Varat 31.12.2015	Varat 31.12.2014	Käyttötarkoitus
Uusiutuva tiede-rahasto	20 393,99	20 393,99	Erityisesti nuorten innostaminen tieteelliseen tutkimustyöhön sekä uusien avauksien tuominen suomalaisen tiedeyhteisöön.
Professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitus	284 339,67	270 063,46	Suomalaisen kulttuurin, ruotsalaisen 1700-luvun tai ruotsalaisen romantiikan alan ansiokkaiden opiskelijoiden tukeminen.
Yhteensä	304 733,66	290 457,45	

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 14

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 15

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 16

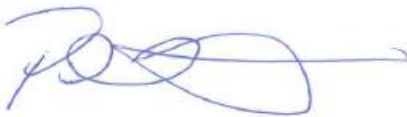
Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut tiedot

Suomen Akatemialla ei ole ilmoitettavaa liitteeseen 17

6. ALLEKIRJOITUKSET

Suomen Akatemian hallitus on hyväksynyt Suomen Akatemian tilinpäätöksen vuodelta 2015 Helsingissä 26. helmikuuta 2016.

Suomen Akatemian hallitus 29.08.2014 – 31.12.2018

Pertti Alasuutari

Heikki Ruskoaho

Heidi Fagerholm

Riitta Keiski

Arto Mustajoki

Risto Nieminen

Leena Suurpää

LIITTEET

Liite 1. Tutkimusrahoituspäätökset tutkimusaloittain vuonna 2013–2015 (€ / %)*

Rahoituspäätökset tutkimusaloittain	2013		2014		2015	
	€	%	€	%	€	%
Arkkitehtuuri	302 840	0,1 %	166 818	0,1 %	793 478	0,3 %
Elintarviketekniikka	283 590	0,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Energiatekniikka	4 610 259	1,4 %	13 218 327	4,2 %	4 264 244	1,4 %
Fysiikka (ml. CERN:n jäsenmaksu 14 681 238 euroa)	30 343 368	9,2 %	30 104 545	9,6 %	27 351 219	8,7 %
Geotieteet	16 491 308	5,0 %	14 112 541	4,5 %	11 151 602	3,6 %
Kemia	9 306 941	2,8 %	13 432 791	4,3 %	9 782 405	3,1 %
Kone- ja valmistustekniikka	2 651 683	0,8 %	2 867 324	0,9 %	1 652 989	0,5 %
Laskennallinen tiede	2 278 737	0,7 %	2 721 300	0,9 %	1 547 447	0,5 %
Lääketieteellinen tekniikka	2 085 759	0,6 %	510 760	0,2 %	740 185	0,2 %
Matematiikka	8 756 092	2,7 %	9 263 154	2,9 %	6 946 658	2,2 %
Materiaalitiede ja tekniikka	7 493 163	2,3 %	8 275 486	2,6 %	7 084 714	2,3 %
Nanotiede- ja tekniikka	1 421 260	0,4 %	7 699 550	2,5 %	4 858 868	1,5 %
Prosessitekniikka	2 769 597	0,8 %	4 369 347	1,4 %	1 002 316	0,3 %
Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka	635 005	0,2 %	392 360	0,1 %	2 347 095	0,7 %
Sähkötekniikka ja elektroniikka	9 682 731	2,9 %	17 035 534	5,4 %	14 580 285	4,6 %
Teollinen biotekniikka	2 389 568	0,7 %	0	0,0 %	712 436	0,2 %
Tietojenkäsittelytieteet	7 709 074	2,3 %	13 796 340	4,4 %	18 674 759	5,9 %
Tilastotiede	783 109	0,2 %	404 519	0,1 %	829 969	0,3 %
Tuotantotalous	0	0,0 %	1 268 537	0,4 %	3 601 525	1,1 %
Tähtitiede (ml. ESO:n jäsenmaksu 2 178 000 euroa)	4 170 866	1,3 %	4 304 899	1,4 %	4 806 705	1,5 %
Ympäristötekniikka	5 889 792	1,8 %	766 346	0,2 %	7 564 564	2,4 %
Biokemia, biofysiikka	7 479 689	2,3 %	2 768 073	0,9 %	9 709 491	3,1 %
Ekologia, evoluutiobiologia ja ekofysiologia	14 491 336	4,4 %	16 839 203	5,4 %	18 623 606	5,9 %
Kasvibiologia	11 061 227	3,4 %	3 987 670	1,3 %	938 143	0,3 %
Kehitysbiologia ja fysiologia	5 023 789	1,5 %	1 392 595	0,4 %	2 462 098	0,8 %
Mikrobiologia	7 478 645	2,3 %	4 048 883	1,3 %	5 693 825	1,8 %
Perinnöllisyystiede	3 190 107	1,0 %	2 128 085	0,7 %	4 983 882	1,6 %
Solu- ja molekyylibiologia	19 410 935	5,9 %	11 533 088	3,7 %	16 648 192	5,3 %
Systeembioologia, bioinformatiikka	1 867 998	0,6 %	4 211 885	1,3 %	2 756 470	0,9 %
Ympäristötiede	13 148 335	4,0 %	8 928 129	2,8 %	8 147 615	2,6 %
				0,0 %		0,0 %
Elintarviketieteet	258 096	0,1 %	1 031 224	0,3 %	0	0,0 %
Maataloustiede	1 151 928	0,4 %	1 781 978	0,6 %	4 000 000	1,3 %
Metsätieteet	1 222 099	0,4 %	2 406 128	0,8 %	5 062 102	1,6 %
				0,0 %		0,0 %
Biolääketieteet	20 037 477	6,1 %	11 231 788	3,6 %	23 607 097	7,5 %
Eläinlääketieteet	450 000	0,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Farmasia	3 560 373	1,1 %	2 405 982	0,8 %	2 840 671	0,9 %
Hammaslääketiede	305 234	0,1 %	0	0,0 %	118 999	0,0 %
Hoitotiede	13 000	0,0 %	13 000	0,0 %	173 000	0,1 %
Kansanterveystiede	3 045 663	0,9 %	5 310 681	1,7 %	6 230 283	2,0 %
Kliiniset lääketieteet	8 578 757	2,6 %	7 924 211	2,5 %	5 852 518	1,9 %
Liikuntatiede	44 010	0,0 %	903 808	0,3 %	1 458 791	0,5 %
Ravitsemustiede	23 000	0,0 %	445 949	0,1 %	1 960 542	0,6 %
Ympäristöterveyden tutkimus	394 000	0,1 %	0	0,0 %	719 849	0,2 %
				0,0 %		0,0 %
Neurotiede	7 180 500	2,2 %	8 424 053	2,7 %	7 293 325	2,3 %
Ihmismaantiede	2 551 337	0,8 %	770 707	0,2 %	303 225	0,1 %
Kansantaloustiede	4 062 814	1,2 %	2 355 158	0,7 %	10 276 206	3,3 %
Kasvatustieteet	7 486 879	2,3 %	4 175 995	1,3 %	11 354 519	3,6 %
Kehitystutkimus	1 248 310	0,4 %	1 730 000	0,6 %	2 115 481	0,7 %
Liiketaloustiede	3 010 824	0,9 %	1 483 355	0,5 %	7 084 279	2,3 %
Nais- ja sukupuolentutkimus	1 200 193	0,4 %	238 401	0,1 %	4 099 393	1,3 %
Oikeustiede	2 723 586	0,8 %	8 310 856	2,6 %	1 694 508	0,5 %
Psykologia	11 053 526	3,4 %	4 939 361	1,6 %	3 862 703	1,2 %
Sosiaalitieteet	9 770 176	3,0 %	14 188 786	4,5 %	18 029 304	5,7 %
Tieteentutkimus	0	0,0 %	11 620	0,0 %	546 236	0,2 %
Valtiotieteet	3 621 931	1,1 %	4 959 805	1,6 %	5 530 527	1,8 %
Viestintätieteet	1 184 080	0,4 %	2 565 725	0,8 %	2 141 515	0,7 %
Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus	0	0,0 %	2 196 438	0,7 %	1 604 614	0,5 %
Filosofia	3 337 996	1,0 %	2 886 790	0,9 %	2 835 177	0,9 %
Historia ja arkeologia	7 118 916	2,2 %	7 581 798	2,4 %	5 991 715	1,9 %
Kielitieteet	7 619 162	2,3 %	6 765 962	2,2 %	5 565 500	1,8 %
Kirjallisuudentutkimus	1 498 544	0,5 %	588 332	0,2 %	1 788 956	0,6 %
Muotoilun tutkimus	0	0,0 %	95 846	0,0 %	485 249	0,2 %
Taiteiden tutkimus	4 243 478	1,3 %	4 138 197	1,3 %	1 382 204	0,4 %
Teologia	7 745 698	2,4 %	1 666 223	0,5 %	2 076 253	0,7 %
Yhteensä	328 948 390	100,0 %	314 076 246	100,0 %	348 341 526	110,9 %

*) tämän lisäksi osoitettiin vuonna 2015 yhteensä 56 789 822 euroa: yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen (50 000 000 €), strategisen tutkimusrahoituksen EU-vastinrahaan yhteensä (3 000 000 €), yhteistutkimushankkeiden ja yhteisten ohjelmien valmisteluun liittyviin tutkijoiden matkoihin ja seminaareihin (50 000 €), IIASA, NOS-HS, ESF ja Science Europe -jäsenmaksuihin (463 519 €) ja tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon (334 304 €) sekä tutkimushankkeiden arviointikustannuksiin (1 442 000 €). Vastaaviin kohteisiin (pl. yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen ja strategisen tutkimuksen EU-vastinraha) myönnettiin vuonna 2014 yhteensä 2 706 731 euroa ja 2013 yhteensä 5 597 699 euroa.